

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4' (90) - ΤΕΥΧΟΣ 6 - ΙΟΥΝΙΟΣ 2013
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέρπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακοινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 6
[ΙΟΥΝΙΟΣ 2013]

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	388
ΜΗΝΥΜΑΤΑ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Γὰ τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα τοῦ Περιβάλλοντος.....</i>	389
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ	
Ἡ Ἐπίσημη Εἰρηνική ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου	390
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Προσφώνησις κατὰ τὴν Δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου</i> <i>Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου .....</i>	392
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου,</i> <i>Ἀντιφώνησις κατὰ τὴν Δοξολογία .....</i>	393
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ὁμιλία εἰς τὸ Ἀρχιερατικὸν Συλλεῖτουργον μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου</i> <i>Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου .....</i>	394
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου,</i> <i>Ἀντιφώνησις κατὰ τὸ Συλλεῖτουργο.....</i>	396
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Πρόποσις κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας</i> <i>καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου καὶ τῆς Τιμίας Συνοδείας αὐτοῦ.....</i>	398
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου,</i> <i>Πρόποσις κατὰ τὸ Ἐπίσημο γεῦμα .....</i>	399
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Προσφώνησις κατὰ τὴν Πανηγυρικὴν Συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου .....</i>	400
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσῶν κ. Κυρίλλου,</i> <i>Ἀντιφώνησις κατὰ τὴν Πανηγυρικὴν Συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου .....</i>	
ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ	
Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικής.....	404
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος στὸν χῶρο τῆς βομβιστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Μαραθωνίου τῆς Βοστώνης καὶ Ἀπονομή τιμητικοῦ διπλώματος στὸν Μακαριώτατο ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης	405
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ὁμιλία στὴν τελετὴ ἀποφοιτήσεως στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ</i> <i>Βοστώνης .....</i>	407
Συλλεῖτουργο στὴ Ν. Ὑόρκη προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου	413
Τὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Ἀστόρια ἀγκαλιάζουν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μακαριώτατος τέλεσε Τρισάγιο στὴ μνήμη τῶν θυμάτων τῆς 11ης Σεπτεμβρίου ...	414
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
Ἡμερίδα γιὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους στὴ Θεσσαλονίκη	415
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Οἱ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι 1912-13: Τὸ δεύτερο 1821. Ἡ Συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας .....</i>	417
<i>Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνατίου,</i> <i>Χαιρετισμὸς στὴν Ἡμερίδα γιὰ τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους .....</i>	418
<i>Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Σταματίου Σκλήρη,</i> <i>Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας.....</i>	419
<i>Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Θεοδώρου Ἰ. Κουμαριανοῦ,</i> <i>Τὸ Εὐχολόγιον.....</i>	422
<i>Τοῦ Καθηγητοῦ Γεωργίου Ν. Φίλια,</i> <i>Τὰ Μηνεῖα.....</i>	431
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	437
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	451
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	455
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	463

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Ἰουνίου 2013 τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τό Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου γιά τήν Παγκόσμια Ἡμέρα τοῦ Περιβάλλοντος.

Στή συνέχεια δημοσιεύουμε τίς Προσφωνήσεις καί Ἀντιφωνήσεις, οἱ ὁποῖες ἀντηλλάγησαν κατά τήν Ἐπίσημη Εἰρηνική Ἐπίσκεψη τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου στήν Ἀθήνα.

Τό Χρονικόν Ἐπισκέψεως εἶναι ἀφιερωμένο στήν ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου στή Βοστώνη καί στή Νέα Ὑόρκη.

Στά Συνοδικά Ἀνάλεκτα δημοσιεύουμε τούς χαιρετισμούς τοῦ Μακαριωτάτου καί τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου στήν Ἡμερίδα γιά τούς Βαλκανικούς Πολέμους, τήν ὁποία διοργάνωσε στή Θεσσαλονίκη ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Πολιτιστικῆς Ταυτότητος (18.5.2013).

Στήν ἴδια ἐνότητα μπορεῖτε νά διαβάσετε τίς εἰσηγήσεις τοῦ Πρωτοπρ. Θεοδώρου Κουμαριανοῦ, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Πρωτοπρ. Σταματίου Σκλήρη καί τοῦ Καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Φίλια στό ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τό ὁποῖο πραγματοποιήθηκε στήν Πάτρα (17-19.9.2012).

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους ὁλοκληρώνεται μέ τά συνήθη ὑπηρεσιακά κείμενα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων, καθώς καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Γιά τήν Παγκόσμια Ἡμέρα τοῦ Περιβάλλοντος

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(5 Ἰουνίου 2013)

Κάθε τέτοια ἐποχή, ὅπως καί σέ πολλές ἀνάλογες περιπτώσεις, διοργανώνουμε ἐκδηλώσεις, κάνουμε ἐξαγγελίες, δίνουμε ὑποσχέσεις γιά τόν σεβασμό αὐτοῦ πού ὀφείλουμε νά διατηροῦμε ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ, ἐφ' ὅσον ὑποστηρίζουμε ὅτι εἴμεθα Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι. Ὁ λόγος γιά τή Δημιουργία, τήν Πλάση, τήν ὁποία ὁ Κύριος τῶν πάντων χάρισε στόν ἄνθρωπο γιά νά ζήσει καί νά πολλαπλασιασθεῖ σ' αὐτήν.

Οἱ ἐκδηλώσεις συνοψίζουν τό «ἀντικείμενο» τοῦτο ὡς «φυσικό περιβάλλον», ἀπό τότε πού ἡ ἐκτεταμένη προσβολή τῆς Δημιουργίας, ἡ ἀπερίγραπτη ἀδιαφορία πρός αὐτήν καί ἡ ἀνυπολόγιστη ἐκμετάλλευσή της ἐκ μέρους ἐκείνου, τόν ὁποῖον ὁ Δημιουργός ὄρισε ὡς φύλακα καί διαχειριστή της, ἔγινε πλέον ὄρατή διά γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἀπό τότε πού ἡ ἀπειλή τῆς καταστροφῆς ἐπικρέμαται καθημερινῶς καί πιό χαμηλά ἐπάνω ἀπό τίς κεφαλές μας καί ὁ κίνδυνος ἀπό τήν καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος, σέ ὅσους τομεῖς καί πτυχές αὐτή ἐκδηλώνεται καί ταξινομεῖται, προξενεῖ πλέον δέος, τουλάχιστον σέ ὅσους μποροῦν νά διακρίνουν μέ εὐθύνη καί γνώση ὅσα περιγράφηκαν.

Ἄν ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό τά φαινόμενα τῆς προσβολῆς τοῦ Περιβάλλοντος, διατηρώντας κατά νοῦ τήν οὐσία αὐτῶν τῶν φαινομένων, θά εὐρεθοῦμε ἀντιμέτωποι μέ τήν ἀνθρώπινη ἀδολεσχία, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπό τήν ἀμβλυνση τῆς ἀγαπητικῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Δημιουργό. Ὁ ἄνθρωπος,

ἀδιαφορώντας γιά τό χάσμα πού προκαλεῖ ἡ συνεχιζόμενη παρακμή, ἀποτυπώνει τό ἀποτελέσμα της σέ ὅ,τι τόν περιβάλλει, εἴτε φυσικό περιβάλλον λέγεται αὐτό, εἴτε ἀνθρώπινες σχέσεις μέ τόν γείτονα ἢ τόν συνάνθρωπο στούς ἀντίποδες καί, μεταβάλλοντας τόν Οἶκο τοῦ Θεοῦ, ὅπως μπορεῖ νά ὀνομάσει κάποιος μεταφορικά τό περιβάλλον, σέ οἶκο ἐμπορίου, φροντίζει νά ἀγοράζει καί νά πιπράσκει κάθε τί πού ὑπάρχει σ' αὐτό, νερό, ἀέρα, γῆ, ὑπόγειο πλοῦτο, τόν ἴδιο τόν ἄνθρωπο, ἀδιαφορώντας ἄν μέ τόν τρόπο αὐτόν σταδιακά ἐκθέτει τά θεμέλιά του καί τά ἀποδυναμώνει.

Τό ἔχουμε πολλάκις ἐπαναλάβει, ἄς τό ὑπενθυμίσουμε καί ἐδῶ. Ἡ οἰκονομική δυσπραγία τῆς ἐποχῆς μας εἶναι πνευματική ἔκφανση τῆς ἀνθρώπινης ὑπεροψίας, πού δέν σταματᾶ νά οἰκοδομεῖ ἕνα νέο πύργο, ἐκεῖνον τῆς σύγχρονης ἀσυνεννοησίας, ὄχι πλέον μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μεταξύ ἀνθρώπου καί τῆς Δημιουργίας, δηλαδή τοῦ Θεοῦ.

Τά εὐχολόγια, τά προγράμματα, οἱ ἐξαγγελίες, οἱ ὑποσχέσεις, κάθε τέτοια μέρα πού ὀρίσθηκε νά ἐνθυμούμαστε τό περιβάλλον, δέν παρηγοροῦν πλέον κανένα καί δέν πρέπει νά πιστεῦει κανεὶς ὅτι συμβάλλουν σέ ἀλλαγές. Ἡ ἐπιθυμητή σωτηρία θά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀπαραίτητης ἐπιστροφῆς μας στήν προσπάθεια ἀποκατάστασης τῆς σχέσης μας μέ τόν Κύριο καί Δημιουργό τοῦ Παντός. Τά ὑπόλοιπα εἶναι αὐτονόητα.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Ἡ Ἐπίσημη Εἰρηνική ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

Εἰρηνική ἐπίσκεψη στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος πραγματοποιήθηκε ἀπό 1 ἕως 7 Ἰουνίου 2013 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλος.

Ὁ Πατριάρχης ἀφίχθηκε στόν Κρατικό Ἀερολιμένα Ἀθηνῶν στίς 18.15 τό Σάββατο 1 Ἰουνίου 2013. Τόν ὑποδέχθηκαν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπιχώριος Μητροπολίτης Μεσογαίας κ. Νικόλαος, ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτης Φιλίππων κ. Προκόπιος, Ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἐνταῦθα Πρέσβυς τῆς Ρωσίας, ὡς καί οἱ λοιποὶ Ἀρμόδιοι Ἐκκλησιαστικοί καί Κρατικοί Ὑπηρεσιακοὶ Παράγοντες.

Στίς 19:00 στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, τελέσθηκε ἐπίσημη Δοξολογία γιά

τήν ἀφιξη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου καί τῆς Συνοδείας του στήν Ἑλλάδα.

Στή συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλος ἐπεσκέφθη τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν.

Τήν Κυριακή 2 Ἰουνίου τό πρωί πραγματοποιήθηκε Πατριαρχική καί Συνοδική Θεία Λειτουργία, στόν Ἱερό Ναό Ἁγ. Παντελεήμονος τῆς ὁδοῦ Ἀχαρνῶν.

Ἀκολούθως, τό ἀπόγευμα στίς 17:00, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλος παρέδωσε ἀποτμήματα ἱερῶν λειψάνων τῶν Ὁσίων Σεραφεῖμ τοῦ Σαρῶφ καί Ματρῶνης, στόν Ἱερό Ναό Παναγίας Σουμελά, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰλίου. Στή συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας κ. Κύριλλος

Ἕλληνες καί Ρῶσοι Ἀρχιερεῖς πλαισίωσαν τοὺς δύο Προκαθημένους κατά τό Συλλεῖτουργο στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Παντελεήμονος.

έπεσκέφθη τήν Μ.Κ.Ο. τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν «Ἀποστολή».

Τό πρωί τῆς Δευτέρας 3 Ἰουνίου καί ὥρα 09.00, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλος ἐπεσκέφθη τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὑποδοχή τοῦ Πατριάρχου ἔλαβε χώραν στό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀσωμάτων Πετράκη.

Κατά τήν Πανοηγυρική Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔγινε ἡ παρασημοφόρησις τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Κυρίλλου.

Στή συνέχεια πραγματοποιήθηκε Κοινή Σύσκεψις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῶν Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καί τοῦ Προέδρου καί τῶν Μελῶν τῆς Συνοδικῆς Ἐπι-

τροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων μετά τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καί τῶν Μελῶν τῆς Τιμίας Συνοδείας του.

Στίς 12:30 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλος καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἐπισκέφθηκαν τόν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κάρλο Παπούλια. Στίς 13:00 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας ἐπισκέφθηκε τόν Ἐξοχώτατο Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀντώνιο Σαμαρά.

Τό ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας 3 Ἰουνίου, ὁ Πατριάρχης καί ἡ Συνοδεία του ἀνεχώρησαν γιά τή Θεσσαλονίκη καί τό Ἅγιον Ὄρος.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Προσφώνησις κατά τήν Δοξολογίαν ἐπί τῇ ἀφίξει τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Ἱερός Ναός Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου
Ἀθήνα, Σάββατο 1 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε καί Ἀγιώτατε Πατριάρχα Μόσχας καί πάσης Ρωσίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ ἀδελφέ, κύριε Κύριλλε,

Χριστός Ἀνέστη!

Μέ μεγάλη χαρά δοξολογοῦμε τόν Τριαδικό Θεό, ὁ ὁποῖος μᾶς καταξίωσε μέ τή Χάρη Του νά ἀνταποδώσουμε τή συγκινητική φιλοξενία, τήν ὁποία μᾶς ἐπεφυλάξατε ἕνα χρόνο πρὶν, καί νά Σᾶς ὑποδεχθοῦμε στήν ἱερή καί παύλεια ἀποστολική μας ἔδρα. Σᾶς ἀσπαζόμεθα φιλαδέλφως ἐξ ὀνόματος σύμπαντος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί στό τίμο πρόσωπο τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καί τῆς Συνοδείας Σας χαιρετίζουμε νοερῶς τή σεβασμία Ἱεραρχία, τόν ἱερό κληρο, τίς μοναστικές ἀδελφότητες καί ὅλο τόν πιστό καί εὐσεβέστατο λαό τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

Σᾶς καλωσορίζουμε μετ' ἀγάπης πολλῆς στήν ἱστορική αὐτή πόλη, ἡ ὁποία ἐδέχθη τόν λόγο τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καί τήν ὁποία ἐκλείσαν οἱ ἅγιοι Ἀρεοπαγίτες Διονύσιος καί Ἱερόθεος, ὁ μάρτυρας Λεωνίδης καί ὁ Μιχαήλ Χωνιάτης. Ἐδῶ, ὅπου συνεφοίτησαν ὁ Μέγας Βασίλειος καί ὁ ἰσάδελφος φίλος του, ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἡ ἀφιξη τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐν μέσῳ ἡμῶν κομίζει τήν ἰσχυρή μαρτυρία τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος καί συνοδοιπορίας τῶν Ἐκκλησιῶν μας, καθὼς καί τή σημαντική εὐκαιρία νά κραταιώσουμε ἔτι περαιτέρω τήν ἄριστη καί ἀδελφική μας σχέση, καί νά διευρύνουμε καρποφόρως καί ἀμοιβαίως τή συνεργασία μας ἐπὶ κοινῶν πεδίων.

Ἡ ἐπίσκεψή Σας, δυστυχῶς, πραγματοποιεῖται σέ μία δυσμενῆ συγκυρία, κατά τήν ὁποία ἡ χώρα μας δοκιμάζεται ἀπό δεινή κρίση. Ἐμεῖς, ὁμως, εἴμεθα εὐτυχεῖς πού Σᾶς ἔχουμε κοντά μας, γιά νά μᾶς ἐνδυναμώσετε μέ τήν παρουσία καί τήν ἐγνωσμένη ἀγάπη Σας.

Ἡ χαρά πού σήμερα δοκιμάζουμε ἀποτελεῖ καρπό τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία συνέχει τίς καρδιές τῶν Ἑλλήνων πρὸς τήν ἀδελφή μας Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καί τόν εὐγενῆ λαό της, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιά τή βαθειά καί πηγαία εὐλάβεια, καί μέ τόν ὁποῖο συνδεόμεθα ἱστορικῶς μέ ἀρραγεῖς δεσμούς φιλαλληλίας καί ὁμοδοξίας.

Συναισθανόμεθα ἔντονη τήν προσμονή ἐν ὄψει τῶν συνομιλιῶν, τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας καί τῆς ἀδελφικῆς συναναστροφῆς μέ τή Μακαριότητά Σας, τόν προεξάρχοντα τῆς πολυπληθοῦς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, μιᾶς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εὐλογηθή πλουσίως ἀπό τόν Θεό, ἐκοσμήθη μέ πλῆθος Ἁγίων, ζωογόνησε τή Θεολογία καί τήν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, ἐμπλούτισε τόν παγκόσμιο πολιτισμό καί ἀνέπτυξε τή δική της εὐλογητή ἰδιομορφία ἀνά τούς αἰῶνες κατά τήν καλλιέργεια τῆς κοινῆς πίστεως.

Μακαριώτατε καί Τιμιώτατε ἀδελφέ,

Εὐχόμεθα ἀπό καρδίας ἡ πρώτη Σας Εἰρηνική Ἐπίσκεψη στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νά εἶναι εὐλογημένη. Νά ἔχετε εὐφρόσυνη διαμονή καί νά ἀποκομίσετε πολλά ψυχικά καί πνευματικά ἐφόδια, τά ὁποία θά Σᾶς ἐνισχύσουν στό σπουδαῖο καί ὑψηλό ἔργο τῆς Πατριαρχίας Σας.

Ἀντιφώνησις κατά τήν Δοξολογία

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

(Ἱερός Ναός Ἁγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου
Ἀθήνα, Σάββατο 1 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καί πάσης
Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερώνυμε,
Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀρχιε-
ρεῖς,
Ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῶν πολιτειακῶν ἀρχῶν,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβη τῆς Ρωσίας,
Ἀγαπητοί πατέρες καί ἀδελφοί,

Προερχόμενοι ἐκ τῆς Ἁγίας Ρωσίας ἐλέω Θεοῦ
αἰσιῶς ἐφθάσαμε στήν εὐλογημένη καί ὁμόδοξη
χώρα τῆς Ἑλλάδος, καί τώρα ἀπευθύνουμε ἐγ-
κάρδιο πανευφρόσυνο καί πασχάλιο χαιρετισμό
πρός ὄλους ἐσᾶς:

Χριστός Ἀνέστη!

Εὐχαριστῶ τήν Ὑμετέρα Μακαριότητα καί τήν
Ἱερά Σύνοδο τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-
σίας διά τήν πρόσκληση ὅπως πραγματοποιήσω
τήν εἰρηνική ἐπίσκεψη πρὸς τήν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπί-
σκεψή μου αὐτή στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπι-
τελεῖται κατά τήν πασχάλιο περίοδο, ὅταν δοξά-
ζουμε τόν λυτρωτικό ἀγώνα τοῦ Σωτῆρος καί τή
νίκη Αὐτοῦ κατά τοῦ θανάτου, ἀποβλέποντας νά
καταστήσουμε τούς μετόχους τῆς χαρᾶς τῆς ἐορ-
τῆς τούς ὁμοδόξους ἀδελφούς μας.

Εἶναι ἡ χαρά μου καί πάλι νά εὐρίσκομαι στήν
Ἀθήνα, μιά πόλη μέ ἔνδοξη ἱστορία, ὅπου ὁ Ἅγιος
πρωτοκορυφαῖος ἀπόστολος Παῦλος ἵδρυσε χρι-
στιανική κοινότητα ἀφοῦ προσηλύτισε στήν ἀληθι-
νή πίστη τούς πεπειραμένους στή διαλεκτική εἰδω-
λολάτρες. Εἶναι μιά πόλη τῆς ὁποίας πρῶτος ἐπί-
σκοπος ἀνεδείχθη ὁ ἱερομάρτυς Διονύσιος μέλος
τοῦ Ἀρείου Πάγου, καί ὅπου τελειοποίησαν τίς
γνώσεις τους οἱ μεγάλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας
Βασίλειος καί Γρηγόριος.

Πρόκειται νά ἔχουμε τήν ἐν μυστηρίῳ τῆς Θείας
Εὐχαριστίας κοινωνία καί τήν κοινή σύσκεψη μέ
θέμα τίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας
καί Ἑλλάδος. Εἶπεν ὁ Κύριος: «Χωρίς ἐμοῦ οὐ
δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. 15.5). Εἶναι φυσιολο-

γικό διά τούς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας νά ἄρχε-
ται καί νά λήγει ἡ κάθε πράξις τους μέ τήν ἐπίκλη-
ση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτό τήν εἰρηνική
μας ἐπίσκεψη τήν ἀρχίζουμε μέ τή δέησή μας πρὸς
τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό νά καταπέμψῃ τή
χάρη Του, τήν ὁποία ἔχουμε ἀνάγκη στήν οἰκοδό-
μηση τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν προ-
κειμένου νά μὴ ἀναζητοῦμε τῶν ἰδίων, δηλονότι
τά ἀνθρώπινα, ἀλλά νά ἐπιζητοῦμε νά ἐφαρμο-
ζουμε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ διά τήν Ἁγία Αὐτοῦ
Ἐκκλησία.

Οἱ δεσμοί μεταξύ τοῦ Ἑλληνικοῦ καί Σλαβικοῦ
κόσμου ἔχουν ὑπερχιλιετῆ ἱστορία. Χάρις στό ἱε-
ραποστολικό ἔργο τῶν Ἁγίων Θεσσαλονικέων
κατά σάρκα ἀδελφῶν ὁ σλαβικός κόσμος ἐφωτί-
σθη διά τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Δέν υἱοθέτησε ἡ
Ρωσία μόνο τήν ἐκκλησιαστική της δομή ἀπό ἐκεῖ,
ἀλλά ἐνστερνίσθη καί τίς ἀρχές τῆς χριστια-
νικῆς πολιτείας. Καί ὅμως ἐξεπλήρωσε τό χρέος
της ἡ Ὁρθόδοξη Ρωσία ἀπέναντι στούς ὁμοδό-
ξους της λαούς διά καταβολῆς μεγάλων προσπα-
θειῶν πρὸς ἀπελευθέρωση τῶν Βαλκανίων ἀπό
τήν Ὀθωμανική κυριαρχία.

Ἡ Ρωσική Ἐκκλησία, ἡ ὁποία διῆλθε μέσω ἄνευ
προηγούμενου σκληρότατων καί εὐρύτερων διωγ-
μῶν ἀπό τή θεομάχο ἐξουσία τόν 20 αἰώνα, βιώνει
τήν ἀναγέννησή της. Ἀναπτύσσεται τό φιλανθρω-
πικό καί κοινωνικό της ἔργο. Εἶναι χαρά μας νά
βλέπουμε νά στερεώνονται καί νά συσφίγγουν ἐπι-
περαιτέρω οἱ καλές καί ἀγαστές σχέσεις μεταξύ
τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καί Ἑλλάδος.

Κομίζουμε εἰρήνη καί ἀδελφική ἀγάπη μας μετά
τῆς ἐν τῷ Ἀναστάσι Σωτῆρι ἡμῶν χαρᾶς πατώ-
ντας στήν εὐλογημένη γῆ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου δίδα-
ξαν οἱ Ἀπόστολοι καί ἕως σήμερα δέν παύει νά
δοξάζεται τό ὄνομα τό Ἅγιο τοῦ Θεοῦ.

Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἴη μετά πάντων ἡμῶν!

Χριστός Ἀνέστη!

Ὁμιλία εἰς τό Ἀρχιερατικόν Συλλεῖτουργον μετά τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Ἱερός Ναός Ἁγίου Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν
Κυριακή, 2 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε Πατριάρχα Μόσχας καί πάσης Ρωσίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ, κύριε Κύριλλε,

Ἡ εὐλογητή Σας παρουσία μᾶς ἐπιτρέπει νά ἐκφράσουμε, μέσα ἀπό τήν κοινή μετοχή στή Θεία Εὐχαριστία, τά βαθύτατα αἰσθήματα φιλαδελφίας καί τιμῆς πού τρέφουμε πρὸς τό πρόσωπό Σας καί τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ὅπως καί νά διατρανώσουμε τούς μακροαίωνους ἀδελφικούς δεσμούς με-

ταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν μας. Μᾶς συνδέουν κοινές ἱστορικές μνημες καί κοινοί ἀγῶνες, καί ἐπιπλέον μᾶς ἐνώνουν ἡ μυστηριακή ζωή καί ἡ κοινή μαρτυρία κατά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς μας στόν σύγχρονο κόσμο.

Ἡ οἰκοδόμησις τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι κάτι δεδομένο, ἀλλά ἐπιβεβαιώνεται μέσα στήν ἐμπειρία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος. Εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τοῦ διαρκοῦς ἀγῶνος τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, ἔκφραση τῆς εὐχαριστιακῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας καί ἀντανάκλαση τῆς κοινωνίας τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐν τέλει, ἡ Ἐκκλησία, μέσα ἀπό τή διακονία τοῦ θεοῦ λόγου καί τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἐκτείνεται μεταφέροντας τήν ἀγάπη Της πρὸς ὅλους τούς ἀνθρώπους, τούς ἐγγύς καί τούς μακράν, ὅπως καί πρὸς σύνολη τή δημιουργία τοῦ Θεοῦ. Κάτι τέτοιο ἐπιτυγχάνεται μέ κινήσεις σταυρικοῦ ἤθους πού φωτίζονται ἀπό ἀναστάσιμη ἐλπίδα, κατά τόν τύπο τοῦ Κυρίου μας, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μέ τόν ἱερό ὕμνωδό, «ἤπλωσε τάς παλάμας» ἐπί τοῦ Σταυροῦ, ἐνώνοντας «τά τό πρὶν διεστῶτα».

Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι σέ αὐτή τή γῆ τήν ἐκκλησία τοῦ δήμου διεδέχθη ἡ Ἐκκλησία τῶν πιστῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει γιά νά ἐνώνονται οἱ ἄνθρωποι, «ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν»¹ «ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ»², καί «μιᾶ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ Εὐαγγελίου»³. «Καί λοιπόν ἐσμέν πάντες μιᾶ ψυχῇ, ἐνί

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος προσφωνεῖ τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλο κατά τό Συλλεῖτουργο τῆς Κυριακῆς 2.6.2013.

πνεύματι και φρονήματι τό ιερόν κυκλοῦντες θυσιαστήριον»⁴, «τηροῦντες τήν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης»⁵.

Παρά τή διοικητική κατάτμηση, ἡ Ὁρθοδοξία παραμένει ἐνωμένη μέ τήν κοινή πίστη καί μέ τόν ἱερό αὐτό σύνδεσμο τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ἡ ὁποία δέν γνωρίζει ὄρια καί διά τῆς ὁποίας διαχρονικῶς διασφαλίζεται ἡ ἐνότητα καί ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας. Μολονότι κάθε μία ἀπό τίς τοπικές Ἐκκλησίες διατηρεῖ τίς δικές της ἰδιαιτερότητες, ὅλες μαζί συναποτελοῦν τά ζωντανά μέλη ἐνός ἐνιαίου Σώματος, τό ὁποῖο συγκροτεῖται εὐχαριστιακά μέ τήν ἔμπρακτη πίστη «εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικήν καί ἀποστολικήν» κοινότητα.

Ἡ συνάντηση καί συνομιλία τοῦ Κυρίου μας μέ τή Σαμαρείτιδα στή σημερινή εὐαγγελική περικοπή τῆς ἀποκάλυψε τήν «πηγή τῆς ζωῆς», αὐτή τήν

ἴδια ζωτική πνοή πού ἔθρεψε ἱστορικῶς τήν Ἑλληνική καί τή Ρωσική Ἐκκλησία. Οἱ σεπτές εἰκόνες τῶν ἁγίων μορφῶν πού μᾶς περισκέπουν σέ αὐτόν τόν ἱερό ναό τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος τοῦ Ἰαματικοῦ ἀποτελοῦν ἀψευδεῖς μάρτυρες τῆς ἀνάγκης νά ἐμβαθύνουμε καί νά προαγάγουμε τήν πνευματική μας κοινωνία καί τίς κοινές δράσεις, «πίστει καί λόγῳ καί γνώσει καί πάσῃ σπουδῇ καί τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ» (Β΄ Κορ. η΄ 7), πρὸς ὄφελος ὅλων τῶν ἀδελφῶν μας.

Εὐχομαι ὁλόψυχα αὐτή ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ κοινή ἐλπίδα καί πίστη μας πρὸς τόν Ἰησοῦ Χριστό, νά ἐνδυναμώνει τούς πιστοὺς λαοὺς μας σέ μία ἐποχὴ συνεχῶς μεταβαλλόμενη, σέ μία ἐποχὴ πού ζητεῖ περισσότερο ἀπὸ ποτέ τήν κοινή μαρτυρία τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, τῆς ἀδιάκριτης ἀγάπης, τῆς ἀνιδιοτελοῦς προσφορᾶς καί τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἰω. ιζ΄ 21.
2. Ἐφ. δ΄ 15.
3. Φιλ. α΄ 27.
4. Κατὰ τή ρήση τοῦ ἁγ. Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ.
5. Ἐφ. δ΄ 3.

Ἀντιφώνησις κατά τό Συλλεΐτουργο

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

(Ἱερός Ναός Ἁγίου Παντελεήμονος ὁδοῦ Ἀχαρνῶν
Ἀθήνα, Κυριακή 2 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καί πάσης
Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμε,
Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀρχιε-
ρεῖς,
Ἄξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβη τῆς Ρωσίας,
Ἀγαπητοί ἐν Κυρίῳ πατέρες καί ἀδελφοί,
Χριστός Ἀνέστη!

Δι' αὐτοῦ τοῦ ἀναστασίμου παιᾶνος ἐπιμαρτυ-
ροῦμε καί αὖθις τή νίκη τοῦ Χριστοῦ ἐπί τοῦ
Ἄδη καί τοῦ θανάτου. Αὐτή ἡ νίκη ἀποτελεῖ
ἀποκορύφωμα τοῦ κατά τήν τριετῆ κοινωνική
ἀποστολή ἐπιτελεσθέντος ὑπό τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐμπεριστατωμένου ἔργου.
Ἀφοῦ προανήγγειλε τόν νέο καί τέλει νόμο τῆς
ἀγάπης καί θεμελίωσε τήν Ἁγία Ἐκκλησία ἐπί
τῆς πέτρας τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, ὁ Κύριος
ἐξακολουθεῖ νά τήν κυβερνᾷ καί προνοεῖ. Ὁ

Ἰδιος διά τοῦ ζωντανοῦ ὕδατος τῆς χάριτος
καθαρίζει τή ζωή μας καί διά τοῦ Τιμίου Αὐτοῦ
Σώματος καί Αἵματος μᾶς ἐνδυναμώνει φυσικά
καί πνευματικά. Ὁ Ἰδιος χειραγωγεῖ τόν νέο
καί περιούσιο λαό Αὐτοῦ μέσω τῆς ἱστορίας,
έναν λαό, ὁ ὁποῖος δέν γνωρίζει διακρίσεις δι'
ἐθνικούς, κοινωνικούς, φυλετικούς ἢ ἄλλους τι-
νάς λόγους, ὥστε: «Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ
Ἕλληγ, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι
ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3,28).

Ἡ εὐαγγελική διήγησις τοῦ ἐκ τοῦ κατά Ἰωάν-
νην Ἁγίου Εὐαγγελίου, ὅπου παρατίθεται διά-
λογος τοῦ Χριστοῦ μέ τή Σαμαρείτιδα πλησίον
τοῦ Φρέατος τοῦ Ἰακώβ (Ἰω. 4, 4-42), τήν ὁποία
ἀκούσαμε, ἀντικατοπτρίζει κάλλιστα ὁλόκληρη
αὐτή τή Θεία οἰκονομία. Αὐτή ἡ διδακτική ἱστο-
ρία τήν ὁποία μᾶς μετέφερε ὁ Ἅγιος Εὐαγγελι-

Στιγμιότυπο
ἀπό τό Συλλεΐτουργο
τῶν δύο Προκαθημένων
στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου
Παντελεήμονος
(ὁδοῦ Ἀχαρνῶν)
στίς 2.6.2013.

στής Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, ἐμπεριέχει τό πᾶν οἱ ἠθικές ἀρχές τῆς ζωῆς, ἡ ὑπέρβαση τῶν ἐθνικῶν διακρίσεων καί ἡ ὑπεροχή τοῦ πνευματικοῦ ἔναντι τοῦ ὕλικου.

Σήμερα πού ἔχουν μεσολαβήσει σχεδόν δύο χιλιετίες ἀπό τό ὡς ἄνω γεγονός, συνήλθαμε ἐπί τό αὐτό ἐν ὀνόματι Κυρίου προκειμένου νά τελέσουμε ἀπό κοινοῦ τή Θεία Εὐχαριστία, «νά πλησθῶμεν τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, νά ἀπολαύσωμεν τῆς ἀκενώτου Αὐτοῦ τρυφῆς» (Εὐχή ἐπί τῇ καταλύσει τῶν Τιμίων Δώρων κατὰ τή Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου), ὥστε νά ἐνωθοῦμε ἐν τῇ φιλαδέλφῳ ὁμονοίᾳ καί τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κοινωνίᾳ ὁ ἓνας μετά τοῦ ἄλλου καί διατρανώσουμε τήν ἐν Χριστῷ ἐνότητά μας.

Εἶναι κοινή ἡ μαρτυρία μας ὅτι δέν πιστεύουμε εἰς μάτην. Δέν ἀνῆλθε εἰς μάτην ὁ Σωτήρας μας ἐπί τοῦ Σταυροῦ, οὔτε εἰς μάτην κατήλθε στόν βυθό τοῦ Ἄδη. Δέν προσέφεραν εἰς μάτην τίς ζωές τους ὑπέρ Χριστοῦ οἱ ἅγιοι μάρτυρες καί νεομάρτυρες. Λέγουμε ὅτι, ὅπως καί παλαιότερα, δι' ἐμᾶς τούς χριστιανούς δέν ἔπαυσαν νά ἰσχύουν στή ζωή μας οἱ ἀρχές τῆς ἐλεημοσύνης καί τῆς ἠθικῆς καθαρότητος, ὅτι δέν ὑπάρχουν στή ζωή μας οὔτε κινούμεθα ἀπό τά ἰδιωτικά συμφέροντα, τά ὁποῖα θά μπορούσαν νά ὑπονομεύσουν τήν ἐν πίστει ἐνότητά μας, ὅτι τό οὐσιαστικό στή λατρεία μας τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἡ τυπική ἐφαρμογή τῶν ἐθίμων καί τελετῶν, ἀλλά νά μείνει ἄσβεστο εἰς τό διηγεκές τό πνεῦμα μας, καί ὅτι τό πνευματικό καί ὄχι τό ὕλικό θέτουμε, ὅπως καί παλαιότερα, εἰς κεφαλὴν γωνίας.

Σήμερα λαοὶ πολλῶν χωρῶν μέ μακροαίωνη ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ ἀντιμετωπίζουν μιά πολὺ σοβαρὴ πολιτιστικὴ πρόκληση: νά ζοῦν μέ τό Θεό ἢ χωρὶς Αὐτόν, νά δεχθοῦν ὡς κανόνα τήν ἄρση παντός ἠθικοῦ περιορισμοῦ ἢ νά ἔχουν ὡς γνώμονα τήν ἀνατεθεῖσα ὑπὸ Αὐτοῦ σέ μᾶς εὐθύνη τοῦ λόγου καί τῶν πράξεων, τῶν ψηφισομένων νόμων καί γενικῶς τῆς κατευθύνσεως τῆς ζωῆς. Ὑπὸ αὐτές τίς περιστάσεις ἰδιαί-

τερος ἀναδεικνύεται ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σέ κάθε τόπο τῆς παρουσίας της, εἴτε στήν Ἑλλάδα, εἴτε στήν Ρωσία, εἴτε στήν Οὐκρανία, εἴτε στή Λευκορωσία, εἴτε στή Μολδαβία ἢ σέ ὑπόλοιπες χῶρες, δέν παύει νά ὑπενθυμίζει ἐκείνη τήν ὑψηλὴ κλήση, τήν ὁποία κληρονομήσαμε ἀπό τοῦ Χριστοῦ, νά εἴμεθα δηλονότι, τό ἅλας τοῦ σύμπαντος κόσμου, νά εἴμεθα φῶς ὅλης τῆς οἰκουμένης, νά εἴμεθα ζύμη ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος.

Σ' αὐτόν τόν μεγαλοπρεπῆ Ἱερό Ναό ἐστῶτες, ἀφιερωμένο στόν Ἅγιο Μεγαλομάρτυρα Παντελεήμονα, ὄνομα τό ὁποῖο μιλάει μόνο του, εἶναι κατάλληλη πλέον στιγμή ὅπως ἀναφεροῦμε στό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού βλέπουμε τί συμφορὰ ἐπληξε τούς ἀνθρώπους, ἄπλωσε τήν χεῖρα ἐλέους καί βοηθείας. Ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐπιμαρτυροῦμε ὅτι πόνεσε ἡ καρδιά μας στό ἄκουσμα τῆς συμφορᾶς τοῦ ὁμοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καί παρόλο πού οἱ πιστοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας στήν πλειοψηφία τους δέν ἔχουν οἰκονομικὴ εὐχέρεια, ὥστόσο προσέφεραν τόν ὀβολό τους προκειμένου νά στηρίξουν τά ἔργα ἐλεημοσύνης τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε, εὐρισκόμενος κατ' αὐτάς στίς φιλόξενες αὐλές τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπό κέντρου καρδίας εὐχαριστῶ διὰ τήν ἀγάπη καί τή φιλαδελφία, διὰ τῶν ὁποίων μας περιεβάλατε. Χαίρομαι διὰ τήν ὁμοψυχία μας. Παρά τίς διαφορὲς γλώσσης, ἐθίμων καί τινῶν τελετουργικῶν λεπτομερειῶν, ἔχουμε ἓνα πάρα πολὺ μεγαλύτερο καί σημαντικότερο ἐνοποιητικό στοιχεῖο καί αὐτό εἶναι ἡ ἀγάπη μας πρὸς τόν Θεό, ἡ ἐν πίστει ζωή μας, κοινὴ προοπτικὴ τῆς αἰωνιότητος, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδυναμώνει στόν πνευματικό μας ἀγῶνα καί κατευθύνει τό ἔργο μας.

Τό ἔλεος καί ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἶησαν μετά τοῦ εὐλαβοῦς γένους τῶν Ἑλλήνων καί πάντων τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν. Ἀμήν.

Πρόποσις κατά τό ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου καί τῆς Τιμίας Συνοδείας αὐτοῦ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου

(Ξενοδοχεῖο Μεγάλη Βρεταννία, Κυριακή, 2 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε Πατριάρχα Μόσχας καί πάσης Ρωσίας, ἐν Χριστῷ λίαν ἀγαπητέ ἀδελφέ, κύριε Κύριλλε, Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί καί ἐκλεκτοί συνδαιτυμόνες,

Ὁ Κύριος μᾶς ἀξίωσε νά προγευθοῦμε ἤδη τοῦ πνευματικοῦ συμποσίου τῆς κοινῆς προσευχῆς, τῆς συλλειτουργίας καί τῆς ἀδελφικῆς ἐπικοινωνίας μέ Σᾶς καί τήν τίμια συνοδεία Σας. Μεγάλη εἶναι καί ἡ συγκίνηση, τήν ὁποία σήμερα δοκιμάζουμε μέ τήν εὐλογητή παρουσία Σας σέ αὐτή τήν κοινή τράπεζα.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς πού Σᾶς ἔχουμε στό πλευρό μας, γιατί στούς δυσχερεῖς αὐτούς καιρούς ἔχουμε περισσότερο ὁ ἕνας τήν ἀνάγκη τοῦ ἄλλου. Ἡ Ἐκκλησία μας δέν τρέφεται μόνο πνευματικά ἀπό τόν λόγο καί τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, τά «ῥήματα ζωῆς» καί τίς προσευχές τῶν ἁγίων τῆς πίστεως. Ζωογονεῖται ἐπίσης ἀπό τήν ἀλληλεγγύη μεταξύ μας καί ἀπό τή συμμετοχή στούς ἀγῶνες καί τίς ἀγωνίες ἀλλήλων.

Στό πρόσωπό Σας γνωρίσαμε προσφάτως τόν ὑψηλό ἀρωγό στό ἔργο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ μεγάλη Σας ὑλική προσφορά ὑπέρ τῶν θυμάτων τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως ὄχι μόνο μᾶς συνεκίνησε, ἀλλά ἔθρεψε καί βοήθησε πολλούς ἀσφυκτιῶντες ἀδελφούς μας μέσα ἀπό τά Γεύματα Ἀγάπης καί τό σύνολο τῆς κοινωνικῆς

διακονίας. Σημειώσατε, Μακαριώτατε, κατά τήν Ἐνθρόνισή Σας, ὅτι «Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Πατριάρχης καί ὅλη του ἡ ζωὴ ἀδιαλείπτως ἀνήκει στόν Θεό καί τήν Ἐκκλησία. Ἡ καρδιά του πονᾷ γιά τόν λαό τοῦ Θεοῦ, καί γιά ὅσους ἀκόμη δέν γνώρισαν τήν πίστη» καί αὐτή ἡ φράση μαρτυρεῖ τό μέγεθος τῆς εὐλαβοῦς ἀγάπης Σας.

Ἀδαπάνητοι εἶναι ἐπίσης οἱ εὐλογημένοι πνευματικοί θησαυροί μέσα στήν πορεία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν κοινή κληρονομιά τῆς Ὁρθοδοξίας καί ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπιτρέψτε μου νά ἀναφερθῶ ἐνδεικτικά στήν παράσταση τῆς ἀβραμαϊκῆς φιλοξενίας, τόν τύπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού τόσο ἀριστουργηματικά καί θεολογικά ἐξεικόνισε ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Ρουμπλιώφ.

Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ συγκέντρωσε καί ἐμᾶς «κύκλω τῆς τραπέζης», ὥστε νά βιώσουμε τίς δωρεές τοῦ «συμποσίου τῆς πίστεως» καί νά καλλιεργήσουμε τούς ἀμοιβαίους στενοὺς δεσμούς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καί τῆς ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ κοινωνίας μεταξύ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ἐκκλησιῶν.

Μακαριώτατε καί Τιμιώτατε ἀδελφέ,

Ἐγείροντας τό ποτήριο τοῦτο, εὐχομαι τά ἔτη τῆς Πατριαρχείας Σας νά εἶναι θεόθεν πλεῖστα, εὐκαρπα, δημιουργικά, εἰρηνικά καί σωτήρια, καί ὁ Ἀναστάς Κύριος νά εὐλογεῖ τήν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καί τούς εὐσεβεῖς Ρώσους ἀδελφούς μας, μέ ὅλα «τά ἐγκόσμια καί ὑπερκόσμια ἀγαθὰ Του».

Πρόποσις κατά τό ἐπίσημον γεῦμα

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

(Ἀθήνα, Κυριακή 2 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,
Ἐξοχώτατοι,
Σεβαστοί πατέρες καί ἀδελφοί,

Χριστός Ἀνέστη!

Ἡ παροιμία: «Ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλο δέ Θεός κελεύει», ὀφείλει τή ὑπαρξή της βεβαίως στήν θετική ἐπίδραση τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Θά ἦταν λάθος νά τήν ἐρμηνεύσουμε μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο, ὅτι ἀπό μᾶς δέν ἐξαρτᾶται τίποτε καί ὅλοι οἱ κόποι μας δέν ἔχουν δηθεν κανένα νόημα καί ὅ,τι καί νά κάνει ὁ ἄνθρωπος ὁ Θεός οὕτως ἢ ἄλλως θά τά κάνει ἀλλιῶς. Ἡ σωστή ἐρμηνεία της εἶναι ἡ ἀκόλουθη. Ἐξαιτίας τῆς πεπερασμένης ἀνθρωπίνης φύσεώς μας καμιά φορά εἴμασθε ἀνίκανοι νά συλλάβουμε τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς, ἐάν αὐτό διαφέρει τοῦ ἰδικοῦ μας σχεδίου.

Ἐν τῇ ἱστορικῇ της πορείᾳ ἀποκαλύπτεται τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ διὰ τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Διότι κατάφερε καί ἐπέζησε τόσο στούς διωγμούς τῶν πρώτων αἰώνων καί ὑπό τό ζυγό τῶν ἄλλοθρησκῶν εἴτε ἐπρόκειτο διὰ τό μογγολικό ζυγό στήν

περίπτωση τῆς Ρωσίας, εἴτε διὰ τόν Ὀθωμανικό στό Βαλκάνια, εἴτε παρὰ τήν πίεση τῆς ἀθεΐας. Καί σήμερα ἐπιβιώνει μέσα στίς ἐπιθέσεις ἀπό τήν ἐπιθετική ἐκκοσμίκευση καί τόν ἠθικό σχετικισμό.

Οἱ Ὀρθόδοξοι λαοί συνέχεια δοκιμάζονται ποικιλοτρόπως. Μόλις κατάφεραν οἱ Ρῶσοι, οἱ Οὐκρανοί καί οἱ Λευκοῤῶσοι νά ἀντεπεξέλθουν στήν βαρύτερη δι' αὐτούς περίοδο τῶν πολιτικῶν καί οικονομικῶν μετατροπῶν, ἰδού τώρα οἱ Ἑλλαδίτες καί Κύπριοι Ἑλληνας ἦλθαν ἀντιμέτωποι μέ τήν κρίση. Οὔτε κἄν ξέρομε τί μᾶς ἀναμένει μπροστά. Τό μόνο πού ξέρομε εἶναι ὅτι κάθε δυσκολία πού γίνεται εἶναι κατά παραχώρηση τοῦ Θεοῦ προκειμένου νά ἐπιδείξουμε τά καλύτερα μας προσόντα: τήν ἀλληλεγγύη, τήν συμπαράσταση, τό ἐνδιαφέρον καί τήν ἀγάπη. Καί αὐτό μάλιστα ἀφορᾶ σέ ὅλα τά ἐπίπεδα: τό διαπροσωπικό, τό κοινωνικό καί τό πολιτειακό.

Ἐψώνω τό ποτήριο αὐτό εὐχόμενος οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ρωσίας καί τῆς Ἑλλάδος νά ἀποτελοῦν καί στό περαιτέρω δείγμα τῆς συνεργασίας καί τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων.

Εὐχομαι ἐπίσης οἱ σχέσεις μεταξύ τῶν ὁμοδόξων λαῶν μας νά προοδεύουν σέ ὅλα τά ἐπίπεδα.

Προσφωνήσις κατά τήν Πανηγυρικήν Συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Αἴθουσα Μεγάλου Συνοδικοῦ, 3 Ἰουνίου 2013)

Μακαριώτατε Πατριάρχα Μόσχας καί πάσης Ρωσίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ προσφιλέστατε καί τιμιώτατε ἀδελφέ, κύριε Κύριλλε,

Χριστός Ἀνέστη!

Μέ βαθειά συγκίνηση Σᾶς ὑποδεχόμεθα στόν χώρο αὐτόν, ὅπου συγκροτεῖται ἐν Χάριτι καί ἀληθείᾳ, «ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» καί «τῇ κοινωνίᾳ τοῦ Πνεύματος», ὁ ἱερός Συνοδικός θεσμός. Ἡ σημερινή εὐφρόσυνη παρουσία Σας ἐντός αὐτοῦ κομίζει ἰδιαίτερη εὐλογία καί σημαίνουσα τιμή. Στό πρόσωπό Σας καί στίς μορφές τῶν ἁγίων ἀδελφῶν πού Σᾶς συνοδεύουν, ἀναγνωρίζουμε τούς ἀγαπητούς ἐκπροσώπους τῆς εὐλογημένης καί ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας· μιᾶς Ἐκκλησίας, μέ τήν ὁποία μᾶς συνδέουν ἱστορικῶς ἀρραγεῖς καί ἱερώτατοι ἀδελφικοί δεσμοί καί ἡ ὁποία ἀνέδειξε πληθύν Ἀγίων, ἐδοξάσθη πλουσίως ἀπό τόν Θεό, πλούτισε τήν θεολογική

σκέψη, καλλιέργησε τίς τέχνες καί ἀνέπτυξε ἰδιαίτερη φυσιογνωμία στή διάρκεια τῆς σταυρικής ὅσο καί λαμπρᾶς πορείας τῆς.

Ἀποτελεῖ ἀγαθή συγκυρία τό γεγονός ὅτι ἡ πρώτη Σας Εἰρηνική Ἐπίσκεψη στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος λαμβάνει χώρα σέ ἀναστάσιμη περίοδο, καθ' ὅσον ἡ Ὁρθοδοξία ἐπονομάζεται «Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως». Τό ἀναστάσιμο βίωμα διαποτίζει τήν ζωή καί τό ἔργο τῆς, ἀποτελεῖ τό ἐπίκεντρο τῆς θεολογίας καί τοῦ ἥθους τῆς. Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πρωτίστως καί διαρκῶς μία πορεία «ἐν καινότητι ζωῆς» μέσα ἀπό τίς δοκιμασίες. Προσδιορίζεται ἀπό τήν πίστη ὅτι τό κακό δέν ἔχει τόν τελευταῖο λόγο στήν ἱστορία. Αὐτός ἀνήκει στόν ἀναστάντα Κύριο, ἀπ' ὅπου πηγάζει ἡ δύναμη καί φωτίζεται ἡ ἐλπίδα μας.

Ἡ χρονική στιγμή τῆς ἐπισκέψεώς Σας στήν ἑλληνική γῆ συμπίπτει ἐπίσης μέ τήν συμπλήρωση

*Οἱ δύο Προκαθήμενοι
στήν αἴθουσα
τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ
(3.6.2013).*

1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος τῶν Μεδιολάνων καὶ 1150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Αὐτές οἱ δύο εὐσημες ἐπέτειοι φανερώουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τὴν δύναμη νὰ μεταμορφώσει τὴν ἱστορία, νὰ ζωοποιήσει τοὺς θεσμούς καὶ νὰ ἀναγεννήσει τὸν κόσμον.

Ἡ ἐπίσκεψή Σας πραγματοποιεῖται σὲ ἡμέρες ἅγιες ἀφ' ἑνός, ἀλλὰ σὲ ἐποχὴ πολὺ δύσκολη γιὰ τὴν χώρα μας καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους λαούς. Μεγάλη ἢ εὐθύνη τῆς διακονίας μας σὲ αὐτές τὶς συνθήκες, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ οἰκονομικὴ δυσπραγία δοκιμάζει τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις καὶ ὀξύνει τὴν σύγχρονη ἀσυνεννοησία.

«Πολλὰ μὲν ἔστι τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Χριστιανισμόν», κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου· «μᾶλλον δὲ πάντων καὶ κρεῖττον ἀπάντων ἢ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη», ἡ ὁποία συνέχει τὸ ἱερό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ γεγονός ὅτι συνερχόμεθα «ἐν ἐνὶ Σώματι», «πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό»¹, «ἔχοντες ἅπαντα κοινά»² καὶ ὄντες «σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες»³. Σὲ αὐτὴ τὴν αἴθουσα, ὅπου καλλιιεργεῖται ὁ θεσμός τῆς Συνοδικότητος, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ διὰ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ διαχρονικῶς διασφαλίζεται ἡ κοινὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, συνήλθαμε γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσουμε καὶ νὰ ἐνισχύσουμε τοὺς ἱερούς δεσμούς τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ κοινωνίας μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ εὐχηθῶμε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὥστε νὰ ὑπηρετήσουμε μὲ

ὅλες μας τὶς δυνάμεις «τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης», «ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῶν»⁴, «ἵνα αὐξήσωμεν εἰς Αὐτὸν τὰ πάντα»⁵.

Μακαριώτατε ἅγιο ἀδελφέ,

Στὸ πρόσωπό Σας ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζει τὴν μακροαίωνα προσφορά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία οἰκοδομήθηκε ἀπὸ Ἁγίους, φώτισε τὴν οἰκουμένη μὲ τὶς θεολογικὲς σχολές τῆς, στερέωσε τὴν Ὁρθοδοξία μὲ τοὺς κραταιοὺς τῆς ἀγῶνες, κόσμησε τὰ ἱερά γράμματα καὶ τὶς τέχνες, προπάντων ὁμῶς διέδωσε τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἦτοι τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη, στοὺς πολυπληθεῖς λαοὺς τῆς «ἔως περάτων τῆς γῆς», συνεχίζοντας νὰ προσφέρει καὶ ἐπὶ Πατριαρχίας Σας τὴν παντοειδῆ εὐεργεσία τῆς, εὐεργεσία πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ, πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο φιλαδελφίας καὶ τιμῆς, ἡ Ἱερά ἡμῶν Σύνοδος θεώρησε ἄξιο νὰ ἀπονεύσει στὴν Μακαριότητά Σας τὴν ὑψίστη τιμητικὴ διάκριση τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Μεγαλόσταυρο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος καὶ θεμελίωσε τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Στὰ δὲ Μέλη τῆς Τιμίας Σας Συνοδείας, ἐπιτρέψτε μας νὰ ἀποδώσουμε τὸν ἀντίστοιχο Χρυσῶν Σταυρὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεοφιλέστατο ἅγιο Ἀρχιεραγματεὰ νὰ προσέλθει στό βῆμα γιὰ νὰ ἀναγνώσει τὴν σχετικὴ Συνοδικὴ Διαγνώμη.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πράξ. β' 1.
2. Πράξ. β' 44.
3. Φιλ. β' 2.
4. Β' Θεσ. β' 17.
5. Ἐφ. δ' 15.

Ἀντιφώνησις κατά τήν Πανηγυρικήν Συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κυρίλλου

(Ἀθήνα, 3.6.2013)

Μακαριώτατε,
Ἀγαπητοί ἐν Κυρίῳ Ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Χριστός Ἀνέστη!

Ἐκ βαθέων καρδίας εὐχαριστῶ διά τήν ὑψηλή τιμητική διάκριση παράσημο τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου. Τό ἐκλαμβάνω ὡς δεῖγμα ἀγάπης καί σεβασμοῦ πρός τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας καί ὡς ἐπιβεβαίωση τῶν στενῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ἀδελφῶν μας Ἐκκλησιῶν.

Συγκινεῖται καί ἀγαλλιᾷ ἡ ψυχή μας τόσο ἐμοῦ προσωπικά ὅσο καί τῶν συνοδῶν μου καθὼς ἐπισκεπτόμεθα τήν γῆ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἄλλωστε ἐδῶ εἶναι ὅπου εὐρίσκονται οἱ πόλεις Φιλίππων, Θεσσαλονίκης, Βεροίας καί Κορίνθου, μέρη γνωστά σέ κάθε χριστιανό ἀπό τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἐδῶ, στόν Ἄρειο Πάγο ἐκφώνησε τό περίφημο κήρυγμά του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος,

ἐδῶ εἶναι ὅπου ἀγωνίσθησαν καί δραστηριοποιήθησαν οἱ μεγάλοι πατέρες καί διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπό ἐδῶ ξεκίνησαν διά νά κομίσουν στίς μακρινές Σλαβικές χῶρες τό φῶς τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀληθείας οἱ μεγάλοι ἀγωνιστές τοῦ φωτισμοῦ οἱ Ἅγιοι ἰσαπόστολοι ἀδελφοί Κύριλλος καί Μεθόδιος, ὁ Ὅσιος Μάξιμος ὁ Γραικός, οἱ κατά σάρκα ἀδελφοί Ἰωαννίκιος καί Σωφρόνιος Λειχοῦδη. Ἐδῶ εἶναι ὅπου εἶναι τεθησαυρισμένα τά τίμια λείψανα τοῦ συμπατριώτη μας Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσου.

Αὐτούς καί ἄλλους ἁγίους τιμοῦν τά τέκνα τῆς κατά Ρωσίαν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπως οἱ Ὁρθόδοξοι Ἕλληνες εὐλαβοῦνται τόν Ὅσιο Σεραφεῖμ τοῦ Σαρώφ, τούς στάρετς τῆς Ὀπινα, τόν Ἅγιο Λουκά Συμφερονπόλεως, τήν Ὁσία Ματρώνα τήν Ἀόμματη καί λοιπούς Ρώσους Ἅγίους. Αὐτοί οἱ Ἅγιοι δέονται ἐνώπιον τοῦ Θυσιαστηρί-

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας κ. Κύριλλος συναντήθηκε μέ τά μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καί τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξου καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων (3.6.2013).

ου του Ὑψίστου ὑπέρ τῆς ἐπί τῆς γῆς ἐνώσεώς μας.

Τέκνα τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καί Ἑλλάδος εἶναι οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς δικαιοδοσίας τους ἀντίστοιχα, καί οἱ Ἐκκλησίες μας πάντα ζοῦσαν τίς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ, διαμορφώνοντας τήν ταυτότητα, τόν πολιτισμό καί τίς παραδόσεις τῶν λαῶν μας καί στηρίζοντας αὐτούς σέ ἐποχές τῶν χαλεπῶν ἱστορικῶν ταραχῶν. Καί αὐτή ἡ δυσχερῆς ἐποχή μας δέν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση. Κατά τήν χαλεπή διά τόν ἑλληνικό λαό περίοδο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ καταφύγιο καί φάρος διά πολλούς ἀναξιοπαθοῦντες συμπολίτες μέ τήν παροχή τῆς πνευματικῆς καί οἰκονομικῆς βοήθειας. Ἀκολουθώντας τήν ἔκκληση τοῦ Ἀποστόλου *ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καί οὕτως ἀναπληρώσατε τόν νόμον τοῦ Χριστοῦ* (Γαλ. 6.2), τὰ τέκνα τῆς κατά Ρωσίαν Ἐκκλησίας ἔρχονται πρόθυμοι νά στηρίξουν καί ἤδη στηρίζουν κατά δύναμιν τοὺς ὁμοδόξους ἀδελφούς τους.

Ὁλοψύχως θέλω νά εὐχαριστήσω τήν Ὑμετέρα Μακαριότητα καί τήν περί Ὑμᾶς τιμία Ἱεραρχία διά τήν θερμή φιλοξενία, διά τῆς ὁποίας μᾶς πε-

ριεβάλατε. Πέρουσι μετ' ἀγάπης ὑποδεχθήκαμε τήν ὑψηλή ἀντιπροσωπεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ ἐπικεφαλῆς τήν Ὑμετέρα Μακαριότητα καί τώρα, ἐλέω Θεοῦ, ἔχω τήν εὐκαιρία νά ἀνταποδώσω τήν εἰρηνική ἐπίσκεψη, ἡ ὁποία, πιστεύω, θά εἶναι πρὸς τήν περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς Ἐνότητός μας. Ἡ χρονική ἐγγύτητα αὐτῶν τῶν εἰρηνικῶν ἐπισκέψεων καταδεικνύει τήν ἔνταση τῶν ἐπαφῶν μεταξύ τῶν ἀδελφῶν μας Ἐκκλησιῶν. Ἀναπτύσσεται ἡ συνεργασία στόν τομέα προσκυνηματικῶν περιηγήσεων καί στό θέμα φοιτητικῶν ἀνταλλαγῶν, ἐπί τακτικῆς βάσεως μεταβαίνουν οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῶν Ἐκκλησιῶν τόσο στήν Ἑλλάδα ὅσο καί στίς χῶρες τῆς κανονικῆς εὐθύνῆς τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, κυκλοφοροῦν καί εἶναι περιζήτητα τὰ βιβλία σχετικά μέ τήν ἱστορία καί τοὺς Ἁγίους καί τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ὁ Θεός νά δώσει ἡ συνεργασία μας τόσο στό διμερές ἐπίπεδο, ὅσο καί στόν διορθόδοξο νά ἀναπτύσσεται καί νά διευρύνεται ἔτι περαιτέρω.

Εὐχομαι τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι καθώς καί τοῖς συνελθοῦσιν εἰρήνη καί βοήθεια παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τό ἔργο ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας. Πολλά καί ἀγαθὰ ὑμῶν ἔτη!

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ

Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου
στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς

Ἀφίχθη λίγο πρὶν τίς 8 μ.μ. τῆς 16ης Μαΐου τ.ἔ. στό Διεθνές Ἀεροδρόμιο Λόγκαν τῆς Βοστώνης ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος, ὁ ὁποῖος πραγματοποίησε ἐπίσκεψη στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς, ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἀναγορευσεύς του εἰς Ἐπίτιμο Διδάκτορα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Βοστώνης, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε κατά τήν διάρκεια τῆς τελετῆς ἀποφοιτήσεως, τό Σάββατο 18 Μαΐου 2013.

Τόν Μακαριώτατο ὑποδέχθηκαν πρῶτα, ἀμέσως μετά τήν ἀποβίβασή του ἀπό τό ἀεροσκάφος, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βοστώνης κ. Μεθόδιος. Στήν συνέχεια προσήλθαν στήν εἰδική αἴθουσα τοῦ ἀεροδρομίου γιά τήν ἐπίσημη ὑποδοχή του.

Κατά τήν εἴσοδό του, ὁ Μακαριώτατος χαιρέτισε τούς παρόντες μέ τό «Χριστός Ἀνέστη» καί τρεῖς μαθήτριες τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου τῆς περιοχῆς τοῦ προσέφεραν ἀνθοδέσμες.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος παρουσίασε τόν Μακαριώτατο λέγοντας ὅτι πρόκειται γιά πρώτη «ὑποδοχή σεβασμοῦ, τιμῆς καί ἀγάπης».

«Θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω μέσα ἀπό τήν καρδιά μου λέγοντας τό Χριστός Ἀνέστη!» ἀπάντησε ὁ Μακαριώτατος καί πρόσθεσε: «Πρέπει νά σᾶς διαβεβαιώσουμε ὅτι ἐρχόμαστε μέ πάρα πολλή χαρά, μέ πολλή εὐχαρίστηση καί πιστεύουμε ἀπό-

λυτα ὅτι θά φύγουμε μέ τήν καρδιά μας γεμάτη. Χριστός Ἀνέστη!»

Ἀμέσως μετά ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δημήτριος παρουσίασε τή συνοδεία τοῦ Μακαριωτάτου τήν ὁποία ἀπήρτιζαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ (Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου), ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Ἀδαμάντιος Αὐγουσιτίδης, ὁ Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος Στέφανος Ἀβραμίδης, ὁ Ἱερολογιώτατος Ἱεροδιάκονος Ἐπιφάνιος Ἀρβανίτης καί ὁ κ. Δημήτριος Καρανάσος.

Μεταξύ τῶν παρόντων στήν ὑποδοχή ἦταν ἡ Γενική Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στή Βοστώνη κυρία Ἰφιγένεια Καναρά, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολεγίου καί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ π. Νικόλαος Τριανταφύλλου, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς Σχολῆς Δρ Θωμάς Λίλον, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς π. Θωμᾶς Φιτζέραλντ, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Βοστώνης π. Θεόδωρος Μπάρμπας, πολλοί κληρικοί καί λαϊκοί τῆς περιοχῆς καί φοιτητές τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς οἱ ὁποῖοι ἔψαλαν καί τήν φήμη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου.

Τήν Πέμπτη 16 Μαΐου 2013, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος πραγματοποίησε ἐπίσκεψη στό Μουσεῖο Τέχνης τῆς Βοστώνης καί στό γῶρο ὅπου συνέβη ἡ βομβιστική ἐπίθεση κατά τόν τερματισμό τοῦ Μαραθωνίου τῆς Βοστώνης. Τό ἑσπέρας παρακάθισε σέ δειπνο πού παρέθεσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βοστώνης κ. Μεθόδιος πρὸς τιμὴν του.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος στόν χῶρο
τῆς βομβιστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Μαραθωνίου τῆς Βοστώνης
καί Ἀπονομή τιμητικοῦ διπλώματος σέ αὐτόν
ἀπό τήν Θεολογική Σχολή Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης

α) Ἀκριβῶς ἓνα μήνα μετά τήν τρομοκρατική βομβιστική ἐπίθεση στήν ὁδό Boylston, στό σημεῖο τοῦ τερατισμοῦ τοῦ Μαραθωνίου τῆς Βοστώνης, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς κ. Δημήτριο, τόν τοπικό ἱεράρχη Μητροπολίτη Βοστώνης κ. Μεθόδιο καί τήν ἐξ Ἑλλάδος συνοδεία του, ἐπισκέφθηκαν στίς 17.5.2013 τό σημεῖο αὐτό, ὅπου ἔχει δημιουργηθεῖ ἓνα αὐτοσχέδιο μνημεῖο γιά τά θύματα.

Ἡ παρουσία τῶν Ὁρθοδόξων Ἱεραρχῶν καί κληρικῶν ἦταν φυσικό νά προκαλέσει τό ἐνδιαφέρον τῶν ἑκατοντάδων ἐπισκεπτῶν πού βρισκόνταν στή περιοχή ἀλλά καί τῶν Μέσων Ἐνημέρωσης πού βρισκόνται σχεδόν σέ καθημερινή βάση στό σημεῖο αὐτό. Ἦταν μία συγκινητική στιγμή καθῶς ὁ κ. Ἱερώνυμος τοποθέτησε τό στεφάνι δίπλα στούς αὐτοσχέδιους ξύλινους σταυρούς μέ τά ὀνόματα τῶν θυμάτων. Στή συνέχεια, μαζί μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο Δημήτριο, τόν Μητροπολίτη Μεθόδιο καί τούς ἄλλους ἱεράρχες, ἔψαλαν σύντομη ἐπιμνημόσυνη δέηση καταλήγοντας μέ τό «Αἰωνία τους ἡ Μνήμη» στά Ἑλληνικά καί στά Ἀγγλικά.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος ἀπευθύνθηκε στό συγκεντρωμένο πλῆθος στά Ἀγγλικά καί ἐξήγησε ὅτι πρόκειται γιά τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος καί τήν ἐκλεκτή συνοδεία του, οἱ ὅποιοι ὅπως εἶπε «ἔρχονται ἀπό τήν Ἑλλάδα, ἀπ' ὅπου ξεκίνησε ὁ Μαραθῶνιος». Πρόσθεσε δέ, ὅτι «ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἱερώνυμος αἰσθάνθηκε τήν ἀνάγκη καί θεώρησε ὑποχρέωσή του νά ἔρθει ἐδῶ γιά νά προ-

σευχηθεῖ καί νά ἀποθέσει ἓνα στεφάνι μνήμης καί τιμῆς γιά τούς νεκρούς αὐτῆς τῆς τραγωδίας πού συγκλόνισε ὅλο τόν κόσμον». Μέ τήν ὁλοκλήρωση αὐτῶν τῶν ἐπεξηγήσεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δημητρίου, οἱ παρόντες κατανοώντας καλύτερα τό τί εἶχε προηγηθεῖ ξέσπασαν σέ χειροκρότημα.

* * *

β) Ἡ Ἱερά Ἑλληνική Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπένευσε τό Σάββατο 18.5.2013 στόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο Διδακτορικό Δίπλωμα Θεολογίας, Τιμῆς Ἐνεκεν, κατά τήν διάρκεια τῆς 71ης Τελετῆς Ἀποφοίτησεως ἀπό τό Ἑλληνικό Κολέγιο καί τή Θεολογική Σχολή, πού ἀποτελοῦν μοναδικό ἑλληνικό πανεπιστημιακό ἴδρυμα στήν Ἀμερική.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος ἐπέδωσε στόν Μακαριώτατο τό Διδακτορικό Δίπλωμα καί τά ἀκαδημαϊκά διακριτικά τῆς Σχολῆς ἀφοῦ πρῶτα ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολεγίου - Θεολογικῆς Σχολῆς Τιμίου Σταυροῦ π. Νικόλαος Τριανταφύλλου παρουσίασε τόν κ. Ἱερώνυμο ὡς Ἱεράρχη, Ποιμένα καί Ἡγέτη, ἀπαριθμώντας τίς σπουδές του, τήν ἀγάπη του γιά τή γνώση καί τήν ἐπιστήμη, τήν πολυετή καί ἀφοσιωμένη διακονία του στήν Ἐκκλησία καί τό μεγάλο φιλανθρωπικό του ἔργο. Καταλήγοντας, ζήτησε ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱερώνυμο νά τιμήσει τήν Σχολή ἀποδεχόμενος τό Διδακτορικό Δίπλωμα καί νά συνδέσει μέ τόν τρόπο αὐτόν ὄνομά του μέ τήν Ἱερά Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἀκολούθησε ἡ ποιμαντική καὶ παραινετική ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου πρὸς τοὺς ἀποφοιτοῦντες φοιτητές, στὴν ὁποία ἔθεσε καίριους καὶ οὐσιαστικούς προβληματισμούς καὶ ἐρωτήματα δίνοντας παράλληλα μεστές ἀπαντήσεις καὶ συμβουλές.

Ἀκολούθησε ἡ ἀπονομή τῶν ἀκαδημαϊκῶν τίτλων στοὺς 63 συνολικά φοιτητές καὶ φοιτήτριες,

εἴκοσι ἐκ τῶν ὁποίων ἀποφοίτησαν ἀπὸ τὸ Ἑλληνικό Κολλέγιο καὶ 43 ἀπὸ τὰ τρία τμήματα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δημήτριος μίλησε σὸ τέλος τῆς τελετῆς καὶ συνοψίζοντας τὰ χαρίσματα τοῦ Μακαριωτάτου εἶπε ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν χωρὶς συμβιβασμούς πίστη του, τὴν ἀπόλυτη ἀφοσίωσή του στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν ὑψηλοῦ βαθμοῦ εὐαισθησία του γιὰ ὄσους πονοῦν καὶ ὑποφέρουν.

Ὁμιλία στήν τελετή ἀποφοιτήσεως στή Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(18 Μαΐου 2013)

Ἀγαπητά μου τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἡ παροῦσα ἐκδήλωση εἶναι ἀναμφίβολα ἕνας σημαντικός σταθμός στή ζωή σας. Σήμερα ολοκληρώνεται ἕνας κύκλος τῆς μέχρι τώρα πορείας σας καί ἀπό αὔριο καλεῖστε νά διακονήσετε τόν λαό τοῦ Θεοῦ εἴτε ὡς δάσκαλοι τοῦ θείου λόγου καί μεταφορεῖς τῶν ἱερῶν παραδόσεων πού μας κληροδότησαν οἱ ἅγιοι πατέρες μας, εἴτε ὡς ἱερεῖς, ἐξαρτώντας ἀπόλυτα τή ζωή σας καί τή διακονία σας ἀπό τό θυσιαστήριον. Τοποθετώντας τόν ἑαυτό μου στή θέση σας, ἔρχεται μέ συγκίνηση στή μνήμη μου ἡ προσευχή τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, πού μέ δέος ἀναγιγνώσκουμε στή Θεία Λειτουργία πρῖν ἀπό τή Θεία Μετάληψη: «Πρό τῶν θυρῶν τοῦ Ναοῦ σου παρέστηκα, καί τῶν δεινῶν λογισμῶν οὐκ ἀφίσταμαι, ἀλλά σύ, Χριστέ ὁ Θεός, ὁ Τελώνην δικαιοσύνης καί Χαναναίαν ἐλεήσας, καί τῷ Ληστή Παράδεισου πύλας ἀνοίξας, ἀνοίξον μοι τά σπλάγχνα τῆς φιλανθρωπίας σου, καί δέξαι με προσερχόμενον καί ἀπτόμενόν σου...».

Καλεῖστε σήμερα, μέ αὐτή τήν προσευχητική παράκληση στό βάθος τῆς καρδιάς σας, νά ἐπισημοποιήσετε τήν ἀπάντησή σας στό κάλεσμα τοῦ Χριστοῦ: «φιλεῖς με;» τότε «ποιῶμαι τά πρόβατά μου».

Μέ τή σημερινή ἑορταστική ἐκδήλωση ολοκληρώνεται ἕνα σπουδαῖο κεφάλαιο τῆς ζωῆς σας καί ἀνοίγει ἕνα ἄλλο ἀκόμη σπουδαιότερο, μεγαλύτερο καί ἀπαιτητικότερο. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τίς τελευταῖες μέρες, καί ἰδιαίτερα τούτη τήν ὥρα, περνοῦν ἀπό τή μνήμη σας οἱ στιγμές, τά γεγονότα, τά πρόσωπα καί οἱ ἐμπειρίες πού γέννησαν καί ἔθρεψαν μέσα σας τήν ἐπιθυμία γιά τήν ἱερωσύνη καί τόν ζήλο γιά τήν γνώση καί τή διακονία τῆς ἱερᾶς ἐπιστήμης τῆς Θεολογίας ἀνταποκρινόμενοι στήν κλήση τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ.

Ἀναπολεῖτε σήμερα τά μικρά καί τά μεγάλα σκιρτήματα πού δόνησαν τήν καρδιά σας καί ὀδήγησαν τά βήματά σας ἐδῶ πού κατεύθυναν τήν πορεία τῆς ζωῆς σας σέ αὐτόν τόν εὐλογημένο τόπο, στή Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μία Σχολή πού εἶναι κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας μας καί φάρος τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα στόν ἀχανή δυτικοχριστιανικό καί πολυπολιτισμικό κόσμο. Ἡ Σχολή σας εἶναι σημεῖο ἀναφορᾶς γιά τίς θεολογικές σπουδές, ἀσφαλές λιμάνι γιά τίς ἱερατικές κλήσεις καί ἀψευδῆς μάρτυρας τοῦ μεγαλείου τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα σέ ἕνα κόσμο πού ὄλο καί περισσότερο διψᾷ καί ἀναζητεῖ πηγές ζωῆς ὕδατος τῆς πίστεως καί τοῦ αὐθεντικοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως τό διέσωσε ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέσα στούς αἰῶνες.

Δέν ἔχω ἀμφιβολία, ὅτι τό πέρασμά σας ἀπό ἐδῶ ἀφήνει μέσα σας ἀνεξίτηλα σημάδια καί βαθιές ἐγγραφές βιωμάτων, ἐμπειριῶν, συγκινήσεων καί σφουρηλατήσεως οὐσιαστικῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων καί ἰσχυρῶν δεσμῶν φιλίας καί ἀγάπης.

Ἡ δυνατότητα πού προσφέρει ἡ Σχολή σας, νά ἀποτελεῖτε ὄχι ἀπλῶς μία ὁμάδα σπουδαστῶν ἀλλά μία ἰδιαίτερη ὀρθόδοξη κοινότητα ἔχει βαρύνουσα σημασία. Τοῦτο διότι, πέραν τῶν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀκαδημαϊκῶν σπουδῶν, μοιράζεστε τήν ἐμπειρία τῆς κοινῆς συμμετοχῆς στή λατρεία καί συνδυάζετε τίς σπουδές μέ τήν ἀνάπτυξη διαπροσωπικῶν σχέσεων καί πνευματικῶν ἐμπειριῶν, καλλιεργώντας ἔμπρακτα τήν ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Προάγονται ἔτσι σχέσεις καί δεσμοί καθοριστικοί γιά τό μέλλον καί τή διακονία σας, ὅπου ὁ Θεός σᾶς καλέσει αὔριο, καί αὐτό πρέπει νά τό μιμηθοῦν ὄλες οἱ Θεολογικές Σχολές.

Αὐτή, λοιπόν, ἡ εὐλογημένη καί καρποφόρα φάση τῆς ζωῆς σας τελειώνει σήμερα. Καί μέσα στή χαρμόσυνη καί ἑορταστική ἀτμόσφαιρα τῆς τε-

λετῆς τῆς ἀποφοιτήσεώς σας ἀναδύονται προκλητικά ἐρωτήματα καί προβληματισμοί καίριοι.

Πίσω ἀπό τή συναισθηματική φόρτιση τῆς γιορτῆς καί τῶν ἐντόνων συναισθημάτων χαρομολύπης –ἀφοῦ ὁ ἐνθουσιασμός γιά τή λήψη τοῦ πτυχίου συνδυάζεται μέ ἀποχωρισμούς καί ἔξοδο ἀπό τήν ἀσφάλεια καί τή θαλπωρή τῆς Σχολῆς– προβάλλουν ἔντονα καί σχεδόν ὀδυνηρά τά ζητήματα πού θέτει ἡ πρόκληση τοῦ αὐριο.

Τί σημαίνει νά εἶσαι ὀρθόδοξος κληρικός ἢ μάχιμος θεολόγος στήν ἐποχή μας; Τί συνεπάγεται καί τί ἀπαιτεῖ τό νά ὑπηρετεῖς τήν Ἐκκλησία καί τή Θεολογία στή σύγχρονη Ἀμερική; Κι ἂν ἀκόμα διαλέξεις ἄλλο δρόμο ἀπό αὐτόν τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς διακονίας τῆς θεολογίας, τί σημαίνει αὐτό; Σέ τί σέ δεσμεύει καί τί συνεπάγεται τό γεγονός ὅτι εἶσαι ἀπόφοιτος αὐτῆς τῆς εὐλογημένης καί ἀκμάζουσας Θεολογικῆς Σχολῆς;

Εἶναι ἐρωτήματα καίρια καί οὐσιαστικά, πού δέν εἶναι πιά ἀπλῶς ιδέες καί θεωρητικοί προβληματισμοί ἀλλά ἀφοροῦν ἄμεσα στήν ἴδια τή ζωή σας. Πρόκειται γιά προκλήσεις, πού δέν ἐξαντλοῦνται στά ὄρια ἀτομικῶν ἀνησυχιῶν ἀλλά ἀφοροῦν, πρώτιστα, στήν κοινή εὐθύνη καί στήν προσωπική συμμετοχή στό γίγνεσθαι καί στό αὐριο τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί, ἐπίσης, στό μέλλον τοῦ ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ.

Ἐμεῖς ἐρχόμαστε ἀπό μακριά καί ἴσως δέν εἴμαστε οἱ πλέον ἀρμόδιοι νά μιλήσουμε σέ σᾶς γιά τά τοῦ τόπου πού ζεῖτε καί ἐργάζεστε.

Ἐπιτρέψτε μου ὁμως νά μοιραστῶ μαζί σας σκέψεις καί προβληματισμούς, πού ὑπερβαίνουν τά ἔθνη καί τά τοπικά ὄρια.

Τί σημαίνει λοιπόν νά εἶσαι ἱερέας ἢ θεολόγος σήμερα;

Σέ αὐτή τή μεταίχμακή στιγμή τῆς ζωῆς σας, ὅπου ἡγεῖ χαρομόσυνα καί δυναμικά ἡ πρόσκληση νά ἀναλάβετε ἐνεργό καί υπεύθυνο ρόλο στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ κόσμου μέσα στόν ὁποῖο διαβιεῖτε, καλεῖστε νά ἀνταποκριθεῖτε στήν κλήση τοῦ Θεοῦ νά «ζεῖτε οὐκέτι σείς» ἀλλά νά ζεῖ μέσα σας ὁ Χριστός. Καλεῖστε νά ὑπηρετήσετε τήν Ἐκκλησία μέ ἐπίγνωση ὅτι ἐμεῖς, τά μέλη Της, ὑπάρχουμε καί πορευόμαστε μέσα στόν κόσμο καί στήν Ἱστορία ἀλλά δέν εἴμαστε ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὅμως, ἔχουμε τό χρέος καί τήν εὐθύνη νά προ-

σλάβουμε αὐτόν τόν κόσμο καί νά τόν μεταμορφώσουμε. Νά τόν ἀνατρέψουμε μέ ἀγάπη καί δημιουργικά ὥστε ὁ κόσμος νά γίνει Ἐκκλησία.

Σέ αὐτόν τόν ἀγώνα ὁ κίνδυνος μέσα στούς αἰῶνες ἦταν ἀμφοτερόπλευρος. Ἄλλοτε ἦταν συστράτευση μέ κάποια ἰδεολογική ἢ πολιτική ἐπιλογή ἐναντίον κάποιας ἄλλης ἰδεολογίας, καί αὐτό ὀδηγοῦσε στήν ἐκκοσμίκευση. Καί ἄλλοτε ὁ κίνδυνος ἦταν ἡ ἐμμονή καί ἡ στράτευση σέ ἐπιμέρους ἀλήθειες εἰς βάρος τοῦ ὅλου. Δηλαδή ἡ ἀπόκλιση ἀπό τή συμφωνία τῶν Πατέρων (consensus patrum), γεγονός πού ὀδηγοῦσε σέ σχίσματα καί αἰρετικές ἀποκλίσεις ἀπό τό ὅλον τῆς ἀληθείας, στό ὁποῖο καλούμαστε συνεχῶς νά εἰσερχόμαστε. Δέν πρέπει νά λησμονοῦμε, ὅτι ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ὁποίας καλούμαστε νά μαρτυρήσουμε καί ὁ δρόμος πού ὀφείλουμε νά ὑποδεικνύουμε στούς ἀνθρώπους δέν εἶναι ἀφηρημένη θρησκευτική ἢ ἰδεολογική πρόταση ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, διότι Αὐτός εἶναι «ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή».

Στό διάβα τῶν αἰῶνων ἡ ἐνότητα τῶν ἀνθρώπων ἀπειλεῖται ἢ καταστρέφεται στό ὄνομα ἰδεολογικῶν ἢ ἰδιοτελῶν συμφερόντων, πού γεννοῦν ἀντιπαλότητες, ἔχθρες καί μισαλλοδοξίες. Σέ αὐτή τήν ποικιλοτρόπως ἐκφραζόμενη καταστροφική ροπή τοῦ κόσμου ὀφείλουμε, ἔργῳ καί λόγῳ, νά ἀντιπαραθέσουμε τόν Χριστό. Τόν Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος σέ κάθε Θεία Λειτουργία μελίζεται ἐπὶ τοῦ Θυσιαστηρίου τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἀλλά δέν διαιρεῖται. Καί ἔτσι προσφέρει ἔμπρακτα καί οὐσιαστικά τή δυνατότητα νά ξαναβρῖσκουν οἱ ἄνθρωποι τήν ἀπολεσθεῖσα λόγω τῆς Πτώσεως ἐνότητα.

Αὐτός, «ὁ μελιζόμενος, καί μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καί μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλά τούς μετέχοντας ἀγιάζων» Χριστός προσφέρει τή δυνατότητα πάντες οἱ μεταλαμβάνοντες τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος Του νά γίνονται ἕνα Σῶμα. Ἔτσι ἐξ ἑνός ποτηρίου μεταλαμβάνοντες «οἱ πολλοὶ ἐν σῳμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δέ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη». Ὅλοι ὅσοι συμμετέχουμε στή Θεία Εὐχαριστία, ὅπου «μὴ τύπος ἀλλά πράγμα θυσίας ἢ τελετῆ» καί ὁ ἀναστημένος Χριστός εἶναι «ᾧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών», συνειδητοποιοῦμε τήν ἀλήθεια καί τή σημασία τοῦ γεγονότος, ὅτι Αὐτός ἄπλωσε τίς παλάμες ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καί

ένωσε τά τό πρίν διεστώτα. Κατήλθε «έν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς» καί συνέτριψε τίς πύλες τοῦ Ἄδου, «πεπτωκότα τόν Ἀδάμ παγγενῆ ἀναστήσας, ὡς Φιλάνθρωπος».

Τό δικό μας χρέος, κληρικῶν καί λαϊκῶν, εἶναι νά μαρτυροῦμε ἔργῳ καί λόγῳ, ἀκόμα καί ὅταν χρειαστῆ νά γίνει καί ὁ δικός μας ἰδρώτας «ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος», ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐνώνοντας τούς ἀνθρώπους. Ὅτι ὁ Χριστός ὁδηγήθηκε στό πάθος ἐκουσίως «ἵνα ὧσιν ἓν» ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί αὐτή τήν ἐνότητα καλοῦμαστε νά προάγουμε, ὄχι μέ μεγαλοστομίες καί θεωρίες ἀλλά μέ θυσίες ἡθους σταυρικοῦ, φωταγωγημένου ἀπό τό ἀνέσπερο φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

Ὅσοι, λοιπόν, ἀποδέχθηκαν ἢ θά ἀποδεχθοῦν τήν κλήση γιά τήν ἱεροσύνη καλοῦνται νά ἀνταποκριθοῦν στίς ἀπαιτήσεις τῆς διακονίας πού μας ἐμπιστεύεται ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «Ὁ ποιῶν τούς Ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καί τούς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρός φλόγα».

Καλοῦμαστε νά διακονήσουμε τό θυσιαστήριο μέ τήν ἐπίγνωση ὅτι ὁ Κύριος εἶναι πάντοτε «ὁ προσφέρων καί προσφερόμενος, καί προσδεχόμενος καί διαδιδόμενος...». Ἔργο μας δέν εἶναι νά προβάσουμε μία θρησκεία ἀνάμεσα στίς πολλές ἢ νά γίνουμε ἓνας θρησκευτικός ὀργανισμὸς κοινωνικῆς πρόνοιας. Τό καθῆκον μας εἶναι ὁ ἁγιασμός καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ προσφορά τῆς δυνατότητας διὰ τῶν μυστηρίων νά νικιέται συνεχῶς ὁ θάνατος. Ὁ κοινωνικός μας ρόλος εἶναι νά εἴμαστε πρῶτιστα κατὰ Χάρη καί καθ' ὑποχρέωση φορεῖς καί ἐκφραστές τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος τῆς ἱερωσύνης, δηλαδή νά ἀποκαλύπτουμε ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ὅσα στό παρὸν πληγώνουν καί συσκοτίζουν τήν ἀλήθεια καί ὑπονομεύουν τό μέλλον καί τήν ποιότητα τῆς ζωῆς ἀνθρώπων, ἐμποδίζοντας ἐντέλει τὴ σωτηρία τους.

Ἀπέναντι στή βουή τῶν ποικίλων θρησκευτικῶν καί ιδεολογικῶν ἀντιπαραθέσεων ὁ ὀρθόδοξος κληρικός προβάλλει μία λιτή πρόσκληση. Καλεῖ ὅλους νά συναντηθοῦν γύρω ἀπὸ τήν Ἁγία Τράπεζα καί νά συμμετάσχουν στό μέγιστο τῶν μυστηρίων. Γιά νά γίνουν ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι ἓνα. Γιά νά ἐνώσουν ἐκεῖ τίς δυνάμεις τους, ὥστε νά γίνει ἡ ἀγάπη καί ἡ ἐν Χριστῷ ἐνότητα τρόπος ζωῆς. Καί

μετά νά συνεχίζεται ἡ Θεία Λειτουργία στήν καθημερινότητα τοῦ βίου μας καί νά γίνεται πηγὴ παρηγοριᾶς μέσω τῆς ἱεροσύνης καί τῆς θυσιαστικῆς τῆς συμπαράστασης στίς δοκιμασίες κάθε πονεμένου ἀδελφοῦ μας.

Τοῦτο σημαίνει νά ζοῦμε μαζί, κληρὸς καί λαός, τό γεγονός τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως, ἡ οὐσιαστικὴ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας προϋποθέτει ζωντανές ἐνορίες. Στὴ σύγχυση τῶν καιρῶν χρειάζεται νά καταστῆ σαφές, ὅτι οἱ ἐνορίες δέν εἶναι ὑποκαταστήματα παροχῆς θρησκευτικῶν ὑπηρεσιῶν ἀλλὰ τό κέντρο καί τό σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς ζωῆς μας. Ἐκεῖ ἀρχίζει ἡ ζωὴ. Ἐκεῖ νοηματίζεται. Ἐκεῖ ἁγιαζεται. Ἐκεῖ λαμπρύνεται. Ἐκεῖ βρῖσκει τόν δρόμο τῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Ἡ ἐνορία εἶναι ὁ τόπος καί ἡ ἐνοριακὴ ζωὴ, ὁ τρόπος, ὅπου μέσω τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς Λατρείας καί τῆς μετοχῆς στό μυστικὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡ ἐπιβίωση μετασηματίζεται σὲ ζωὴ καί ὁ θάνατος νικιέται.

Στόν τόπο πού ζεῖ ὁ κάθε πιστός, ἡ ἐνορία εἶναι ἡ μεγάλη του οἰκογένεια καί ὁ ἱερέας ὁ πατέρας τῆς. Ὅμως, ποιὸς γονιός, ἐπειδὴ θέλει τό παιδί του νά εἶναι ἅγιο καί ἐνάρετο ἀδιαφορεῖ ὅταν τό βλέπει ἄρρωστο, πεινασμένο ἢ νά ἔχει πάρει δρόμο στραβό;

Κατὰ ἀνάλογο τρόπο, στή διακονία μας δέν πρέπει νά χάνουμε τὴν ἰσορροπία μεταξύ τοῦ ἁγιαστικοῦ ἔργου καί τῆς φιλανθρωπίας. Προσωπικά, δέν γνωρίζω κανέναν ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας πού δέν ἦταν φιλάνθρωπος ἢ ἀδιαφοροῦσε γιά τὸν ἀνθρώπινο πόνο.

Ἡ λατρεία εἶναι ἡ κινητήρια δύναμη πού καλλιεργεῖ καί θρέφει τὴν ἀγάπη, μᾶς στρέφει πρὸς τὸν συνάνθρωπο καί γεννᾷ τὴν φιλανθρωπία. Εἶναι λοιπόν θέμα ζωτικῆς σημασίας ἡ λατρευτικὴ ζωὴ, τό φιλανθρωπικὸ καί τό εὐρύτερο πολιτιστικὸ καί κοινωνικὸ μας ἔργο νά ἀποπνέουν ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καί ὀρθόδοξη πνευματικότητα. Ἐπιμένω σὲ αὐτό τό σημεῖο, διότι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς γεννήθηκαν καί μεγάλωσαν σὲ περιβάλλον ἄλλων θρησκευτικῶν παραδόσεων καί τώρα, ὡς ὀρθόδοξοι κληρικοὶ καί θεολόγοι χρειάζεται νά καλλιεργεῖτε συνεχῶς τὴν ἐπίγνωση τῆς ὀρθόδοξης ταυτότητας καί αὐτοσυνειδησίας καί τῆς μοναδικότητας τῆς ὀρθόδοξης θεολογικῆς Παράδοσης.

Αυτή η τελευταία παρατήρηση παραπέμπει άμεσα στη σημασία που έχει στην ὀρθόδοξη Παράδοση ή ἀρετή τῆς διάκρισης. Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τονίζουν ὅτι ἡ διάκριση εἶναι ἀρετή ὑψίστης ἀξίας. Βεβαίως, ἡ καλλιέργειά της προϋποθέτει διαρκῆ καὶ ἔντονο πνευματικό ἀγώνα. Ὅμως σήμερα, καὶ εἰδικά γιὰ ὅσους καλούμεθα νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴν Ἐκκλησία μέσα σὲ περιβάλλοντα ἀλλότρια καὶ σὲ ἐποχές ἄκριτου καὶ ἄκρατου συγκρητισμοῦ καὶ πολιτισμικῆς σύγχυσης, ἡ ἀρετή τῆς διάκρισης ὀφείλει νὰ εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ δομικό στοιχείο τῆς διακονίας μας. Στὴ δύσκολη καὶ μεταβατική περίοδο τῆς παγκόσμιας ἱστορίας τὴν ὁποία διανύουμε, ἡ ἐντολή «*στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε*» ἔχει βαρύνουσα καὶ θεμελιώδη σημασία.

Δυστυχῶς, ἡ προσπάθεια τηρήσεως αὐτῆς τῆς ἐντολῆς χωρὶς τὸ φίλτρο τῆς ἀρετῆς τῆς διάκρισης μερικές φορές ὀδηγεῖ σὲ νοοτροπίες φονταμενταλιστικές, σὲ συμπεριφορές θρησκευτικοῦ ἀπολυταρχισμοῦ ἢ σὲ φανατισμούς, πού μὲ τὴ σειρά τους γεννοῦν ἀβασάνιστη κατάκριση καὶ καλλιεργοῦν πνεῦμα διχαστικό. Γι' αὐτὸ ἡ ποιμαντική μας παρουσία χρειάζεται πρῶτα διάκριση, ἀγάπη καὶ πνεῦμα θυσίας καὶ κατανοήσεως.

Ἡ σύγχρονη πραγματικότητα εἶναι ἄκρως ἀπαιτητική καὶ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ διχαστικά καὶ ἀκράα φαινόμενα εἶναι, τὸ λιγότερο, ἄχρηστη πολυτέλεια. Στὴν πνευματικὴ ἔρημο τοῦ σύγχρονου βίου εἶναι θεμελιώδης προτεραιότητα νὰ ὑπάρχουν γνήσιες ὀρθόδοξες ζωντανές ἐνορίες ὥστε νὰ ὑπάρχει μία μικρὴ ὁαση γιὰ τοὺς νέους· ἓνα καταφύγιο γιὰ τὰ καινούργια ζευγάρια· μία ἡσυχὴ γωνιά γιὰ τὴ χειμαζόμενη σύγχρονη οἰκογένεια· μία ξεστή φωλιά γιὰ κάθε «κοπιῶντα καὶ πεφορτισμένο»· μία ἐστία ὅπου θὰ καίει ἀδιαλείπτως ἢ φωτιά τῶν πνευματικῶν ἀναζητήσεων· ἓνα θυσιαστήριο ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ ἀρχίζουν ὅλα καὶ ὅπου θὰ καταλήγουν τὰ πάντα.

Ἡ μεγαλύτερη προσφορά τῆς Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονο κόσμο εἶναι νὰ ὑπάρχουν παντοῦ ζωντανές ἐνορίες καὶ μοναστήρια, ὅπου νὰ φανερω-νεται παντοιοτρόπως ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε. Ὅτι ὁ θάνατος νικῆθηκε. Καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι μποροῦμε νὰ φέρουμε τὴ ζωὴ μας στὴ Θεία Εὐχαριστία καὶ νὰ βρῶσκουμε ἐκεῖ χαρὰ, ἐλπίδα,

παρηγοριά, νόημα στὸν βίο μας, καὶ νὰ ζοῦμε τὴν πεπτωκία μας καθημερινότητα μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι, πέρα καὶ πάνω ἀπὸ κάθε πόνο καὶ θλίψη, ἡ ζωὴ στοῦ τέλους θὰ νικᾷ τὸν θάνατο. Διότι «ἀνέστη Χριστὸς καὶ ζωὴ πολιτεύεται».

Ὑπογραμμίζω, ὅτι ὅσα εἶπα ὡς ἐδῶ δὲν ἀφοροῦν μόνο στοὺς κληρικούς ἀλλὰ στοῦ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι προφανές, ὅτι ὅσοι δὲν γίνονται κληρικοί καλοῦνται, ἐπίσης, νὰ ἐργασθοῦν ὡς λαϊκοὶ θεολόγοι στὸν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου. Τίποτα ἀπὸ ὅσα προανέφερα δὲν μποροῦν νὰ γίνονται πράξη ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο καὶ τοὺς ἱερεῖς χωρὶς τὴ θυσιαστικὴ παρουσία τῶν λαϊκῶν στελεχῶν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, στοῦ ὁποῖο οἱ θεολόγοι ὀφείλουν νὰ πρωτοστατοῦν.

Σήμερα, ἴσως ὅσο ποτὲ ἄλλοτε, δραστηριότητες, ὅπως ἡ κατήχηση, ἡ καλλιέργεια τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, ἡ στελέχωση τῶν ποιμαντικῶν δραστηριοτήτων καὶ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας σὲ κάθε πτυχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, στοῦ σχολεῖο, στοῦ νοσοκομεῖο, στοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργο ἀλλὰ καὶ στὶς τέχνες καὶ τὸν πολιτισμὸ ἐγείρουν ὑψηλές ἀπαιτήσεις καὶ οἱ ἐπαρκῶς καταρτισμένοι ἐκπρόσωποι καὶ ἐργάτες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι περισσότερο ἀπὸ πολῦτιμοι καὶ ἐξ ἅπαντος ἀπαραίτητοι.

Αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ ὅσους ἀκολουθήσουν ἄλλους δρόμους ἐκτὸς τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς θεολογίας. Ἀκόμη καὶ τότε, αὐτοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἐξίσου πολῦτιμοι γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ποιμαντικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ προσφορά τους στὸν κοινὸ πνευματικὸ ἀγώνα θὰ εἶναι πάντοτε σημαντικὴ καὶ ἀπαραίτητη.

Ἐν τέλει, ἀπὸ ὁποῖο μετερίζι καὶ ἂν ἀγωνίζεται κανεὶς ἢ εὐθύνη παραμένει κοινὴ. Ἄλλωστε στὴν Ὅρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχουν διακρίσεις ἐξουσιῶν ἀλλὰ χαρισμάτων καὶ διακονιῶν καί, ἐπομένως, στὴ ζωὴ καὶ στοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δὲν περισσεύει κανεὶς.

Βεβαίως, ὁ ὀρθόδοξος λαὸς σέβεται καὶ τιμᾷ ἰδιαίτερος τοὺς κληρικούς του. Ὅχι διότι κατέχουν κάποια διοικητικὴ ἐξουσία ἀλλὰ διότι ἀναγνωρίζουν σὲ αὐτούς, ὅτι ἀποδέχθηκαν τὴν κλήση τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν τους νὰ διακονήσουν τὸ θυσιαστήριο καὶ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος προΐσταται μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὄχι ὡς θρησκευτικὸς μονάρ-

χης ἢ ὡς κοσμικός διοικητής ἀλλὰ ὡς προεστώσ τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ καί, κατὰ προέκταση, οἱ πρεσβύτεροι προΐστανται τῆς ἐνοριακῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως εἰς τύπον καὶ τόπον τοῦ ἐπισκόπου τους. Ἔτσι, ὁ ὀρθόδοξος κληρικός δέν εἶναι ἐκφραστής ἐξουσίας ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς ἀλλὰ ὑπηρετεῖ τὴν Ἐκκλησία ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ποιμνίου του στόν Θεό.

Ὁ ὀρθόδοξος κληρικός εἶναι ἡγετική μορφή καὶ πρῶτος στή συνείδηση τῶν πιστῶν ἐπειδή ὡς διάκονος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντων ἔσχατος. Δοξάζεται ὑπηρετώντας καὶ φανερώνοντας τὸ ἦθος τῆς σταυρικῆς θυσίας καὶ εἶναι σεβαστός ὄχι ὡς ἄνθρωπος ἀλλὰ ὡς ἡ θυσία ἐνός ἀνθρώπου στή διακονία τῶν ἀδελφῶν του. Τέτοιους κληρικούς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἦθους θεολόγους χρειάζεται σήμερα ἐπειγόντως ἡ Ἐκκλησία, ὥστε νά γίνονται αὐτοὶ ζωντανὰ πρότυπα ζωῆς καὶ ἀγιότητος καὶ αὐθεντικά παραδείγματα ἐκκλησιαστικῆς νοοτροπίας.

Ἔχω ἐπίγνωση, ὅτι ἡ διακονία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀδελφῶν μας καὶ ἡ ἀφιέρωση τῆς ζωῆς μας σέ τέτοιους ἱερούς καὶ θαυμαστούς σκοπούς δέν εἶναι εὐκόλος δρόμος. Ὅσοι ἐπιλέγουν τὴν ὁδὸ τῆς διακονίας καὶ τῆς θυσίας διαλέγουν συνειδητὰ τὴ στενή καὶ τεθλιμμένη ὁδὸ. Χαίρουν, βεβαίως, μετὰ χαιρόντων ἀλλὰ πολὺ συχνότερα κλαῖνε μετὰ κλαιόντων. Διαλέγουν νά γίνουν Κυρηναῖοι κάθε ἀνθρώπου γύρω τους πού σηκώνει μικρὸ ἢ μεγάλο σταυρό. Ἀποφασίζουν νά ἀπαντήσουν στήν ἐρώτηση πού τοὺς ἀπευθύνει προσωπικά ὁ Κύριος: «τέκνον μου φιλεῖς με;» μέ τὰ λόγια τοῦ Πέτρου: «Ναί, Κύριε, σύ οἶδας ὅτι φιλῶ σε» γιὰ νά λάβουν τὴν ἴδια κλήτευση: «Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου».

Ἴδου πῶς σχολιάζει σύγχρονος θεολόγος αὐτόν τόν διάλογο:

[«Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου»: Δηλαδή βάλε ὅλη τὴ ζωὴ σου μέσα στή Θεία Λειτουργία καὶ κάνε τὴ λειτουργία τρόπο τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν ἀδελφῶν σου.

«Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου». Δηλαδή, μάθε νά κλαῖς μετὰ κλαιόντων καὶ νά χαίρεις μετὰ χαιρόντων. Ἀγάπησε τὴ μοναδικότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ἀγάπησε τὸ νόημα καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς

ἐλευθερίας του. Τοποθέτησε τὰ συγκεκριμένα, τὰ ἀτομικά, τὰ ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ γεγονότα τῆς ζωῆς του μέσα στή Λειτουργία τῆς Θείας Εὐχαριστίας, γιὰ νά γίνει τὸ ἔργο καὶ ἡ δημιουργία τοῦ καθενός ζωτικὴ λειτουργία τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

«Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου». Δηλαδή, γίνε τελείως διάφανος γιὰ νά φανερόνεται πού μποροῦν νά βροῦν ἀνάπαυση «πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι». Πρόσφερε εὐχαριστιακά στό θυσιαστήριο ὅ,τι ἀληθινὸ προσφέρει ὁ ἕνας στόν ἄλλον, γιὰ νά τὸ μοιραστοῦν ὅλοι οἱ ἐξ ἐνός ποτηρίου μεταλαμβάνοντας νοσηματισμένο καὶ αὐξημένο.

«Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου», δηλαδή ὑπηρετήσέ τους μέ τόν δικό μου τρόπο καὶ μέ τὴ δική μου ἐξουσία: Τοῦ μορφῆν δούλου λαβόντος καὶ ἄκρως τεταπεινωμένου. Ὑπηρετήσέ τους ὡς πάντων ἔσχατος].

Καὶ ἡ ἀπάντηση παραμένει ἀπαράλλακτη μέσα στοὺς αἰῶνες:

«Κύριε πάντα σύ οἶδας σύ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε», «γενηθήτω τὸ θέλημά Σου».

Ὁφείλω, ὡστόσο, νά ὑπογραμμίσω ἕνα ἀκόμη σημεῖο. Ὅσο δύσκολη καὶ κάποτε ἐπώδυνη μπορεῖ νά γίνεται, μερικὲς φορές, ἡ ζωὴ τοῦ κληρικοῦ, διατηρεῖ ὡστόσο ἕνα μοναδικὸ προνόμιο. Ὁ ἱερέας ἔχει πάντοτε τὴν εὐκαιρία καὶ τὴ δυνατότητα νά ἐναποθέτει ὅλα του τὰ βάσανα καὶ τοὺς πειρασμούς στό θυσιαστήριο. Αὐτὸ εἶναι ἡ παρηγοριά του, τὸ στήριγμά του καὶ ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς του, διότι ἐκεῖ συναντᾷ πάντοτε τόν ἀοράτως συνόντα Κύριο.

Ὅλα αὐτὰ ἴσως μοιάζουν δύσκολα καὶ εἶναι φυσικό νά ἀναρωτιόμαστε πῶς θὰ τὰ καταφέρουμε. ὁμως. Δέν ὑπάρχει λόγος νά μὴν εἴμαστε αισιόδοξοι. «Ἡ Θεία Χάρις, ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα» θὰ φροντίσει γι' αὐτό.

Τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἄς γιορτάσουμε σήμερα τὸ χαρμόσυνο γεγονός τῆς ἀποφοιτήσεώς σας καὶ ἄς εὐχηθοῦμε σέ ὅλους καὶ στόν καθένα προσωπικά ὁ σπόρος πού σπάρθηκε μέσα σας στό διάστημα τῶν σπουδῶν σας στήν εὐλογημένη Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ νά καρπίσει καρπὸ ἑκατονταπλασίονα.

Εὐχομαι καὶ προσεύχομαι ὁ δρόμος πού ἀνοίγεται σήμερα, μετὰ τὴν ἀποφοίτησή σας, νά εἶναι

πορεία ἐν Χριστῷ ζωῆς φωταγωγημένης ἀπό τό ἀνέσπερο φῶς τῆς Ἀναστάσεως καί ἐμπλουτισμένης ἀπό τίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Σεῖς ζητήστε ἀπό τόν Κύριο ταπεινά καί μέ εἰλικρίνεια «γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδόν ἐν ἣ πορεύομαι, ὅτι πρός σέ ἦρα τήν ψυχὴν μου» καί Ἐκεῖνος θά σᾶς δείξει τόν δρόμο.

Ἀξιοποιῆστε ὅσα σᾶς προσέφεραν οἱ λαμπροί καθηγητές σας καί ὅσα διδαχθήκατε ἀπό αὐτούς καί ἀπό τούς πνευματικούς σας καί προχωρήστε μέ θάρρος στήν ὑλοποίηση τῶν ὁραμάτων σας.

Ἐμπιστευθεῖτε τήν ἀσφάλεια πού ἐγγυῶνται ἡ ἐμπνευσμένη οἰακοστροφία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς κ. Δημήτριο καί ἡ ἀγάπη, ἡ ἀδιάλειπτη μέριμνα καί ἡ ἐπιστασία τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου.

Ἐμεῖς σᾶς καμαρώνουμε καί παρακαλοῦμε τόν Θεό νά σᾶς σκέπει, νά σᾶς εὐλογεῖ, νά σᾶς στηρίζει καί νά κατευθύνει τά βήματά σας «εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν».

Καλή σταδιοδρομία καί καλή διακονία.

Ὁ Θεός μαζί σας.

Συλλείτουργο στή Ν. Ύορκη προεξάρχοντος τοῦ Μακαριώτατου κ. Ίερωνύμου

Μαθητές καί μαθήτριες μέ παραδοσιακές ένδυμασίες καί μέ τίς ἀγκαλιές τούς γεμάτες λουλούδια ὑποδέχθηκαν τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ίερώνυμο, τό πρωί τῆς Κυριακῆς 19 Μαΐου 2013, μπροστά ἀπό τόν Ἀρχιεπισκοπικό Καθεδρικό Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Νέας Ὑόρκης ὅπου ἐτελέσθη πανηγυρική πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία.

Προεξῆρχε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ίερώνυμος καί συλλειτούργησαν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος καί οἱ Ἀρχιερεῖς πού συνοδεύουν τόν κ. Ίερώνυμο, Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος καί Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ. Ἡ Θεία Λειτουργία μεταδόθηκε τηλεοπτικά μέ ζωντανή δορυφορική σύνδεση, στήν Ἀμερική, στόν Καναδά καί στήν Αὐστραλία, στήν Ἑλλάδα καί σέ ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης.

Λίγο πρίν τήν ἀπόλυση ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Δημήτριος παρουσίασε στό ἐκκλησίασμα τόν κ. Ίερώνυμο καί ἐξῆρε τό φιλανθρωπικό ἔργο του, ἰδίως κατά τά τελευταῖα χρόνια ὅποτε ἡ οἰκονομική κρίση μαστίζει τήν Ἑλλάδα. «Παλεύετε ἥρωικά προσφέροντας μεγάλο ἔργο, τρέφοντας χιλιάδες ἀνθρώπους ἡμερησίως χωρίς διακοπή», εἶπε ὁ κ. Δημήτριος καί τοῦ ζήτησε νά προσφέρει τό λόγο τοῦ Θεοῦ στό ἐκκλησίασμα.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του πρώτα πρὸς τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαῖο ἀλλά καί πρὸς τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς γιά τήν εὐκαιρία νά βρεθεῖ στή Θεολογική Σχολή, στή Βοστώνη καί στή Νέα Ὑόρκη καί νά δεῖ καί νά θαυμάσει «τήν ζωντανή μαρτυρία πού ἔκτισαν οἱ μετανάστες, διατηρώντας ἀλλά καί δημιουργώντας ἱστορία, πολιτισμό καί παράδοση».

«Καμάρωσα τά νέα παιδιά πού εἶναι ἐλπίδα καί γενοῦν αἰσιοδοξία γιά τήν πορεία αὐτοῦ του Γένους ὅπου καί νά βρεθεῖ, διότι κτίζουμε ὅπου πηγαίνουμε», εἶπε χαρακτηριστικά ὁ Μακαριώτατος καί πρόσθεσε: «Ἐδῶ βρῖσκεται μία Ἑλλάδα ἔξω

ἀπό τήν Ἑλλάδα, πού ὅμως ἔχει τά χαρακτηριστικά, τήν καρδιά καί τίς ἀρετές τῶν Ἑλλήνων ὄλων τῶν ἐποχῶν», καί σέ ἄλλο σημεῖο τόνισε: «Ἡ συνείδητά μας ἐξαρθᾶται ἀπό τή συνέχεια αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου (τῆς Ἐκκλησίας), διότι ἀπό τήν στιγμή πού θά ἐκλείψει ἡ θρησκεία, ἡ πίστη καί ἡ ἑλληνορθόδοξη παράδοση νά ξέρουμε ὅτι σιγά-σιγά ἀρχίζει νά διαγράφεται καί ἡ ἱστορία μας καί ἡ μνήμη μας».

Μετά τήν ἀπόλυση ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Δημήτριος προσφώνησε καί πάλι τόν Μακαριώτατο λέγοντας ὅτι «ἡ ἐπίσκεψή σας αὐτή μας δίνει ἔμπνευση καί δύναμη καί αὐξάνει τόν δεσμό ὁ ὁποῖος εἶναι ἀδιάρρηκτος μέ τήν Ἑλλάδα» καί τοῦ προσέφερε ἕνα ἐγκόλπιο μέ τήν εἰκόνα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σέ μικροψηφιδωτό. «Καί ἀπό τήν Ὁμογένεια Μακαριώτατε», πρόσθεσε, «γιά τό ἔργο σας, εἰδικῶς γιά τό ἔργο πού ἔχει σχέση μέ τά παιδιά, δεχθεῖτε μία ἐπιταγή 100 χιλιάδων δολαρίων ὡς ἕνα πρῶτο μέρος, εἰδικῶς γιά τά παιδιά».

Ὁ κ. Ίερώνυμος εὐχαρίστησε τήν Ὁμογένεια καί τήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς γιά τήν συμπαράσταση καί ὡς συμβολικό δῶρο πρὸς τόν Καθεδρικό Ναό, ἔδωσε ἕνα σταυρό εὐλογίας εἰς ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας καί τῆς Θείας Λειτουργίας.

Ἐξ ἄλλου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ίερώνυμος ἦταν τό τιμώμενο πρόσωπο τῆς μουσικῆς βραδιάς μέ τίτλο «Ἀνέστη Χριστός» πού παρουσίασαν ἀπό κοινοῦ τό ἴδιο βράδυ ἡ Ἀρχιεπισκοπική Βυζαντινὴ Χορωδία καί ἡ Ἀρχιεπισκοπική Χορωδία Νέων. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ίερώνυμος δήλωσε ἰδιαίτερα ἐντυπωσιασμένος ἀπό τό ἐπίπεδο καί τήν ποιότητα καί τῶν δύο χορωδιῶν. Τήν εὐθύνη τῆς διοργάνωσης τοῦ προγράμματος εἶχε ὁ Ἱερολογιώτατος Ἀρχιδιάκονος κ. Παντελεήμων Παπαδόπουλος, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ὁ διευθυντής τῆς Ἀρχιεπισκοπικῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

Τά Έλληνόπουλα τῆς Ἀστόρια ἀγκαλιάζουν
τά παιδιά τῆς Ἑλλάδος.
Ὁ Μακαριώτατος τέλεσε Τρισάγιο
στή μνήμη τῶν θυμάτων τῆς 11ης Σεπτεμβρίου

α) Τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδας καὶ τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὴν πατρίδα πού δείχνουν σέ κάθε εὐκαιρία, «κατέθεσαν» τά παιδιά ἑνὸς ἑλληνικοῦ σχολεῖου τῆς Ἀστόρια, κατὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου στίς 21.5.2013.

Μέ μία πράξη πού δείχνει πόσο νοιάζονται καὶ ἔχουν στό μυαλό τους τὴν Ἑλλάδα, ὅσα χιλιόμετρα καὶ ἂν βρίσκονται μακριά ἀπὸ αὐτή, οἱ μαθητές τοῦ ἑλληνικοῦ σχολεῖου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στήν Ἀστόρια τῆς Νέας Ὑόρκης παρέδωσαν στόν Μακαριώτατο τό ποσό τῶν 5.000 δολαρίων «γιὰ νά βοηθηθοῦν», ὅπως εἶπαν, «παιδιά στήν πατρίδα πού ἔχουν ἀνάγκη». Ἡ ἐπόμενη γενιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔστειλε μέ τόν δικό της τρόπο τό μήνυμα πὼς ἡ ἐλπίδα γιὰ ἕνα καλύτερο αὐριο στόν τόπο παραμένει ἄσβεστη καὶ μέ τὴ δική τους συμβολὴ θά γίνει ἀκόμη πιό δυνατή.

Μέ δική τους πρωτοβουλία τά μικρὰ παιδιά συγκέντρωσαν τό ποσό καὶ ἀποφάσισαν νά τό παραδώσουν στόν Προκαθήμενο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μακαριώτατος, ἐμφανῶς συγκινημένος, διαβεβαίωσε πὼς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά εἶναι στό πλευρό τῶν παιδιῶν πού πλήττο-

νται ἀπὸ τὴν οικονομικὴ κρίση καὶ εὐχαρίστησε ἐκ μέρους τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδας, τοὺς μαθητές στήν Ἀστόρια πού ἔχουν μέσα στήν καρδιά τοὺς τὴν Ἑλλάδα καὶ μερμινοῦν γιὰ ὅσους ἔχουν ἀνάγκη, δείχνοντας τὴν ἐμπιστοσύνη τους στήν Ἐκκλησία.

* * *

β) Τό «σημεῖο μηδέν» (ground zero) στό Μανχάταν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐκεῖ ὅπου κάποτε στέκονταν οἱ δίδυμοι πύργοι, ἐπισκέφθηκε στίς 22.5.2013 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος μαζί μέ τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς κ. Δημήτριο.

Ὁ Μακαριώτατος ἀνέβηκε στό νέο κτήριο πού κατασκευάζεται στό ἴδιο σημεῖο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἶχε τὴν εὐκαιρία νά δεῖ τό σημεῖο ἀνέγερσης τοῦ νέου Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ὁ ὁποῖος θά κατασκευασθεῖ στή θέση τοῦ παλαιοῦ, πού εἶχε καταστραφεῖ κατὰ τὴν τρομοκρατικὴ ἐπίθεση τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Ὁ Μακαριώτατος, στό πλαίσιο τῆς ἐπίσκεψής του, τέλεσε τρισάγιο στή μνήμη τῶν θυμάτων τῆς 11ης Σεπτεμβρίου.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἡμερίδα γιά τούς Βαλκανικούς Πολέμους στή Θεσσαλονίκη

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ

Ἐπερατώθησαν μέ ἐπιτυχία οἱ ἐργασίες τῆς Ἡμερίδος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ θέμα: «Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912 - 1913: Το δεύτερο 21. Ἡ Συμβολή τῆς Ἐκκλησίας», τό Σάββατο 18 Μαΐου 2013. Ἡ Ἡμερίδα πραγματοποιήθηκε στήν αἴθουσα τελετῶν καί διαλέξεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπολεως Θεσσαλονίκης, Βογατοικοῦ 7. Κατά τήν ἑναρξη ἀνεγνώσθη το μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Στή συνέχεια ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος εὐχαρίστησε τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο καί τά Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καί τόν Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ κ. Ἰγνάτιο καί τά Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀνέγνωσε μάλιστα σχετικό κείμενό του γιά τούς ἀγῶνες τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καί τοῦ λαοῦ μας κατά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλληνικώτατης Μακεδονίας μας. Ἐπίσης ὁ Σεβ. Δημητριάδος, εὐχαρίστησε τόν Παναγιώτατο, ὠμίλησε καταλλήλως καί ἐχαίρετισε τούς Συνέδρους.

Μετά ἡ Χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροσολιτῶν Θεσσαλονίκης «ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός» ἔψαλε ἀναστάσιμους ὕμνους καί κατόπιν συμφωνά με τό πρόγραμμα, ὠμίλησαν τό πρῶτο:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκος μέ θέμα «Ὁ ρόλος τοῦ Ναυτικοῦ στήν ἀπελευθέρωση τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους»,

Ὁ κ. Σπυρίδων Σφέτας, ἀναπληρωτής καθηγητής τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ΑΠΘ, μέ θέμα «Τό διπλωματικό παρασκήνιο τῆς συγκροτήσεως τῆς Βαλκανικῆς Συμμαχίας καί ἡ πρόσληψη τοῦ πρώτου Βαλκανικοῦ Πολέμου στήν Ἑλλάδα».

Οἱ κυρίες Μαρία Καζαμία-Τσέρνου, ἀναπληρώτρια καθηγήτρια τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΑΠΘ καί Ἀγγελική Τριβυζαδάκη, λέκτωρ τῆς ἰδίας Σχολῆς μέ θέμα «Οἱ Βυζαντινοί Ναοί τῆς Θεσσαλονίκης, μετά τούς Βαλκανικούς Πολέμους» καί

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καστορίας κ. Σεραφεῖμ μέ θέμα «Ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας κατά τόν Μακεδονικό Ἀγῶνα».

Κατά τήν πρώτη συνεδρία, προήδρευσε ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος καί παρέστησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Προκόπιος, Μιλήτου κ. Ἀπόστολος, Καστορίας κ. Σεραφεῖμ, Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος, Φλωρίνης, Πρεσπῶν καί Ἑορδαίας κ. Θεόκλητος, Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμος, Χίου Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκος, καί ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Θεουπόλεως κ. Παντελεήμων. Παρέστησαν ἐπίσης ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, κληρικοί καί λαϊκοί, καθηγητές καί καθηγήτριες τοῦ ΑΠΘ, φοιτητές καί φοιτήτριες. Σχετικό χαιρετισμό ἀπήντησε καί ὁ Ὑπουργός Μακεδονίας - Θράκης ἀξιότιμος κ. Θεόδωρος Καράογλου.

Στήν ἀπογευματινή συνεδρία, προήδρευσε ὁ

κ. Σπυρίδων Σφέτας, αναπληρωτής καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, και ώμίλησαν

Ὁ κ. Σαράντος Καργᾶκος, καθηγητής και ιστορικός μέ θέμα «Ἡ Ἑλλάς κατά τούς Βαλκανικούς Πολέμους ἀπό τήν πτώση στήν ἀνάταση»,

Ὁ κ. Ἀθανάσιος Καραθανάσης, καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΑΠΘ και πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς και Κοινωνικῆς Θεολογίας μέ θέμα «Οἱ Βαλκανικοί Πόλεμοι και ἡ σημερινή Ἑλλάδα», και

Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Χολέβας, πολιτικός ἐπιστήμων και ιστορικός μέ θέμα «Ἀπό τήν πτώχευση τοῦ 1893 στήν ἐθνική ἀναγέννηση του 1912 - 1913».

Τήν Ἡμερίδα ἔκλεισε μέ ἐπίκαιρες και σημαντικές ἐπισημάνσεις ὁ Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἄνθιμος, ἐνῶ ἡ χορωδία νεανίδων «Χριστιανική Ἐλπίς» ἀπέδωσε μέ ἐπιτυχία ἀναστασίμους ὕμνους και τραγούδια γιά τήν Μακεδονία μας.

Οἱ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι 1912-13: Τό δεύτερο 1821. Ἡ Συμβολή τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Μήνυμα στήν Ἡμερίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Θεσσαλονίκη, 18.5.2013)

Χριστός Ἀνέστη!

Μέ αἰσθήματα βαθειᾶς πνευματικῆς εὐθύνης καί ἐγκαυχήσεως ἐν Ἀναστάντι Χριστῷ, χαιρετίζω τήν ἑναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἡμερίδος γιά τούς Βαλκανικοὺς Πολέμους τοῦ 1912-1913 καί τή συμβολή τῆς Ἐκκλησίας σέ αὐτούς, ἡ ὁποία καί πραγματοποιεῖται ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἡ Ἡμερίδα αὐτή ἔχει ὡς σκοπό νά ἀναδείξει ἐκεῖνα τά σημεῖα τῆς ἱστορίας, γιά τά ὁποῖα ὁ ἱστορικός ἔχει καταγράψει τήν ἀδιαμφισβήτητη προσφορά τῆς μητροῦς Ἐκκλησίας, ἡ Ὅποία ἐγαλούχησε καί προετοίμασε μέ στοργή καί θυσιαστική μέριμνα τό φρόνημα, τήν ἱστορική μνήμη καί τό βίωμα τοῦ λαοῦ μας, ὥστε τήν περίοδο πρὸ ἀλλά καί κατά τήν διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων, καθώς ἐπίσης καί μετὰ ἀπό αὐτούς, ἡ ἐπιτυχία καί ἡ προσφορά στόν βωμό τῆς ἐλευθερίας νά στεφθεῖ μέ τόν στέφανο τῆς δόξης καί τόν ἔπαινο τῶν πιστευόντων στόν Θεό, καθότι ἔγινε πράξη καί ἱστορικό παράδειγμα γιά ἀκόμη μία φορά τό εὐαγγελικό: «τά ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις δυνατά παρὰ τῷ Θεῷ ἐστί».

Συγχαίρω ἐγκαρδίως τόν Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, Μητροπολίτη Δημητριάδος καί Ἄλμυροῦ κ. Ἰγνάτιο καί τά Μέλη αὐτῆς, γιά τήν πρόταση καί τό ἐνδιαφέρον τό ὁποῖο ἐπιδεικνύουν πάντοτε περί θεμάτων τά ὁποῖα ἀφοροῦν στήν πολιτιστική ταυτότητα τῆς ἑλληνορθόδοξης συνείδησης τοῦ λαοῦ μας.

Συγχαίρω καί εὐχαριστῶ τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμο καί τά Μέλη τῆς Ἐπιστημονικῆς καί Διοργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἡμερίδος αὐτῆς γιά τούς κόπους καί τήν μέριμνα πού κατέβαλαν γιά τήν ἄρτια διοργάνωσή της.

Συγχαίρω καί ἐπαινῶ τούς Ὁμιλητές τῆς εἰρημένης Ἡμερίδος, οἱ ὁποῖοι ὀλοπρόθυμα ἀποδέχθηκαν τήν πρόσκληση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί σήμερα ἀνταποκρινόμενοι στό κάλεσμα τῆς Ἐκκλησίας θά ἀναδείξουν ἱστορικές πηγές καί μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες διατρανώνουν στήν συνείδηση τῶν πάντων τήν ἱστορική εὐθύνη, ὅπως καί τήν ἀλήθεια τῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας κατά τήν περίοδο τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων μεταξύ 1912 καί 1913.

Ἀγαπητοί μου,

Ἡ ἱστορία τοῦ Γένους μας εἶναι σπαρμένη μέ τίς μωρτιές τῆς θυσίας καί μέ τό θυμίαμα τῆς πίστεως πρὸς τόν Ἀναστάνα Χριστό, τοῦ Ὅποιου τό ἀναστάσιμο κήρυγμα ὑπῆρξε καί παραμένει ἡ ἔμπνευση καί ἡ ἀφορμή γιά τήν ὀρθότερη αὐτοσυνείδηση καί τήν συνεπέστερη εἰκόνα ἑαυτοῦ διά μέσου τῶν αἰῶνων.

Ἡ Ἐκκλησία, συνεχίζοντας τήν ἱστορική μαρτυρία Του, ἔπραττε ἀλλά καί θά πράττει εἰς τό ἀκέραιον πάντοτε ὑπέρ τοῦ λαοῦ Του τό εὐγενές χρέος της, τό ὁποῖο κατηγεῖ, συντηρεῖ, ἀναδεικνύει καί μεγαλύνει τό ἦθος καί τό βίωμά μας.

Τά γεγονότα τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων τοῦ 1912 - 1913, τό ὁποῖο ὑπάρχει ὡς τό δεύτερο '21 τῆς νεώτερης ἱστορίας μας, εἶμαι βέβαιος ὅτι μᾶς διδάσκουν πῶς πρέπει ὅλοι μας νά πορευθοῦμε, ὥστε ἱστορικά λάθη πού ἀποδείχθηκαν μοιραῖα καί καταστροφικά νά ἀποφευχθοῦν στό παρόν καί στό μέλλον, καί ἱστορικά ἐπιτυχημένες συνειδητά ἐπιλογές νά ἀποτελοῦν παράδειγμα πρὸς μίμηση καί συνείδηση ἐλευθερίας στήν ἀναζήτηση τοῦ παρόντος καί τοῦ μέλλοντός μας.

Μετ' ἀναστασίμων εὐχῶν

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμος

Χαιρετισμός στην Ήμερίδα για τούς Βαλκανικούς Πολέμους

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνατίου,
Προέδρου τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος

(Θεσσαλονίκη, 18.5.2013)

Παναγιώτατε, Σεβασμιώτατοι, Ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν, Κυρίες καί Κύριοι,

Χριστός Ἀνέστη!

Μέ ιδιαίτερη συγκίνηση χαιρετίζω αὐτήν τήν σημαντική Ήμερίδα, ἡ ὁποία διεξάγεται στήν πόλη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τή συμβασιλεύουσα καί συμπρωτεύουσα Θεσσαλονίκη.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποδέχθηκε σχετική εἰσήγηση τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, τῆς ὁποίας ἔχω τήν τιμή νά προεδρεύω, γιά νά τιμηθεῖ καί ἀπό τήν Ἐκκλησία ἡ Ἐπέτειος τῶν 100 χρόνων ἀπό τήν ἐθνική ἐποποιία τοῦ 1912-13.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης ἀσμένως καί προφρόνως δέχθηκε νά παράσχει τήν ὀργανωτική βοήθειά της καί τή φιλοξενία της καί γιά τόν λόγο αὐτό εὐχαριστοῦμε θερμῶς τόν Παναγιώτατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ. Ἄνθιμο.

Ὁ ἀγῶνας τοῦ 1912-13 ἀποτέλεσε τό ἀποκορύφωμα μίας πανεθνικῆς προσπάθειας, ἡ ὁποία εἶχε ἤδη ξεκινήσει μερικά χρόνια πρὶν, μέ τόν συγκλονιστικό Μακεδονικό Ἀγῶνα.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπῆρξε ἡ πνευματική τροφός τοῦ Γένους καί διατήρησε τήν πίστη, τήν ἐλληνικότητα καί τήν παιδεία τῶν ὑποδούλων της Βαλκανικῆς καί τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί φυσικά ἐδῶ, στή Βόρειο Ἑλλάδα.

Ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι στίς παραμονές τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων ἡ «μικρά ἀλλά ἔντιμος Ἑλλάς» περιελάμβανε μόνον τή Στερεά, τήν Πελοπόννησο, τίς Κυκλάδες, τή Θεσσαλία καί τά Ἐπτάνησα.

Ἐκατομμύρια ὑποδούλων Ἑλλήνων καί πανάρχαιοι ἱστορικοί ἐλληνικοί τόποι περίμεναν τήν ἀπελευθέρωσή τους καί προετοιμάζονταν μέ κάθε τρόπο.

Ἡ μεγάλη ἐξόρμηση τοῦ 1912-13 χάρισε τήν ἐλευθερία καί τήν ἔνωση μέ τή Μητέρα Ἑλλάδα στή Νότιο Ἠπειρο, τή Μακεδονία, τά νησιά τοῦ Βορείου Αἰγαίου καί τήν Κρήτη, καί ἔθεσε τίς βάσεις καί γιά τήν ἀπελευθέρωση μέρους τῆς Θράκης, πού πραγματοποιήθηκε τελικά τό 1920.

Τιμοῦμε τήν πνευματική, ἠθική καί ἐκπαιδευτική προετοιμασία τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὁποῖοι ἀπέδειξαν ὅτι ὅταν εἴμαστε ἑνωμένοι μποροῦμε πολλά καί θαυμαστά νά ἐπιτύχουμε.

Ἐδειξαν δέ καί κάτι ἄλλο σημαντικό. Καί στόν Μακεδονικό Ἀγῶνα καί στήν ἐξόρμηση τοῦ 1912-13 ὁ Ἑλληνισμός διέπρεψε σέ ὀργανωτικότητα, συντονισμό, εὐφυῆ σχεδιασμό καί ἀποτελεσματικότητα. Χρήσιμα συμπεράσματα γιά τήν ἐποχή μας, ὅταν βλέπουμε ξένα ΜΜΕ νά μᾶς κατηγοροῦν ὡς δήθεν ἀνίκανους νά συντονισθοῦμε καί νά δουλέψουμε σωστά.

Ἄλλες Ἁμερίδες τῶν τελευταίων μηνῶν ἔδωσαν ἔμφαση στή στρατιωτική προπαρασκευή καί στή διεξαγωγή τῶν μαχῶν. Χωρίς νά ὑποτιμοῦμε αὐτήν τήν πτυχή, πιστεύω ὅτι σήμερα ἀξίζει νά δώσουμε μεγαλύτερη ἔμφαση στήν ἠθική προετοιμασία τῶν Ἑλλήνων, στήν ὁποία κύριο ρόλο διεδραμάτισε ἡ Ὁρθόδοξη Πίστη καί τό τιμημένο ράσο.

Νά τιμήσουμε καί τούς ἀφανεῖς ἥρωες, ὅπως ἦταν ἡ ἐλληνίδα μάνα πού βρισκόταν πίσω ἀπό κάθε Εὐζωνο, ἱππέα ἢ ναύτη τοῦ 1912-13 καί γαλούχησε τά παιδιά της μέ ἐλληνορθόδοξα ἰδανικά.

Εὐχαριστῶ ὅλους ὅσοι ἐργάστηκαν γιά τήν Ἁμερίδα καθῶς καί τούς εἰσηγητές, οἱ ὁποῖοι θά μᾶς παρουσιάσουν τόν καρπό τῶν ἐρευνῶν τους καί εὐχομαι Καλή Ἐπιτυχία!

Ἡ Θεολογία τῆς Εἰκόνας

Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Σταματίου Σκλήρη,
Δρος Θεολογίας

(Εἰσήγηση στό ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Πάτρα, 17-19.9.2012)

Α. Θεολογική Προσέγγιση

Ἡ βάση τῆς εἰκονογραφίας εἶναι τό γεγονός τῆς σαρκώσεως τοῦ δευτέρου Προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ προσέλαβε σάρκα καί ἔγινε ἄνθρωπος, παραμένων καί Θεός. Ἀπό τή στιγμή πού προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, μπορεῖ νά περιγραφῆ. Οἱ πρῶτοι χριστιανοί θεώρησαν ἀπαραίτητο νά καταδείξουν τήν πραγματικότητα τῆς πίστεως τους ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ζωντανός καί παρών κατά τή Θεία Λειτουργία μέ τό νά Τόν ζωγραφίσουν στούς τοίχους τοῦ λειτουργικοῦ χώρου. Ἐπίσης οἱ Χριστιανοί ἄρχισαν νά ζωγραφίζουν τούς Ἁγίους Μάρτυρας γιά νά διατρανώσουν τήν πίστη τῆς Ἐκκλησίας πώς ὁ Ἅγιος Μάρτυς ζῆ ἐν Χριστῷ, καί κατά τή Λειτουργία εἶναι ζῶσα παρουσία, ὅπως καί ὁ Χριστός. Ἔτσι ἄρχισε ἡ εἰκονογραφία, ὡς ζωγραφική ἔκφραση τῆς Χριστολογίας καί τῆς Ἁγιολογίας καί Λειτουργικῆς.

Στό Βυζάντιο ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ θεωρήθηκε ὡς εἰκόνα ὅλης τῆς Τριάδος. Ὁ Χριστός καί μόνο μέ τό ὄνομά Του δείχνει πώς εἶναι κεχρισμένος ὑπό τοῦ Πατρός μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐπομένως ἡ Χριστολογία τῆς εἰκόνας ὀδηγεῖ στήν Τριαδολογία, ὄντολογικά καί ὄχι μόνο διδασκτικά, κατηχητικά. Ἡ εἰκόνα παρουσιάζει τήν ὑπόσταση τοῦ Υἱοῦ σεσαρκωμένου. Εἰκονίζει ὄχι σκέτο τόν ἱστορικό Ἰησοῦ, ἀλλά τόν Ἰησοῦ ὡς Χριστόν Κυρίου καί ὄλο τό πλήρωμα τῆς Θεότητος, τό ὁποῖο κατοικεῖ σωματικῶς μέσα στόν Ἰησοῦ Χριστό. Θά δοῦμε στή συνέχεια πώς ἐπεχείρησε νά ἐκφράσει αὐτή τήν Θεανδρική ἀλήθεια ἡ εἰκόνα τεχνοτροπικά.

Τό ἐκκλησιαστικό βίωμα ἀρχίζει ἀπό τόν Ἰησοῦν Χριστό, γεννηθέντα, μεταμορφωθέντα στό Θαβῶρ, σταυρωθέντα, ἀναστάντα, ἀναληφθέντα

καί ἐρχόμενον ἐν δόξῃ κατά τήν Δευτέρα Παρουσία. Ἰδιαίτερα ἐπηρέασε τήν τεχνοτροπία τῆς εἰκόνας ἡ πίστη τῶν χριστιανῶν στήν Ἀνάσταση καί τό βίωμα πού εἶχαν οἱ Ἀπόστολοι κατά τήν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἀνάσταση καί ἡ Ἐσχατολογία τῆς εἰκόνας ἔδωσε στή χριστιανική ζωγραφική τά ἰδιαίτερα καί παράξενα χαρακτηριστικά πού τήν ξεχωρίζουν ἀπό τά ἄλλα εἶδη ζωγραφικῆς. Τό φῶς τῆς εἰκονογραφίας δέν ρίχνει ἐρριμμένες σκιές στό ἔδαφος, φωτίζει τά πάντα κεντρικά καί τούς χαρίζει μία αἴσθηση πώς εἶναι ἀνάλαφρα καί λαμπρά. Ὅλα τά ἐπιμέρους τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά τῆς εἰκονογραφίας ἐκφράζουν ἕνα χριστιανικό σουρρεαλισμό. Ζωγραφίζεται ὁ κόσμος πού γνωρίζουμε ἀπό τήν ἱστορία, ἀλλά σάν νά ὑπάρχει μέ ἄλλον τρόπο ὑπάρξεως, ὅπου αἴρεται ἡ φθορά τῶν κτιστῶν ὄντων καί ὄλα, ἄνθρωποι καί κτίση ἐνδύονται τήν ἀφθαρσία.

Εἶναι σάν νά λέει ἡ εἰκόνα: αὐτό πού βλέπετε στήν ἱστορία εἶναι μία πραγματικότητα πού ἀντιλαμβάνονται οἱ αἰσθήσεις σας, δέν εἶναι ὅμως ἡ πλήρης ἀλήθεια τῶν ὄντων. Ἡ ἀλήθεια θά φανῆ ὅταν τά ὄντα θά ἔχουν νικήσει τήν φθορά. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ κατέστησε σαφές ὅτι τά κτιστά ὄντα βρίσκονται σέ μία μεταβατική φάση, ὅσο εἶναι θνητά. Μόνο ἂν βρεθῆ τρόπος νά ὑπάρξουν αἰώνια, θά εἶναι καί ἀληθινά. Ὅ,τι ὑπῆρχε καί τώρα δέν ὑπάρχει πιά, εἶναι σάν νά μὴν ὑπῆρξε. Πραγματικά ὑπάρχει κάτι μόνο ἂν ὑπάρχει γιά πάντα. Τότε μόνο εἶναι ἀληθινό.

Τό βίωμα τῆς Ἀναλήψεως ἐξ ἄλλου ἔμαθε τούς Ἀποστόλους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι κυρίως μία ἐσχατολογική ἀλήθεια καί πραγματικότητα πού θά τήν προσμένουν νά φανερωθῆ στό μέλλον. Ὁ Χριστός δέν εἶναι μόνο ἡ δική Του Ἀνάσταση,

ἀλλά και κοινή ἀνάσταση ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ εἰκόνα λοιπόν συνδέεται και μέ τήν ἱστορία (γεγονότα τῆς σωτηρίας) ἀλλά και μέ τήν ἐσχατολογία (ὄντολογικό νόημα και ἀλήθεια τῶν ἱστορικών γεγονότων, ὅπως θά φανῆ στά ἔσχατα).

Κάτι τό ἐντελῶς ἰδιαίτερο εἶναι τό γεγονός πῶς ἡ εἰκόνα βιώνεται ἀπό τήν εὐχαριστιακή κοινότητα και μάλιστα κετ ἐξοχῆν μέσα στό χῶρο και τό χρόνο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἕνας ἰδιαίτερος χωροχρόνος, ὁ εὐχαριστιακός. Ὅφειλουμε λοιπόν νά προσέξουμε τήν λειτουργική διάσταση τῆς εἰκόνος. Οἱ εἰκόνες εἶναι οἱ Ἅγιες εἰκόνες και ὄχι μόνο ἔργα τέχνης. Χωρίς αὐτές δέν γίνεται λειτουργία, μπαίνοντας στό ναό προσκυνοῦμε τίς ἅγιες εἰκόνες, οἱ ἱερεῖς παίρνουν καιρό μπροστά σέ εἰκόνες, και κατά τήν διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας ἀποδίδεται στίς εἰκόνες τιμή προσώπου, ὑποκλινόμαστε, τίς θυμιάζουμε, διαβάζουμε μπροστά στήν εἰκόνα εὐχές πού ἀπευθύνονται πρὸς τόν εἰκονιζόμενο Ἅγιο και τίς κρατοῦμε στίς λιτανεῖες σάν νά εἶναι τά τιμώμενα πρόσωπα. Ἐννοεῖται ἐδῶ πῶς ἡ προσκύνηση μεταβαίνει πρὸς τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο και ὄχι πρὸς τήν εἰκόνα του, ἡ ὁποία ἔχει σαφῶς και μόνο παραπεμπτικό χαρακτήρα. Ὅλη αὐτή ἡ θεολογία τῶν ἁγίων εἰκόνων, τήν ὁποία ἐντελῶς ἐπιγραμματικά ἐθίξαμε, ἔχει και πολλαπλές ποιμαντικές προεκτάσεις. Ἀξίζει, λοιπόν νά ἐπιχειρήσουμε μία ποιμαντική προσέγγιση τῆς εἰκονογραφίας.

Β. Ποιμαντική Προσέγγιση

Ὅταν προσκυνοῦμε τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, τόν νοιώθουμε σάν τόν ἀνθρώπο μας. Δέν εἶναι κάτι ἀόρατο, ἀπιαστο και ὑπερφυσικό, ἀλλά βλέπουμε στήν εἰκόνα ἕναν ἀνθρώπο μέ σάρκα και ὀστά. Ἀρχίζουμε μέ ἀφετηρία τήν ἀνθρώπινη φύση, τῆς ὁποίας τά ιδιώματα εἶναι περιγραπτά. Ὅταν πάλι προσκυνοῦμε τόν ἐγχριστωμένο και χριστοποιημένο ἀνθρώπο πού εἶναι ὁ εἰκονιζόμενος ἅγιος, τόν νοιώθουμε κι αὐτόν σάν δικό μας. Ἀλλά ὑπάρχει και μία σημαντική διαφορά. Εἶναι θεωμένος, στεφανωμένος μέ τόν φωτιστέφανο, ἀναστημένος, ἐσχατολογικός. Ἡ ποιμαντική καλεῖται νά ἀξιοποιήσει τήν διττή φύση τῆς εἰκόνος,

τήν ἱστορική και ταυτόχρονα ἐσχατολογική. Βλέποντας τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, νά μάθουμε νά διαβάζουμε μέσα σ αὐτήν τήν ἀπειρη ἀγάπη και ταπείνωση τοῦ Θεοῦ για τή σωτηρία μας. Και βλέποντας τήν εἰκόνα τοῦ ἁγίου πού εἶναι ἀνθρώπος σάν και μας, νά δοῦμε α) τή δυνατότητα πού ἀνοίγεται νά σωθοῦμε και νά θεωθούμε και ἐμεῖς και β) τή δυνατότητα νά δοῦμε τόν συνάνθρωπό μας (πού ἐνδεχομένως δυσκολευόμαστε νά δεχθοῦμε και νά ἀγαπήσουμε), ὡς δυνάμει ἅγιο πού θά τόν συναντήσουμε -ἂν μᾶς ἀξιώσει ὁ Θεός, στή Βασιλεία Του και θά εἶμαστε μαζί του για πάντα ὡς συγκάτοικοι τοῦ παραδείσου. Μποροῦμε νά προβληματίζουμε τούς πιστούς ἐκκινώντας ἀπό τήν ἱστορική και ταυτόχρονα ἐσχατολογική διάσταση τῆς εἰκόνος.

Για παράδειγμα ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου δείχνει και τόν Νεκτάριο τῆς ἱστορίας, ἀλλά κυρίως τόν φανερώνει (διά τῆς παράξενης τεχνοτροπίας τοῦ φωτός της) και ὡς ἐσχατολογικό ἀνθρώπο. Δέν εἶναι στήν εἰκόνα ὁ θνητός Νεκτάριος τοῦ παρελθόντος, ἀλλά ὁ μέλλον νά ἀναστηθεῖ Ἅγιος Νεκτάριος τῶν ἐσχάτων. Ἄν αὐτό τό ἐφαρμόσουμε για παράδειγμα στόν γείτονά μας, μέ τόν ὁποῖο πολλές φορές διαπληκτιζόμαστε, πού θά ὀδηγηθοῦμε; Ἄν τόν γείτονα, μέ τόν ὁποῖο γειτονεύουμε ἀλλά και διαπληκτιζόμαστε, δέν τόν συγχωρήσουμε κατά τή διάρκεια τῆς συμβιώσεώς μας μέσα στήν ἱστορία, τότε πῶς θά τόν ἀντιμετωπίσουμε ἂν τόν συναντήσουμε ἀναστημένο στά ἔσχατα, πῶς θά μπορέσουμε νά γειτονέσουμε αἰώνια στόν παράδεισο; Ἄν δέν συγχωρεθοῦμε κατά τήν ἐπίγεια ζωή μας δέν θά συν-χωρέσουμε (δέν θά μπορέσουμε νά χωρέσουμε μαζί) μέσα στήν κοινωνία τῆς Ἀγάπης, πού εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἄν και ἴσως φαίνεται λίγο ἀπλοϊκό τό παράδειγμα, ὅμως μπορεῖ νά ἀξιοποιηθεῖ ἀπό τόν θεολόγο ὡς ἀφορμή και ἔναυσμα για πολλές προεκτάσεις λειτουργικές. Μέσα στή λειτουργία οἱ ἅγιες εἰκόνες μᾶς μαθαίνουν νά συν-χωρέσουμε, νά χωρέσουμε μαζί μέ ὅλους τους εἰκονιζόμενους στίς εἰκόνες τοῦ Ναοῦ ἁγίους, οἱ ὁποῖοι ἁγίασαν διότι συγχώρησαν τούς μισούντας. Ἐπίσης ἡ εἰκόνα χαρακτηρίζεται γενικά ἀπό ἀτμόσφαιρα εἰρήνης και γαλήνης παραδεισιακῆς, ἡ ὁποία εἶναι τό ζητούμενο και τῆς τελέσεως τῆς Θείας εὐχαρισ-

τίας. Ἄλλα ὑπάρχουν καί προεκτάσεις θεολογικές. Ἄς ποῦμε, ὁ ὑποτιμημένος ἀπό τόν ἐγωισμό μας συνάνθρωπος θά φανεῖ στήν Βασιλεία ὡς πραγματική εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι ὡς κάτι πρόσκαιρο καί χωρίς ἀξία. Ἀντίθετα κάποιος συνάνθρωπός μας πού εἶχε δόξες καί τιμές στή γῆ, ἐνδέχεται νά φανῆ ἐκεῖ κατώτερος τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ. Οἱ δέ δαίμονες πού ἐπέλεξαν τό μῖσος εἰκονίζονται στήν εἰκόνα σκοτεινοί καί συρρικνωμένοι. Διαθέτει δηλαδή ἡ εἰκόνα μία ζωγραφική γλώσσα, ἡ ὁποία ἔχει τρόπους νά ἐκφράσει θεολογικές ἀλήθειες.

Ἐν κατακλείδι μποροῦμε νά ποῦμε πώς οἱ ἅγιες εἰκόνες εἶναι ἕνα γεγονός σύμφυτο μέ τήν Θεία

Εὐχαριστία καί δείχνουν σάν ἄλλο τηλεσκόπιο τό ἄλλο τοπίο τῆς δημιουργίας. Τῆ μελλοντική ἀλήθεια τῆς σκηνῆς τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων. Γι-αυτό καί τό κατεξοχήν εἰκονογραφικό θέμα εἶναι ἡ Δευτέρα Παρουσία ἢ οἱ Ἅγιοι Πάντες μέ τόν Χριστό καί τούς Ἀγγέλους, ἢ ἡ ἐπιτομή αὐτῶν πού εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς Δεήσεως. Ἐκεῖ ἡ Παναγία καί ὁ Τίμιος Πρόδρομος παρακαλοῦν τόν Χριστό-Κριτή νά σώσει τούς ἀνθρώπους. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς κάθε εἰκόνα ἐνός ἐπιμέρους ἁγίου δέν εἶναι παρά ἕνα τμήμα, πού ἀποσπᾶστηκε ἀπό τήν μεγαλειώδη εἰκονογραφική σύνθεση τῆς Δευτέρας Παρουσίας γιά νά μᾶς συνδέει μέσω τῆς τιμῆς πρὸς τόν συγκεκριμένο Ἅγιο μέ τήν τελική καί αἰώνια ἀλήθεια τῶν ὄντων.

Τό Εὐχολόγιον

*Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Θεοδώρου Ἰ. Κουμαριανοῦ,
Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου*

(Εἰσήγησις στό ἸΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Πάτρα, 17-19.9.2012)

Μακαριώτατε,
ἅγιοι πατέρες καί ἀδελφοί.

Μέ τό δοξαστικό «Τάς μυστικάς σήμερον τοῦ Πνεύματος σάλπιγγας» τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πού μνημονεύουμε τήν Κυριακή πρὶν ἀπό τήν Πεντηκοστή, ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει, ὅτι οἱ Ἅγιοι Πατέρες «μελωδήσαντες ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας μέλος ἑναρμόνιον θεολογίας» μᾶς παρέδωσαν μέ ἀληθινή θεολογική τέχνη τήν ὀρθή καί ἀσφαλῆ πίστη περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ σύνθεσις ἑνός Εὐχολογίου δέν εἶναι εὐκολότερο οὔτε ἀπλούστερο ἔργο ἀπό αὐτό πού κατά τήν κοινήν ὁμολογίαν τῆς Ἐκκλησίας προσέφεραν οἱ Ἅγιοι Πατέρες μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους. Εἶναι γνωστό, ὅτι τά κείμενα τῶν Εὐχῶν τῶν δύο Θείων Λειτουργιῶν, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τά κείμενα τῶν Εὐχῶν τοῦ Βαπτίσματος, τῶν Χειροτονιῶν καί ὄλων τῶν ἄλλων Μυστηρίων καί Ἀκολουθιῶν περιβάλλονται μέ τήν αὐθεντία τοῦ δογματικοῦ συμβόλου. Ἀποτελοῦν θεολογικά κείμενα ἰσάξια μέ τό Σύμβολον τῆς Πίστεως. Κείμενα, μέ τά ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία καθημερινά καί τακτικά, κάθε Κυριακή καί κάθε ἑορταστική ἡμέρα, διατρανώνει, εἴτε μέσα σέ κάποιον μεγαλοπρεπῆ καθεδρικό ναό εἴτε σέ ἕνα ταπεινὸ ἐξωκκλήσι, ὅπου μπορεῖ νά εἶναι συνηγμένοι δύο ἢ τρεῖς εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, τήν ἀληθινή τῆς πίστεως σὺν Θεῷ καί ἐξυμνεῖ τίς ἀμέτρητες εὐεργεσίες Του πρὸς τόν ἄνθρωπο. Γιά τόν λόγο αὐτό θά τοποθετοῦσα ὑπότιτλο στήν μικρὴ αὐτὴ εἰσήγησις: «ἡ τέχνη τῆς συνθέσεως τοῦ Εὐχολογίου», μέ σκοπὸ νά εἶναι ἡ εἰσήγησις ταιριασθῆ μέ τό θέμα τοῦ Συμποσίου μας ἀλλά καί νά προβάλλεται ἡ ἀλήθεια, ὅτι οἱ ἄγνωστοι καί ἀνώνυμοι ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον Ἅγιοι

Πατέρες, πού συνέθεσαν τό Εὐχολόγιον, ἔπραξαν ἔργο παρόμοιο μέ αὐτό τῶν μεγάλων καί ἐπωνύμων θεολόγων Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἡ γένεσις τοῦ χειρογράφου Εὐχολογίου

Ὁ ὅρος Εὐχολόγιον σημαίνει τήν συλλογή Εὐχῶν. Ἐνα Εὐχολόγιον εἶναι ἀκριβῶς αὐτό. Πλήθος Εὐχῶν, ἄλλες σέ ομάδες, ὅπως οἱ Εὐχές τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου, τῆς Θείας Λειτουργίας καί τοῦ Βαπτίσματος, καί ἄλλες μεμονωμένες, ὅπως οἱ Εὐχές εἰς ἀσθενοῦντα, ἐπὶ τραγῆς ἀμπέλου ἢ ἐπὶ μέλλοντός τινος πλεῖν, ὅλες συγκεντρωμένες σέ ἕνα εὐχρηστο τόμο γιά νά γνωρίζουν οἱ ἱερεῖς τί ὀφείλουν νά λέγουν καί νά πράττουν κατά τίς ἀντίστοιχες συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀνταποκρινόμενοι στίς ποικίλες ζωτικές ἀνάγκες τῶν πιστῶν.

Κάποια πολύ πρόωμη ἐποχή δέν ὑπῆρχε ἀνάγκη γιά ἕνα τέτοιο βιβλίον. Μέχρι τοῦ δ΄ καί ε΄ αἰῶνος οἱ Εὐχές πού ἀνέπεμπαν οἱ ἀρχιερεῖς καί οἱ ἱερεῖς κατά τήν Θεία Εὐχαριστία ἢ κατά τήν ἑσπερινή προσευχή ἢ τό Βάπτισμα ἦταν αὐτοσχέδιες. Προφανῶς ἀκολουθοῦσαν κάποιον πρότυπο, ἐπαναλαμβάνονταν ἐπίσης κάποιες στερεότυπες φράσεις, γενικῶς ὅμως ὑπῆρχε ἐλευθερία στήν σύνθεσις μίας Εὐχῆς. Ὅπως προχωροῦσαν ὅμως οἱ αἰῶνες καί αὐξάνονταν οἱ πιθανότητες νά διατυπώσῃ κανεῖς σέ μία αὐτοσχέδια Εὐχή, πιθανόν καί χωρὶς νά τό καταλάβει, κάποιες αἰρετικές δοξασίες, τόσο αὐξανόταν ἀντίστοιχα ἡ ἀνάγκη νά καταγραφοῦν οἱ Εὐχές ἢ ἔστω κάποια πρότυπα Εὐχῶν, ὥστε νά ἔχουν ὅλοι, τόσο οἱ ἔμπειροι καί βαθεῖς γνώστες τῆς θεολογίας ὅσο καί οἱ περισσότερο ἀπλοὶ στήν σκέψη καί στίς γνώσεις, τόν ὁδη-

γό πού θά τούς ὑπεδείκνυε ποία ἴχνη ὄφειλαν νά ἀκολουθήσουν. Ὅταν ὁ Μέγας Βασίλειος διετύπωνε καί παρέδιδε γραπτῶς τήν Εὐχή τῆς Ἀναφορᾶς καί τίς βασικῆς Εὐχῆς τῆς Θείας Λειτουργίας πού λέγουμε μέχρι σήμερα ἢ ὅταν τήν ἴδια περιόδου ἐποχή ὁ ἄγνωστος συντάκτης τῶν Διαταγῶν τῶν Ἀποστόλων παρέδιδε καί αὐτός γραπτῶς τό κείμενο τῶν Εὐχῶν τῆς Θείας Λειτουργίας (καί ἰδιαίτερα τῆς μακρᾶς Εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς) καί πολλῶν ἄλλων Ἀκολουθιῶν αὐτόν ἀκριβῶς τόν σκοπό ὑπηρετοῦσαν: νά ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἕνα πρότυπο κείμενο ξεκάθαρο καί ἀκριβές ὡς πρός τά θεολογικά νοήματά του. Μέ τήν διαδικασία αὐτή σέ γενικές γραμμές προέκυψε ἀπό τόν δ' αἰῶνα καί ἐξῆς τό βιβλίο τοῦ Εὐχολογίου.

Σημειώνουμε ἰδιαίτερα καί δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε, ὅτι γιά πολλούς αἰῶνες (σίγουρα μέχρι τόν 10 αἰ.), ὅταν οἱ χριστιανοί ἔλεγαν, ὅτι πῆγαιναν στήν Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς ἢ κάποιας ἄλλης ἑορτῆς, ἐννοοῦσαν ὅτι ὅλη ἡ πόλη, ὅλοι οἱ χριστιανοί πού ἤθελαν νά ἐκκλησιαστοῦν, θά συγκεντρώνονταν σέ ἕνα ναό, ὅπου θά γινόταν ἡ Σύναξη, καί θά ἦταν ἐκεῖ παρόντες καί προσφέροντες τά τίμια δῶρα ὁ ἐπίσκοπός της πόλεως, οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι, οἱ ὑποδιάκονοι καί οἱ ἀναγνώστες, οἱ ψάλτες καί ὄλος ὁ λαός πού κατοικοῦσε ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τουλάχιστον ἐντός τῶν ὁρίων τῆς πόλεως. Αὐτό σημαίνει, ὅτι τίς Εὐχῆς πού ἀνέπεμπαν οἱ ἐπίσκοποι καί οἱ ἱερεῖς τίς ἄκουαν ὄλοι καί ὅτι μέ τήν ἐπανάληψη πολλοί τίς ἐμάθαιναν ἀπό στήθους. Σημαίνει ἀκόμη, ὅτι οἱ νεώτεροι βλέποντας τήν τυπική διάταξη τῶν Ἀκολουθιῶν νά ἐξελίσσεται καί νά ἐπαναλαμβάνεται μπροστά στά μάτια τους ἡ ἴδια κάθε φορά ἐμάθαιναν πολύ εὐκόλα τί θά ὄφειλαν νά πράξουν, ὅταν στό μέλλον κάποιος ἀπό αὐτούς θά διαδέχονταν τούς μεγαλυτέρους τους καί θά ἐλάβαναν στήν Σύναξη τήν θέση πού ἐκεῖνοι κατεῖχαν. Ἐπίσης δέν πρέπει νά ξεχνοῦμε, ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη πολλοί ἄνθρωποι ἐξασκοῦνταν καί ἐμάθαιναν μακρὰ κείμενα ἀπό στήθους, ὅπως ὅλην τήν Καινή Διαθήκη ἢ ὄλο τό Ψαλτήριον.

Μέ δεδομένα αὐτά τά στοιχεῖα γίνεται εὐκόλα κατανοητό, γιατί ἀφ' ἑνός μὲν οἱ ἱερεῖς δέν εἶχαν πάντοτε ἄμεση ἀνάγκη ἀπό κάποιο βιβλίο γιά νά

τελέσουν μίαν Ἀκολουθία καί ἀφ' ἑτέρου γιατί πολλοί χριστιανοί, ὄχι μόνον ἱερεῖς ἀλλά λαϊκοί καί μοναχοί, ὅπως ἀναφέρεται σέ διηγήσεις ἀπό τόν 9 καί 10 αἰῶνα, ἐγνωρίζαν ἀπό στήθους πολλές Εὐχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Σημειώνουμε ἐπίσης, ὅτι προφανῶς ἐτελεῖτο Θεία Λειτουργία καί στά λίγα μοναστήρια πού τίς ἐποχές ἐκεῖνες εὐρίσκονταν μέσα στά ὄρια τῶν πόλεων, ὅπως ἡ Μονή τοῦ Στουδίου στήν Κωνσταντινούπολη, ἀλλά δέν γνωρίζουμε ἂν οἱ πύλες τῆς Μονῆς ἦταν ἀνοιχτές καί ἐπιτρεπόταν ἐλεύθερα ἡ συμμετοχή λαϊκῶν στίς Ἀκολουθίες τῆς Μονῆς ἢ στήν Θεία Λειτουργία.

Ἡ σύνθεση τῶν ἀρχαιοτέρων Εὐχῶν

Μετά ἀπό αὐτές τίς εἰσαγωγικές ἐπισημάνσεις ἄς στραφοῦμε στό θέμα τῆς τέχνης τῆς συνθέσεως μίας Εὐχῆς καί τῆς συνθέσεως ὅλου τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐχολογίου.

Ἄς δοῦμε μία σύντομη Εὐχή, ἡ ὁποία πιστεύεται, ὅτι προέρχεται ἀπό ἀρκετά πρῶιμη ἐποχή, πιθανόν καί πρῖν ἀπό τόν 8 αἰῶνα.

«Ὁ τᾶς κοινᾶς ταύτας καί συμφώνους ἡμῖν χαρισάμενος προσευχᾶς, ὁ καί δυσί καί τρισί συμφωνοῦσιν ἐπί τῷ ὀνόματί σου τᾶς αἰτήσεις παρεχέιν ἐπαγγελιάμενος· Αὐτός καί νῦν τῶν δούλων σου τᾶ αἰτήματα πρός τό συμφέρον πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τήν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας καί ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενος. Ὅτι ἀγαθός καί φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.»

Ἡ Εὐχή αὐτή ἀπό τόν 9 αἰῶνα καταγράφεται ὡς Εὐχή τοῦ Γ' Ἀντιφώνου τῆς Θείας Λειτουργίας (δέν ἔχει ἐντοπιστεῖ κάπου ἄλλοῦ), πιστεύεται, ὅτι ἔχει συντεθεῖ σέ ἀρκετά πρῶιμη ἐποχή, πιθανόν καί πρῖν ἀπό τόν 8 αἰῶνα, καί ὅτι στά Ἀντίφωνα τῆς Θείας Λειτουργίας ἐνετάχθη πολύ μετά τήν σύνθεσή της, πιθανόν περὶ τόν 10 αἰ., καί βέβαια δέν γνωρίζουμε ποία ἦταν ἐπακριβῶς ἡ χρῆση της πρῖν ἐνταχθεῖ στά Ἀντίφωνα. Ἀπό τό περιεχόμενό της καταλαβαίνουμε, ὅτι πρόκειται περὶ Εὐχῆς σχετικῆς μέ τήν σύναξη τῶν χριστιανῶν γιά κοινή προσευχή.

Διακρίνονται άμέσως στο κείμενο αυτό τρία μέρη: πρώτο μέρος ή επίκληση του Θεού, δεύτερο μέρος ή διατύπωση των αιτημάτων της Εύχης και τρίτο μέρος ή δοξολογική κατάληξη της Εύχης. Στο πρώτο μέρος ή επίκληση του Θεού συνοδεύεται πάντα από την ανάμνηση κάποιων λόγων του Θεού ή κάποιων γεγονότων από την Παλαιά ή την Καινή Διαθήκη, με τα όποια αναδεικνύονται οι ενέργειες του Θεού και ή φροντίδα για τον κόσμο Του και την σωτηρία του γένους των ανθρώπων. Προφανώς τό θέμα αυτών των λόγων του Θεού ή των ενεργειών του Θεού, στά όποια αναφερόμαστε, έχει άμεση σχέση με τό δεύτερο μέρος της Εύχης, στο όποιο διατυπώνονται τά αιτήματα της Εύχης. Στο τρίτο μέρος με την δοξολογική κατάληξη δοξάζεται τό όνομα του Θεού, ό όποιος χαρίζει στους ανθρώπους «πάντα τά πρός σωτηρίαν αιτήματα».

Βάσει αυτού του προτύπου είναι γραμμένες σχεδόν όλες οι Εύχές που προέρχονται από τους πρώτους τέσσερις ή πέντε αιώνες της ζωής της Έκκλησίας. Σημειώνουμε ιδιαίτερος, ότι υπάρχει άκόμη ένας έντελως διαφορετικός τύπος Εύχών, βασικών και πολύ σημαντικών για την λειτουργική ζωή της Έκκλησίας, οι όποιες συντίθενται κατά την ίδια περίοδο των τεσσάρων-πέντε πρώτων αιώνων και έχουν πολύ πιο πολύπλοκη δομή. Αυτές είναι οι Εύχές της Άναφοράς της Θείας Λειτουργίας και οι Εύχές καθγιασμού του ύδατος του Βαπτίσματος, για τίς όποιες θά μιλήσουμε λίγο πιο κάτω. Έπανερχόμαστε στις άπλες Εύχές του πρώτου είδους. Σέ μία επόμενη φάση συνθέσεως Εύχών περνά ή Έκκλησία την εποχή του σ' και ζ' αιώνας. Από την εποχή αυτή, για να δώσουμε ένα παράδειγμα, προέρχονται οι γνωστές από την Θεία Λειτουργία Εύχές του Τρισαγίου Ύμνου, «Ό Θεός ό άγιος, ό έν άγίοις αναπανόμενος», και του Χερουβικού Ύμνου, «Ουδείς άξιος των συνδεδεμένων ταϊς σαρκικαϊς επιθυμιαϊς και ήδοναϊς», όπως επίσης ή γνωστή Εύχή εις κοιμημένους, «Ό Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός», ή όποια πρωτοεμφανίζεται σέ άπλούστερη μορφή τον δ' αιώνα (μπορεί να είναι άκόμη άρχαιότερη σύνθεση), αλλά ή μορφή που έχουμε καταγεγραμμένη στο Εύχολόγιο προέρχεται από διαμόρφωση του ζ' ή και η' αιώνας.

Στίς Εύχές αυτές παρατηρούμε την τάση να αυξάνονται σέ έκταση και τά τρία μέρη της Εύχης. Δηλαδή αναφέρονται πολλά (όχι ένα ή δύο μόνον) παραδείγματα από την Άγία Γραφή και τά αιτήματα πολλαπλασιάζονται και διατυπώνονται έκτενώς, με ποικίλες λεπτομέρειες και πιθανές επαναλήψεις των ίδιων νοημάτων με διαφορετικά λόγια. Αυτός ό νέος τρόπος συνθέσεως μιās Εύχης είναι σέ μεγάλο βαθμό επηρεασμένος από την δομή των Εύχών του δευτέρου είδους που αναφέραμε, δηλαδή της Εύχης της Άναφοράς ή της Εύχης του Βαπτίσματος. Οι δύο Εύχές της Θείας Λειτουργίας που αναφέραμε, του Τρισαγίου και του Χερουβικού, είναι τά καλύτερα παραδείγματα για να αναγνωρίσουμε, πώς ή τάση αυτή επέδρασε ευεργετικά στην διατύπωση των θεολογικών νοημάτων των Εύχών. Και στίς δύο αυτές Εύχές τά θεολογικά νοήματα διαδέχονται όμαλά τό ένα τό άλλο και είναι διατυπωμένα με θαυμαστό ποιητικό μέτρο και εϋηχους φθόγγους.

Στην Εύχή του Τρισαγίου βλέπουμε ένα έκτενές πρώτο μέρος, τό όποιο αρχίζει με μία μεγαλειώδη δοξολογική άναφορά στον Θεό, ό όποιος άνυμνείται και δοξολογείται από τίς άγγελικές δυνάμεις, και συνεχίζεται με την ασύλληπτη από τον ανθρώπινο νοϋ δημιουργία του κόσμου:

«Ό Θεός ό άγιος, ό έν άγίοις αναπανόμενος, ό τρισαγίω φωνή υπό των σεραφίμ άνυμνούμενος και υπό των χερουβίμ δοξολογούμενος, ό εκ του μη όντος εις τό είναι παραγαγών τά σύμπαντα».

Άκολουθεί μία μικρογραφία της τελειότητας της δημιουργίας του ανθρώπου, της πώσεως και της σωτηρίας με λόγους ιδιαίτερα βαθείας θεολογικής εμπνεύσεως και πάντα με ποιητικό μέτρο, έτσι ώστε να μην επιβαρύνεται ό λόγος με οϊουδήποτε είδους βερμπαλισμό ή βαρύγδουπους όρους:

«Ό κτίσας τον άνθρωπον κατ' εικόνα σήν και όμοίωσιν και παντί σου χαρίσματος κατακοσμήσας, ό διδούς αιτούντι σοφίαν και σύνεσιν και μη παρορών άμαρτάνοντα, αλλά θέμενος επί σωτηρία μετάνοιαν».

Και όλα καταλήγουν σέ μία ταπεινή άναφορά στο παρόν και στους έαυτούς μας, οι όποιοι είμαστε παρόντες κατά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας. Με τον τρόπο αυτό γινόμαστε και έμεις άμέ-

σως μέρος αυτής της θαυμαστής ιστορίας με την ιδιαίτερη και προσωπική βούληση του Θεού:

«Ὁ καταξίωσας ἡμᾶς τούς ταπεινούς καί ἀναξι-
ους δούλους σου καί ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ στήναι κατ'
ἐνώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου σου θυσιαστηρίου
καί τὴν ὀφειλομένην σοί προσκύνησιν καί δοξολο-
γίαν προσάγειν».

Καί μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν σχετικὰ μακρὰ ἀναφο-
ρά στὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἔρχεται τὸ δεύτερο μέρος,
στό ὁποῖο διατυπώνονται τὰ πολλὰ αἰτήματα τῆς
Εὐχῆς, πέντε τὸν ἀριθμὸ, πάντα ὅμως με προσε-
κτικὴ θεολογικὴ θεμελίωση, σέ λογικὴ σειρά καί
μέ ἀπαράμιλλο μέτρο καί ποίηση:

«Αὐτός δέσποτα, προσδεξαι καί ἐκ στόματος
ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν τρισάγιον ὕμνον καί
ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου, συγχώρη-
σον ἡμῖν πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καί ἀκού-
σιον, ἁγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καί τὰ σώματα καί
δός ἡμῖν ἐν ὁσιότητι λατρεύειν σοι πάσας τὰς ἡμέ-
ρας τῆς ζωῆς ἡμῶν πρεσβείαις τῆς ἁγίας Θεοτό-
κου καί πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι
εὐαρεστησάντων».

Ὅπως εἶδαμε μετὰ τὴν διατύπωση τῶν αἰτημά-
των γίνεται ἰδιαίτερη ἀναφορά στό πρόσωπο τῆς
Θεοτόκου καί τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως
προηγουμένως ἡ ἐξιστόρηση τῆς δημιουργίας
ἔφτασε πολύ ὀμαλά στό παρόν, ἔτσι καί τώρα πολ-
ύ ἀπλά φέρονται στό προσκῆνιο τὰ πρόσωπα
ἐκεῖνα, πού μέ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ εὐαρέστησαν
τόν Θεό, ἐδέχθησαν ὅλες τίς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ,
τίς ὁποῖες παρακαλοῦμε καί ἐμεῖς νά λάβουμε, καί
μέ παρρησία πλέον μποροῦν νά πρεσβεύουν ὑπέρ
ἡμῶν.

Τέλος ἡ Εὐχή ἐπισφραγίζεται μέ τὸ τρίτο μέρος,
τὴ δοξολογικὴ κατάληξη, ἡ ὁποία στή συγκεκρι-
μένη περίπτωση εἶναι σύντομη, γιὰ τὸν λόγο ὅτι
δέν ἔχει συντεθεῖ ἀπὸ τὸν συγγραφέα τῆς Εὐχῆς,
ἀλλά ἀποτελεῖ στερεότυπο κείμενο, τὸ ὁποῖο
μᾶλλον προϋπήρχε.

«Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν καί σοί τὴν δόξαν
ἀναπέμπομεν...»

Τὰ ἴδια πρότυπα εὐρίσκουμε καί στήν Εὐχή τοῦ
Χερουβικῦ ὕμνου, βαθεῖα θεολογικὴ ἔμπνευση
διατυπωμένη μέ θαυμαστό ποιητικὸ μέτρο, χωρὶς
ἐπαναλήψεις ἢ βερμπαλισμούς. Γιὰ τὸν λόγο αὐ-
τόν ἡ ἀνάγνωση τῆς Εὐχῆς μεταδίδει στόν ἀνα-

γνώστη τῆς ἀβίαστα τό κατανοητικὸ περιεχόμενό
της. Πρῶτα τοποθετεῖ τὸν ἱερέα μπροστά τὴν φι-
λάνθρωπη μεγαλωσύνη τοῦ Θεοῦ, τοῦ μόνου δε-
σπότητος «τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων», ὁ
ὁποῖος καθέζεται «ἐπὶ θρόνου χερουβικῦ» καί
εἶναι «ὁ μόνος ἅγιος καί ἐν ἁγίοις ἀναπαύομε-
νος». Μέ τὴν ἰδιαίτερα προβαλλομένη μοναδικό-
τητα τοῦ Θεοῦ τονίζεται ἀντίστοιχα σέ ὑπερβολι-
κὸ βαθμὸ ἡ δική μας ἀναξιότητα. Μέ ἰδιαίτερη μα-
εστρία ὅμως ὁ συνθέτης τῆς Εὐχῆς προβάλλει ἐπί-
σης τὴν ἐξόχως ὑπερβάλλουσα φιλανθρωπία τοῦ
Θεοῦ πρὸς τὸ πλάσμα Του, ἡ ὁποία κορυφώθηκε
μέ τὴν ἐνανθρώπιση καί τὴν ἀνάληψη τῆς ἀρχιε-
ρωσύνης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὴν ἀνάληψη
δηλαδή ἐκ μέρους τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ τῆς εὐθύνης
τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μπροστά
τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ.

«Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκι-
καῖς ἐπιθυμίαις καί ἡδοναῖς προσέρχεσθαι ἢ
προσεγγίσειν ἢ λειτουργεῖν σοι, βασιλεῦ τῆς δό-
ξης, τὸ γὰρ διακονεῖν σοι μέγα καί φοβερόν καί
αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν, ἀλλ' ὅμως διὰ
τὴν ἄφατον καί ἄμετρον σου φιλανθρωπίαν ἀτρέ-
πτως καί ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος καί
ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτησας καί τῆς λειτουρ-
γικῆς ταύτης καί ἀναϊμάκτου θυσίας τὴν ἱερουρ-
γίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς δεσπότης τῶν ἀπάντων·
σύ γὰρ μόνος, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, δεσπόζεις τῶν
ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου
χερουβικῦ ἐποχούμενος, ὁ τῶν σεραφίμ κύριος
καί βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ μόνος ἅγιος καί ἐν
ἁγίοις ἀναπαύομενος, σέ τοίνυν δυσωπῶ, τὸν μό-
νον ἀγαθόν καί εὐήκοον, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ τὸν
ἁμαρτωλόν καί ἀχρεῖον δοῦλόν σου καί καθάρι-
σόν μου τὴν ψυχὴν καί τὴν καρδίαν ἀπὸ συνειδή-
σεως πονηρᾶς καί ἰκάνωσόν με τῇ δυνάμει τοῦ
ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνδεδυμένον τὴν τῆς ἱερα-
τείας χάριν, παραστήναι τῇ ἁγία σου ταύτῃ τρα-
πέξῃ καί ἱερουργῆσαι τὸ ἅγιον καί ἄχραντόν σου
Σῶμα καί τὸ τίμιον Αἷμα· σοί γὰρ προσέρχομαι
κλίνας τὸν ἑμαυτοῦ ἀνχένα καί δέομαί σου· μή
ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ μηδέ ἀπο-
δοκιμάσῃς μέ ἐκ παίδων σου, ἀλλ' ἀξίωσον προ-
σενεχθῆναι σοι ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καί ἀνα-
ξίου δούλου σου τὰ δῶρα ταῦτα· σύ γὰρ εἶ ὁ προ-
σφέρων καί προσφερόμενος καί προσδεχόμενος

καί διαδιδόμενος, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καί τῷ παναγίῳ καί ἀγαθῷ καί ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ἡ δοξολογική κατάληξη τῆς Εὐχῆς αὐτῆς, «σὺ γάρ εἶ ὁ προσφέρων καί προσφερόμενος...», εἶναι σχετικά μακρὰ καί εἶναι συνθετιμένη ἀπὸ τὸν συνθέτη τῆς Εὐχῆς. Εἶναι δηλαδή εἰδικὰ διαμορφωμένη ἔτσι, ὥστε νὰ συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἱερωσύνης, ὅπως αὐτὴ ἀναπτύχθηκε σὸ κείμενο τῆς Εὐχῆς.

Παρατηροῦμε ἐπίσης ὅτι αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, γίνεται πολὺ συχνὰ χρῆση ἑνὸς φιλολογικοῦ σχήματος, τὸ ὁποῖο ἀπαντᾶται σπανιότερα σὲ ἀρχαιότερες Εὐχές, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, ὅταν ὀλοκληρωθεῖ τὸ δεύτερο μέρος μὲ τὴν διατύπωση τῶν αἰτημάτων, ἐπαναλαμβάνονται γιὰ δεύτερη φορά πάλι τὰ αἰτήματα μὲ τὴν εἰσαγωγικὴ φράση «Ναί, Κύριε» ἢ «Ναί, δέσποτα» ἢ «Αὐτός, Κύριε» καί ἄλλες ὁμοιες, ἢ ὁποῖα λειτουργεῖ σάν γέφυρα πού μᾶς δίδει τὴν δυνατότητα νὰ ἐπανέλθουμε καί στὴν ἐπὶ κλήση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καί στὴν διατύπωση τῶν αἰτημάτων μὲ διαφορετικὰ λόγια καί πιθανόν διαφορετικὰ παραδείγματα.

Ἡ σύνθεση Εὐχῶν κατὰ τὴν περίοδο η' -ιβ' αἰῶνων

Εἰσερχόμεθα σὲ ἐπόμενη φάση συνθέσεως Εὐχῶν ἀπὸ τὴν πρώτη περίοδο τῆς εἰκονομαχίας (η' αἰ.) καί μέχρι τοῦ ια' καί ιβ' αἰῶνος, ὅποτε ἔχουμε τὴν ἐμφάνιση νέων Εὐχῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι πολὺ πρὸ ἐκτεταμένες ἀπὸ τίς προηγούμενες. Παρατηροῦμε δηλαδή, ὅτι ἡ τάση ἀξίσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν Εὐχῶν βαίνει συνεχῶς ἀξιοσημειώμενη. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ προέρχονται οἱ Εὐχές τοῦ ἁγίου Μεθοδίου, πατρ. Κωνσταντινουπόλεως, σχετικά μὲ τὴν ὑποδοχὴ αἱρετικῶν πού ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἁγία Ἐκκλησία, οἱ πρόλογοι τῆς Εὐχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ τῶν Θεοφανίων, οἱ Εὐχές τῆς Γονυκλισίας τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ μακρὲς Εὐχές τοῦ Ἀρραβῶνος καί τοῦ Γάμου, οἱ Εὐχές τοῦ Εὐχελαίου, ἢ Εὐχὴ τῆς Μετανοίας «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀμνέ καί ποιμὴν, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» καί ἄλλες. Ὅλες αὐτὲς οἱ Εὐχές χα-

ρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν μεγάλη ἔκτασή τους, ἀπὸ τὴν διὰ μακρῶν διατύπωση ὄλων τῶν νοημάτων, εἴτε σὸ πρῶτο μέρος, μὲ τὴν ἀναφορὰ σὲ πολλὰ καί ποικίλα παραδείγματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, εἴτε σὸ δεύτερο μὲ τὴν διατύπωση πολλῶν αἰτημάτων, χαρακτηρίζονται ἐπίσης ἀπὸ τίς ἐπαναλήψεις, ἐπανερχονται δηλαδή πολλές φορές τὰ δύο μέρη πού ἔχουμε διακρίνει, ἢ ἀναφορὰ στὸν Θεὸ καί τίς εὐεργεσίες Του καί ἢ διατύπωση τῶν αἰτημάτων, μὲ καινούρια παραδείγματα καί διαφορετικὲς φράσεις. Περιττεῦει μᾶλλον νὰ σημειώσουμε πάλι, ὅτι μὲ τὴν ἐξέλιξη αὐτὴ φαίνεται ἀκόμη περισσότερο ἢ ἐπίδραση ἀπὸ τὴν δομὴ τῆς Εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς ἢ τῆς Εὐχῆς τοῦ Βαπτίσματος. Διαπιστώνεται δηλαδή ἡ τάση ὅλες οἱ νέες Εὐχές, οἱ ὁποῖες ὅπως εἶπαμε εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένες, νὰ ἔχουν δομὴ παρόμοια μὲ τὴν δομὴ τῆς Εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς ἢ τοῦ Βαπτίσματος. Ἀρχίζουν δηλαδή μὲ τὴν ἀναφορὰ στὴν δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, ἀναφέρονται ἐπιλεκτικὰ σὲ κάποια θέματα ἀπὸ ὅλην τὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας καί στίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τίς σχετικὲς προφανῶς μὲ τὸ θέμα κάθε νέας Εὐχῆς καί ἐπανερχονται σὲ κάποια εἰδικότερα θέματα, ὥστε νὰ θεωρηθεῖ ὅσο γίνεται πρὸ πλήρης ἢ περιγραφὴ τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ καί τῶν αἰτημάτων πού διατυπώνονται. Τέλος φαίνεται, ὅτι ἡ γλώσσα, στὴν ὁποία εἶναι γραμμένες οἱ νεότερες Εὐχές, δέν εἶναι ἢ καθομιλουμένη μορφή τῆς γλώσσας. Πρόκειται περὶ μιᾶς μορφῆς λογίας γλώσσας μὲ σύνταξη πολὺπλοκη, ἢ ὁποία δέν συναντᾶται στίς ἀρχαιότερες Εὐχές, μὲ ρητορικὰ σχήματα, μὲ χρῆση λέξεων σπανίων, μὲ μακρὰ παράθεση ἐπιθετικῶν χαρακτηρισμῶν καί δευτερευουσῶν προτάσεων. Γενικὰ πρόκειται περὶ γλώσσας, ἢ ὁποία κάποιες φορές δυσκολεύει τὴν κατανόηση τῶν νοημάτων.

Τὸ ἀπλούστερο παράδειγμα μίας Εὐχῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Εὐχὴ ἐπὶ μετανοούντων:

«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀμνέ καί ποιμὴν, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὁ τὸ δάνειον χαρισάμενος τοῖς δυσὶ χρεωφειλέταις καί τῇ ἁμαρτωλῷ γυναικὶ δούς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, ὁ τὴν ἴασιν τῷ παραλύτῳ δωρησάμενος σὺν τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, αὐτός, Δέσποτα, ἄνες, ἄφες, συγχώρησον τὰς ἀνομίας, τὰς

ἀμαρτίας, τὰ πλημμελήματα, τὰ ἔκουσια καὶ τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ, τὰ ἐν παραβάσει καὶ ἐν παρακοῇ γενόμενα παρὰ τῶν δούλων σου τούτων καὶ εἴ τι ὡς ἄνθρωποι σάρκα φοροῦντες καὶ τὸν κόσμον τοῦτον οἰκοῦντες ἐκ τοῦ διαβόλου ἐπλανήθησαν ἢ παρέβησαν ἢ ἐπλημμέλησαν εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, εἴτε λόγον ἱερέως κατεπάτησαν, εἴτε ὑπὸ κατάραν ἐγένοντο εἴτε ἰδίῳ ἀναθέματι ὑπέπεσαν ἢ ὄρκῳ αὐτός, ὡς ἀγαθός καὶ φιλάθρωπος καὶ ἀμνησίκακος δεσπότης, τῇ πολλῇ σου εὐσπλαγχνίᾳ τούτους τοὺς δούλους σου λόγῳ λυθῆναι εὐδόκησον συγχωρῶν αὐτοῖς καὶ τό ἴδιον ἀνάθεμα καὶ τὸν ὄρκον κατὰ τό μέγα σου καὶ ἄφατον ἔλεος. **Ναί, δέσποτα, φιλάνθρωπε Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ἐπάκουσόν μου δεομένου τῆς σῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τῶν δούλων σου τούτων καὶ παριδε ὡς πολυέλεος τὰ πταισμάτα αὐτῶν ἅπαντα, ἀπάλλαξον αὐτούς τῆς αἰωνίου κολάσεως, σύ γάρ εἶπας, δέσποτα ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὅτι σύ εἶ Θεός ἀναμάρτητος καὶ δυνάμενος ἀφιέναι ἀμαρτίας καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.**

Στὴν Εὐχὴ αὐτὴ μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι τό ζευγὸς τῶν δύο μερῶν μίας ἀρχαίας Εὐχῆς ἐπαναλαμβάνεται τρεῖς φορές, ἄλλοτε μέ τὴν δεδομένη σειρά καὶ ἄλλοτε ἀνεστραμμένο, πρῶτα διατυπώνονται τὰ αἰτήματα καὶ μετὰ ἀναφερόμαστε στὸν Θεὸ καὶ στὰ παραδείγματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Στὴν συγκεκριμένη Εὐχὴ δὲν χρησιμοποιοῦνται λέξεις σπάνιες οὔτε σύνταξη πολύπλοκη, ὅπως γίνεται στὶς Εὐχές τῆς Γονυκλισίας τῆς Πεντηκοστῆς ἢ στοὺς προλόγους τῶν Θεοφανίων ἢ σὲ μικρότερο βαθμὸ στὶς Εὐχές τοῦ Ἀρραβῶνος καὶ τοῦ Γάμου.

Ἡ σύνθεση τῶν Εὐχῶν Ἀναφορᾶς καὶ Βαπτίσματος

Ἄς ἐπιστρέψουμε στὴν ἀρχαία ἐποχὴ τῶν τεσσάρων-πέντε πρώτων αἰῶνων γιὰ νὰ προσθέσουμε τό σχόλιο πού ὀφείλουμε, σὸ θέμα τῆς συνθέσεως τῶν Εὐχῶν τῆς Ἀναφορᾶς τῆς Θείας Λει-

τουργίας καὶ τῶν Εὐχῶν καθαγιασμοῦ τοῦ ὕδατος τοῦ Βαπτίσματος. Πρόκειται περὶ ἑνὸς εἶδους Εὐχῆς εἰδικῆς μορφῆς, βάσει τῆς ὁποίας συντίθενται οἱ δύο πολὺ βασικὲς Εὐχές τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας πού ἀναφέραμε. Στὶς Εὐχές αὐτές παρατηροῦμε περισσότερα ἀπὸ τρία μέρη. Ἡ Εὐχὴ τῆς Ἀναφορᾶς ἔχει ἑπτὰ μέρη (προφανῶς ἂν κάνουμε μίᾳ πῖο λεπτομερῆ ἀνάλυση τὰ μέρη μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν περισσότερα): 1) δοξολογικὴ ἀναφορὰ στὸν Θεό, 2) εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴν δημιουργία καὶ γιὰ τὴν ἰδιαίτερη φροντίδα Του γιὰ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπο, ἢ ὁποία καταλήγει στὸν ἀγγελικὸ ὕμνο τοῦ ὁράματος τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, 3) ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὴν ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἐν Χριστῷ Οἰκονομία, ἢ ὁποία καταλήγει 4) στὴν ἀνάμνηση τῆς παραδόσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ στοὺς ἰδρυτικὸς λόγους τοῦ Κυρίου, 5) ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὸν ἀγιασμὸ τῶν πιστῶν καὶ τὸν καθαγιασμὸ τῶν τιμίων δώρων, 6) μνημόνευση τῶν χριστιανῶν, ζώντων καὶ κεκοιμημένων, ὁμαδικὰ καὶ κατ' ὄνομα, καὶ τέλος 7) ἡ δοξολογικὴ κατάληξη. Στὴν καθαγιαστικὴ Εὐχὴ τοῦ Βαπτίσματος ἔχουμε μίᾳ παρόμοια δομὴ: 1) δοξολογικὴ ἀναφορὰ στὸν Θεὸ καὶ στὴν δημιουργία τοῦ κόσμου, 2) ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὴν ἐνανθρώπιση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἐν Χριστῷ Οἰκονομία, ἢ ὁποία καταλήγει 3) στὴν ἀνάμνηση τῆς Βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ στὸν Ἰορδάνη ποταμῷ, 4) ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν ὕδατος καὶ τὴν δωρεὰ στοὺς βαπτιζομένους τῶν ποικίλων χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ 5) δοξολογικὴ κατάληξη. Εἶναι φανερό καὶ στοὺς δύο τύπους Εὐχῶν, ὅτι γίνεται ἐξ ἀρχῆς ἀναφορὰ στὴν δημιουργία τοῦ κόσμου, στὴν πώση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἐν Χριστῷ Οἰκονομία μέ ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὶς ἀντίστοιχες πτυχές τῆς σωτηρίας, στὸν Μυστικὸ Δεῖπνο δηλαδὴ καὶ στὴν Βάπτιση στὸν Ἰορδάνη ποταμῷ ἀντίστοιχα.

Ὅπως ἤδη ἐπισημάνσαμε οἱ Εὐχές πού συντίθενται ἀπὸ τὸν στ' αἰῶνα καὶ ἐξῆς (ὅπως τοῦ Τρισαγίου ὕμνου, τοῦ Χερουβικῷ ὕμνου καὶ ὄλες οἱ ἄλλες πού ἀναφέραμε) ἔχουν ὡς πρότυπο μίᾳ τέτοια μορφή Εὐχῆς. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εἶναι ἐκτενέστερες τῶν ἀρχαιοτέρων, ἀρχίζουν ξεκινώντας

ἀπό τὴν δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναφέρονται σέ πολλά περιστατικά ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, ὅπως ἐπίσης σέ πολλῶν εἰδῶν δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅλα σχετικὰ προφανῶς μέ τό θέμα κάθε μίας Εὐχῆς.

Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὰ χειρόγραφα στό ἔντυπο Εὐχολόγιο

Εὐχές παύουν νά προστίθενται στό Εὐχολόγιο μέ τὴν ἐμφάνιση τῆς τυπογραφίας ἢ, γιὰ νά εἶμαστε ἀκριβέστεροι, προστίθενται ἐλάχιστες, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται σέ δευτερεύοντα περιστασιακά θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν πιστῶν, γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ὁποίων εἶναι ἀναγκαῖος κάποιος ἐκσυγχρονισμός. Τά πρῶτα ἔντυπα Εὐχολόγια ἀποκοτῶν ἰδιαίτερο κῦρος καὶ σέ κάθε ἐπανεκδόσή τους οὐσιαστικά ἐπαναλαμβάνεται ἡ παραδεδομένη μορφή τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων μέ μόνη δυνατότητα ἐπεμβάσεως τίς διορθώσεις τῶν παροραμάτων καὶ ἐσφαλμένων καὶ τόν πιθανόν ἐκσυγχρονισμό τῶν περιστασιακῶν Εὐχῶν.

Ἰδιαίτερο κεφάλαιο στήν διαμόρφωση τοῦ Εὐχολογίου ἀποτελοῦν οἱ Διατάξεις τοῦ ἁγίου πατριάρχου Φιλοθέου του Κοκκίνου. Γιὰ τούς λόγους πού ἀναφέραμε ἤδη στό Εὐχολόγιο καταγράφονταν μόνον Εὐχές, καμμία ὁδηγία, διότι, ὅπως εἶπαμε, ὅλοι ὅσοι ἐπρόκειτο νά χρησιμοποιήσουν τό Εὐχολόγιο ἐγνώριζαν πολύ καλά τί ἔπρεπε νά πράξουν κάθε φορά. Γιὰ τίς τελετές ὁμως πού τελοῦνταν σπανίως παρατηροῦμε, ὅτι διαμορφώνονται καὶ καταγράφονται οἱ ὁδηγίες ἀπὸ πολύ ἔνωρίς. Στό ἀρχαιότερο Εὐχολόγιο τοῦ 11^{ου} αἰ. ἐνῶ οἱ Θεῖες Λειτουργίες εἶναι καταγεγραμμένες χωρὶς ὁδηγίες σέ ἄλλα μυστήρια, ὅπως στίς Χειροτονίες, στό Βάπτισμα, στήν Ποίησιν τοῦ Μύρου, στά Ἐγκαίνια Ναοῦ, καταγράφονται λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τόν λόγον, ὅτι τά μυστήρια αὐτά τελοῦνται μία ἢ δύο ἢ τρεῖς φορές τόν χρόνο καὶ ὀρισμένα ἀπὸ αὐτά ἀκόμη σπανιότερα. Ἀπό τόν 12^ο αἰῶνα καὶ ἐξῆς ἡ κατάσταση αὐτή ἀλλάζει. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτή καὶ ὅσο περνοῦν οἱ αἰῶνες μέ τίς ὅλο καὶ πῖο δυσμενεῖς συνθήκες πού ἐπικρατοῦν σιγά-σιγά στήν αὐτοκρατορία παρατηροῦνται, ὅπως εἶναι ἀναμενόμενο, ἐπιπτώσεις καὶ στά θέματα λειτουργικῆς τάξεως. Ἀρχίζει πλέ-

ον νά θεωρεῖται κανονικὴ καὶ συνήθης ἡ Θεία Λειτουργία, πού τελεῖται ἀπὸ ἓνα πρεσβύτερο καὶ ἓνα διάκονο ἢ καὶ χωρὶς τὴν συμμετοχὴ διακόνου. Ἀρχίζει ἐπίσης νά θεωρεῖται κανονικὸ τό νά τελοῦνται κάθε Κυριακὴ σέ μία πόλη πολλές Θεῖες Λειτουργίες τὴν ἴδια ὥρα σέ διαφορετικούς ναοὺς, ὅπως ἐπίσης τό νά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία σέ κάποιους ναοὺς καθημερινά. Αὐτές οἱ ἀλλαγές ἐγίναν ἢ ἀφορμὴ νά καταγράφονται στά Εὐχολόγια μέ ὅλο καὶ περισσότερες λεπτομέρειες οἱ ὁδηγίες γιὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς Προθέσεως, ἢ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ συνεχῶς ἀναπτύσσεται, τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου. Μὴν ξεχνοῦμε ἐπίσης, ὅτι τὴν ἐποχὴ αὐτὴ οἱ ὁδηγίες γιὰ τὴν τέλεση τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου συνεχῶς ἀλλάζουν, διότι ἔχουμε τὴν βαθμιαία ἐπικράτηση τοῦ μοναστηριακοῦ τυπικοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀσματικοῦ τυπικοῦ. Μὲ τίς νέες συνθήκες ἔπρεπε ἓνας ἱερέας μόνος του νά τελέσει τόν Ὁρθρο καὶ τίς Ὁρες, δηλαδή νά ἐκφωνεῖ τίς συναπτές καὶ νά ἀναπέμπει τίς ἀντίστοιχες Εὐχές, οἱ ὁποῖες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν κατανεμημένες σέ ὅλην τὴν ἔκταση τοῦ Ὁρθρου καὶ δέν ἦταν συγκεντρωμένες στήν ἀρχή, ὅπως εἶναι σήμερα, καὶ ταυτόχρονα νά ἐτοιμάζει τὴν Πρόθεση. Ἀκολούθως στήν Θεία Λειτουργία ὁμοίως ἔπρεπε νά ἐπιτελέσει ὅλα ὅσα μέχρι τότε μοιράζονταν σέ πλῆθος πρεσβυτέρων, διακόνων καὶ ὑποδιακόνων. Ἡ καινούργια αὐτὴ κατάσταση ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκη νά καταγράφονται μέ ὅσο γίνεται μεγαλύτερη λεπτομέρεια οἱ ὁδηγίες τελέσεως τῶν Ἀκολουθιῶν αὐτῶν. Ἐπὶ τρεῖς περίπου αἰῶνες (ἀπὸ τοῦ 11^{ου} αἰ. μέχρι τοῦ 14^{ου} αἰ.) στά Εὐχολόγια καταγράφονται ὅλο καὶ περισσότερες ὁδηγίες, διὰ τῶν ὁποίων μάλιστα προτείνεται μεγάλη ποικιλία λύσεων στά τελετουργικά προβλήματα πού συνοπτικά ἀναφέραμε. Σταθμὸ σέ αὐτὴν τὴν πληθώρα διατάξεων καὶ ἐπινοήσεων λύσεων ἀποτελοῦν οἱ Διατάξεις τοῦ ἁγίου πατριάρχου Φιλοθέου του Κοκκίνου, τίς ὁποῖες συνέγραψε ὅσο ἦταν ἡγούμενος στήν Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους (πρὸ τοῦ 1347). Διαδόθηκαν πολύ γρήγορα σέ ὅλην τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία καὶ λόγω τοῦ κύρους τοῦ ἁγίου πατριάρχου σταμάτησε πλέον ἡ παραγωγή ἄλλων ὁμοίων κειμένων. Ὅπως εἶναι γνωστό οἱ Διατάξεις τοῦ ἁγίου Φιλοθέου

ἐνετάχθησαν στό ἔντυπο Εὐχολόγιο καί ἀποτελοῦν μέχρι σήμερα, μέ μικρές παραλλαγές προφανῶς, τό κανόνα, βάσει τοῦ ὁποίου τελοῦνται οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου καί ἡ Θεία Λειτουργία.

Ἡ σύνταξη τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐχολογίου

Μέχρι στιγμῆς ἀναφερθήκαμε στήν τέχνη τῆς συνθέσεως τῶν Εὐχῶν τοῦ Εὐχολογίου καί τῶν ὁδηγιῶν, οἱ ὁποῖες πιθανόν τίς συνοδεύουν. Λίγα λόγια τώρα γιά τήν τέχνη τῆς συντάξεως ἑνός Εὐχολογίου. Μέ ποία σειρά, μέ ποῖο τρόπο συντάσσονται οἱ Θεῖες Λειτουργίες καί τά ἄλλα Μυστήρια καί Ἀκολουθίες καί περιστατικές Εὐχές μέσα στό Εὐχολόγιο.

Στά ἀρχαιότερα χειρόγραφα Εὐχολόγια εὐρίσκουμε πάντα πρῶτες τίς δύο Θεῖες Λειτουργίες, Μεγάλου Βασιλείου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ὅταν λέγουμε ἀρχαιότερα Εὐχολόγια ἐννοοῦμε ἕνα ἀπό τόν ἡ' αἰῶνα, ἕνα ἀπό τόν θ' μέ ἰ' αἰ., τρία ἀπό τόν ἰ' αἰ. καί τέσσερα ἀπό τόν ἰα' αἰ. Βάσει αὐτῶν μποροῦμε νά διατυπώσουμε μερικές ἀρχές γιά τήν σύνθεση τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐχολογίου. Πρῶτα ἔρχονται οἱ δύο Θεῖες Λειτουργίες, μέ πρώτη τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καί δευτέρη τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ὅπως φαίνεται μέχρι τοῦ ἰα' αἰ. ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐτελεῖτο συχνότερα καί αὐτή τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου σπανιότερα. Μὴν ξεχνοῦμε, ὅσα εἶπαμε γιά τήν τέλεση τῆς Θεῖας Λειτουργίας τῆς Κυριακῆς. Ὅταν εἶναι παρόντες μαζί μέ τόν ἐπίσκοπο πλήθος πρεσβυτέρων καί διακόνων ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τελεῖται μέ τήν πρέπουσα τάξη, χωρίς κανεῖς νά δυσκολεῖται ἢ νά δυσφορεῖ λόγω τοῦ μακροῦ χρόνου πού διαρκοῦσε. Προφανῶς οἰαδήποτε ἀπό τίς δύο Θεῖες Λειτουργίες καί ἂν ἐτελεῖτο δέν θά ὑπῆρχε ἐμφανῆς διαφορά στήν διάρκειά τους. Ἀπό τήν ἐποχή ὅμως, πού ἄρχισε νά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία ὅλο καί πιά συχνά καί σέ καθημερινή τάξη καί γίνεται κανόνας ἡ Θεία Λειτουργία πού τελεῖται ἀπό ἕνα πρεσβύτερο καί ἕνα διάκονο εἶναι προφανῆς ὁ λόγος πού ἐπέβαλε τήν ἀλλαγὴ τῆς προτεραιότητος τῶν δύο Θεῖων Λειτουργιῶν. Ἡ καθημερινή τέλεση τῆς Θεῖας Λει-

τουργίας ἀρχίζει νά συνηθίζεται σέ μοναστηριακά περιβάλλοντα. Γνωρίζουμε, ὅτι στήν Μονή τοῦ Στουδίου, ἡ ὁποία εὐρίσκεται μέσα στήν Κωνσταντινούπολη, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου († 826) συνηθίζεται νά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία καθημερινά, ὅπως ἐπίσης καθημερινά τελεῖται Θεία Λειτουργία σέ μοναστήρια πού κτίζονται ἀπό τήν ἐποχή αὐτήν καί ἐξῆς, σέ πατριαρχικά ἢ μητροπολιτικά παρεκκλήσια ἀπό πατριαρχες καί ἄλλους ἐπισκόπους πού προέρχονται ἀπό ἀσκητικά περιβάλλοντα, ἐνῶ τήν ἴδια ἐποχή καί μέχρι τοῦ ἰα' αἰ. στήν Ἁγία Σοφία Θεία Λειτουργία τελεῖται μόνον κάθε Σάββατο, Κυριακή καί μεγάλη ἑορτή, δεσποτική, θεομητορική καί ὀρισμένων ἁγίων. Ὡς ἀποτέλεσμα βλέπουμε ἀπό τόν ἰα' αἰ. καί ἐξῆς σιγά-σιγά νά παίρνει τήν πρώτη θέση στό Εὐχολόγιο ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατάσταση πού διατηρεῖται μέχρι σήμερα. Στήν συνέχεια σχεδόν πάντα βλέπουμε νά ἀκολουθεῖ ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Ὑπάρχει ἕνα μόνον Εὐχολόγιο, αὐτό τοῦ θ' ἢ ἰ' αἰ. πού ἀναφέραμε, στό ὁποῖο ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων δέν εὐρίσκεται μαζί μέ τίς ἄλλες δύο τέλειες Θεῖες Λειτουργίες, ἀλλά εὐρίσκεται τοποθετημένη μετά τίς Ἀκολουθίες τῶν Ὁρῶν. Δηλαδή στό Εὐχολόγιο αὐτό μετά τίς δύο τέλειες Θεῖες Λειτουργίες καταγράφονται ὁ Ἑσπερινός ἢ Λυχνικόν, ὁ Ὁρθρος, οἱ Ὁρες καί μετά τήν Θ' Ὁρα σημειώνεται: «Ἐν δέ τῷ Λυχνικῷ τῶν Νηστειῶν μετά τά Ἀναγνώσματα καί τό Κατευθυνθῆτω καί τό Κύριε ἐλέησον γίνεται εὐχή Κατηχομένων ἐπὶ τῶν Προηγιασμένων οὕτως» καί συνεχίζει μέ τίς Εὐχές τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων. Ἡ τοποθέτηση τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων στό σημεῖο αὐτό ἀπηχεῖ προφανῶς μία ἀρχαιότερη θεώρηση τῶν πραγμάτων (ἀρχαιότερη ἀπό τόν ἡ' αἰ., παρ' ὅλο πού τήν εὐρίσκουμε καταγεγραμμένη σέ χειρόγραφο τοῦ ἰ' αἰ.), σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ λεγόμενη Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων δέν θεωρεῖται Θεία Λειτουργία, ἀλλά θεωρεῖται, ὅτι εἶναι ἕνας Ἑσπερινός, κατὰ τήν διάρκειά τοῦ ὁποίου γίνεται Θεία Μετάληψη ἀπό προηγιασμένα δῶρα.

Μετά τίς Θεῖες Λειτουργίες ἀκολουθοῦν συνήθως ὁ Ἑσπερινός, ὁ Ὁρθρος καί οἱ Ὁρες, τό Βά-

πισμα μαζί πάντα με τίς Εὐχές πού προηγουῖται καί ἔπονται αὐτοῦ (δηλαδή τίς Εὐχές τῆς ὀγδόης ἡμέρας καί τοῦ σαραντισμοῦ καί τίς Εὐχές τῆς ἀπολούσεως καί τῆς τριχοκουρίας), ὁ Μέγας Ἁγιασμός, οἱ Χειροτονίες, ὁ Ἀρραβών καί ὁ Γάμος, καί στήν συνέχεια σέ τυχαία σειρά ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, εἴτε γιά τίς Μοναχικές Κουρές πρόκειται εἴτε γιά τίς Εὐχές εἰς ἀσθενοῦντας εἴτε γιά τίς Εὐχές εἰς μετανοοῦντας, εἰς κεκοιμημένους, τῆς Γονυκλισίας εἴτε γιά οἰσοδήποτε ἄλλες περιστατικές Εὐχές. Γενικῶς δέν ὑπάρχει κάποια συγκεκριμένη σειρά. Ὅσα ἀναφέραμε δέν σημαίνει, ὅτι εὐρίσκονται πάντα σέ ὅλα τὰ Εὐχολόγια στήν ἴδια θέση, ἀντιθέτως κάθε χειρόγραφο Εὐχολόγιο ἔχει καί τήν δική του σειρά καταγραφῆς τοῦ περιεχομένου του.

Ἐπίλογος

Οἱ Εὐχές καί οἱ Ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν τήν καθημερινή ἔκφραση τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Μέ τίς Εὐχές καί τίς Ἀκολουθίες τῆς ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνεται μέ ἀληθινή ἐπίγνωση στόν δημιουργό καί δωρεοδότη Θεό καί ταπεινά Τόν παρακαλεῖ μέ πολλούς καί ποικίλους τρόπους νά χορηγεῖ πάντοτε στούς ἀνθρώπους τό μέγα καί πλούσιό Του ἔλεος. Ὅπως λέγουμε σέ μία Εὐχή τοῦ Ὁρθρου, ὁ Θεός εἶναι «ὁ ἕξαναστήσας ἡμᾶς ἐκ τῶν κοιτῶν ἡμῶν καί ἐπισυναγαγόν ἐπί τήν

ὄραν τῆς προσευχῆς» καί δέν εἴμαστε ἐμεῖς πού ἀπό μόνοι μας ξυπνήσαμε καί συναχθήκαμε γιά νά προσευχηθοῦμε. Αὐτόν ἀκριβῶς τόν φιλόθεο Θεό παρακαλοῦμε στήν συνέχεια νά μᾶς διδάξει πῶς νά προσευχόμαστε, «ὅτι προσεύξασθαι καθ' ὃ δεῖ οὐκ οἶδαμεν», λέγουμε, «ἐάν μή σύ, Κύριε, τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ ὀδηγήσεις ἡμᾶς». Ἐμεῖς δέν γνωρίζουμε πῶς νά προσευχηθοῦμε ἄν δέν μᾶς ὀδηγήσει ὁ ἴδιος ὁ Θεός στό ἔργο αὐτό. Ὁ καρπός αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας, ὁ καρπός αὐτῆς τῆς καθοδηγήσεως τοῦ Θεοῦ, εἶναι οἱ Εὐχές καί οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Εὐχολογίου. Γιά τόν λόγο αὐτό, ἐπιτρέψτε μου νά συμπεράνω, βλέπουμε στό Εὐχολόγιο νά συνδυάζονται ἡ τάξις μέ τήν ἀταξία, ἡ λεπτομερής καί ἀκριβής καθοδήγηση στόν τρόπο τελέσεως τῶν Ἀκολουθιῶν μέχρι τήν ἀπόλυτη ἐλευθερία γιά τό πότε καί πού θά διαβαστοῦν κάποιες Εὐχές. Σημασία δέν ἔχει τόσο ἡ ἀκριβής ἐφαρμογή τῶν διατάξεων, ὅσο ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἡ ἔμπνευση ἀπό Αὐτό τῆς προσευχῆς τῶν χριστιανῶν. Εἶναι ἄραγε εὐκολο νά ἀναγνωρίσουμε μέσα ἀπό ὅλα αὐτά τὰ χαρακτηριστικά τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐχολογίου, ὅτι τίποτε δέν ἔγινε τυχαῖα καί ὅτι ὅλα ἔγιναν μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ καί ὡς ἐκ τούτου τίποτε δέν εἶναι πρόσκαιρο στό βιβλίο τοῦ Εὐχολογίου;

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

Τά Μηναῖα

Τοῦ Γεωργίου Ν. Φίλια,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

(Εἰσήγηση στό ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Πάτρα, 17-19.9.2012)

1. Ὁρολογία καί περιεχόμενο

Τά Μηναῖα εἶναι τά λειτουργικά βιβλία, στά ὁποῖα περιέχονται οἱ ἀκολουθίες (Ἑσπερινοῦ καί Ὕρθρου) τῶν ἑορτῶν τοῦ ἀκίνητου ἑορτολογικοῦ κύκλου, εἴτε Δεσποτικῶν, εἴτε Θεομητορικῶν, εἴτε ἑορτῶν ἀγίων¹. Ἀποτελοῦν, ἐπομένως, μία συλλογή δώδεκα τόμων, ὁ τίτλος τῶν ὁποίων φέρει τόν ὄρο «Μηναῖο» καί συμπληρώνεται ἀπό τό ὄνομα τοῦ συγκεκριμένου μηνός². Στήν προφορική λειτουργική παράδοση ἀποκαλοῦνται καί μόνο μέ τό ὄνομα ἑνός μηνός. Ἐπειδή σέ κάθε ἀκολουθία προβλέπεται ἕνα σταθερό σύστημα ψαλμῶν καί ὠδῶν, θά προσθέταμε ὅτι τά Μηναῖα περιέχουν τά κινητά τμήματα τῶν ἀκολουθιῶν, δηλαδή τά τροπάρια καί τούς κανόνες οἱ ὁποῖοι παρεμβάλλονται στήν καθορισμένη στιχολογία τῆς ἡμέρας. Ἐκτός, ὅμως, ἀπό τό ὑμνογραφικό περιεχόμενο, στά Μηναῖα καταχωρίζονται καί τά βιβλικά ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ (ἐάν προβλέπονται), καθώς καί ὁρισμένες τυπικές διατάξεις τῆς Θ. Λειτουργίας. Ὡς ἐπιπρόσθετες, θά μπορούσαμε νά χαρακτηρίσουμε στά Μηναῖα τίς ἀκολουθίες τῶν Μεγάλων Ὁρῶν τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων.

Ἐάν θά ἐπιχειρούσαμε τήν ἀναλυτικότερη καταγραφή τοῦ περιεχομένου τῶν Μηναιῶν, θά ἐπισημαίναμε ὅτι περιέχουν στή μέν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τά στιχηρά τοῦ «Κύριε ἐκέκραξα», τά τροπάρια τῆς Λιτῆς (ἐάν προβλέπονται), τά ἀπόστιχα καί τό ἀπολυτίκιο, στή δέ ἀκολουθία τοῦ Ὕρθρου τά τροπάρια- καθίσματα (τά ὁποῖα ψάλλονται μετά τή στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου), τούς κανόνες μέ τά καθίσματα (μετά τή Γ΄ ὠδή) καί τό Κοντάκιο, Οἶκο καί Συναξάριο (μετά τήν ΣΤ΄ ὠδή), τό ἔξαποστειλάριο, τά στιχηρά καί (ἐάν προβλέπονται) τά ἀπόστιχα τῶν Αἴνων μέ τό δο-

ξαστικό (ἐάν, ἐπίσης, προβλέπεται, ὁπότε καί θεωροῦμε τόν ὑμνογραφούμενο –διά τοῦ δοξαστικοῦ– ἅγιο ὡς «ἐορταζόμενο»).

Τό συγκεκριμένο, βεβαίως, περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν ποικίλλει, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι στίς μεγάλες Δεσποτικές καί Θεομητορικές ἑορτές, καθώς καί στίς τῶν ἑορταζομένων ἀγίων, οἱ ἀκολουθίες εἶναι πλουσιώτερες, περιέχουν δέ (σέ ἀντίθεση μέ τίς ἀπλούστερες ἀκολουθίες³) ἀκολουθία τοῦ Μικροῦ Ἑσπερινοῦ, ἀπόστιχα, ἀναγνώσματα, ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς, περισσότερα καθίσματα, δύο ἢ καί τρεῖς κανόνες, σπανίως δέ καί κάποια ἰδιόμελα τροπάρια στό τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὕρθρου (ὅπως, γιά παράδειγμα, τά ἰδιόμελα τροπάρια κατά τήν προσκύνηση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στήν ἑορτή τῆς Ὑψώσεως καί τά ἰδιόμελα κατά τή χρήση μέ ἔλαιον τῆς κανδύλας μετά τή Δοξολογία κατά τήν ἑορτή τοῦ ἀγίου Νικολάου). Οἱ ἀτελέστερες (ἀπλούστερες) ἀκολουθίες περιορίζονται στά στιχηρά τοῦ Ἑσπερινοῦ, σέ ἕνα μόνο κανόνα καί σέ ἕνα κάθισμα μετά τήν Γ΄ ὠδή. Σέ ὁρισμένες περιπτώσεις συμπαρατίθενται οἱ ἀκολουθίες δύο ἢ καί τριῶν ἑορταζομένων ἀγίων.

Στίς περιπτώσεις αὐτές τῶν ἀπλούστερων (ἀτελέστερων) ἀκολουθιῶν, οἱ ἀκολουθίες τῶν Μηναιῶν συμπληρώνονται ἀπό τίς ἀκολουθίες τῆς Ὀκτωήχου ἢ ἀπό τίς ἀκολουθίες τοῦ κινητοῦ ἑορτολογικοῦ κύκλου (Τριώδιο καί Πεντηκοστάριο). Σέ ἄλλες περιπτώσεις, οἱ ἀκολουθίες τῶν Μηναιῶν παραλείπονται ἐξ ὁλοκλήρου, ὅπως συμβαίνει μέ τήν ἀκολουθία τοῦ Πάσχα, ἀλλά καί ἄλλων μεγάλων κινητῶν ἑορτῶν, κατά τίς ὁποῖες ἀπό τήν ἀκολουθία τοῦ Μηναιῶν ἀναγινώσκεται μόνο τό Συναξάριο τῆς ἡμέρας. Στίς περιπτώσεις αὐτές, κατά τίς ὁποῖες συμπλέκονται οἱ ἀκολουθίες τοῦ κινητοῦ (Τριώδιο - Πεντηκοστάριο) μέ τόν ἀκίνη-

το κύκλο (Μηναῖα) τῶν ἑορτῶν, προβλέπονται οἱ σχετικές Τυπικές Διατάξεις, οἱ ὁποῖες καταχωρίζονται στὰ Μηναῖα πρὶν ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη ἀκολουθία.

2. Ἱστορικά στοιχεῖα περὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν Μηναίων

Ἡ γένεση καὶ ἡ ἱστορική ἐξέλιξη τῶν Μηναίων δὲν εἶναι γνωστή, εἶναι δὲ σαφές ὅτι τὸ περιεχόμενό τους διαμορφώθηκε σταδιακά. Ἡ ἀρχική μορφή πρέπει νὰ περιεῖχε μόνο τὰ ἀπολυτίκια τῶν ἑορταζομένων ἁγίων ἢ τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, συνοδευόμενα ἀπὸ μία ἀπλή μορφή Συναξαρίου. Αὐτὴ ἡ ἀπλή δομὴ τῶν Μηναίων πρέπει νὰ εἶναι ἡ μαρτυρούμενη στὸ δευτέρου τμήμα τοῦ Ὁρολογίου. Στὸν ἀρχικό αὐτὸ πυρήνα ἄρχισαν νὰ προστίθενται νέες ὑμνογραφικὲς δημιουργίες, οἱ ὁποῖες ἐπήγαζαν ἀπὸ τὰ διάφορα τοπικά ἑορτολόγια, δηλαδή ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη τιμὴ πού ἀποδιδόταν πρὸς κάποια Δεσποτική, Θεομητορική ἢ ἀγιολογική ἑορτὴ στίς κατὰ τόπους Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Ἡ ἰδιαίτερη αὐτὴ τιμὴ, στηριζόμενη καὶ αὐξανόμενη ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῆς λαϊκῆς εὐλάβειας, ἐπέφερε τὸν ὑμνογραφικό ἐμπλουτισμὸ τῶν Μηναίων. Γι' αὐτὸ ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ πυρήνας, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δημιουργήθηκαν τὰ Μηναῖα, εἶναι τὰ τοπικά Συναξάρια τῶν ἑορταζομένων ἁγίων στίς διάφορες χριστιανικὲς Ἐκκλησίες⁴.

Παρά ταῦτα, ἡ συμπλήρωση καὶ ὀλοκλήρωση τοῦ περιεχομένου τῶν Μηναίων πρέπει νὰ ἐπισημαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη ἤδη ἀπὸ τὸν 9ο αἰ., ἴσως μάλιστα ὡς μετεξέλιξη ἑνὸς λειτουργικοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖο ὀνομαζόταν «Τροπολόγιο»⁵. Στὴν Κωνσταντινούπολη, ἄλλωστε, συντάχθηκαν προφανῶς οἱ περισσότεροι ὕμνοι τῶν Μηναίων⁶ (ἐκεῖ, γιὰ παράδειγμα, ἀναπτύχθηκε ἡ ὑμνογραφικὴ παραγωγή τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ), οἱ ὁποῖοι καταχωρίστηκαν στὰ λειτουργικά βιβλία τοῦ «Ὁρολογίου» καὶ τοῦ «Τροπολογίου», τὰ θεωρούμενα ὡς προδρομικά τῶν Μηναίων⁷. Στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐπίσης, εἶχε ὀλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο τῶν Συναξαρίων (τοῦ πυρήνα, ὅπως προαναφέρθηκε, τῶν Μηναίων) ἀπὸ τὸν Συμεὼν τὸν Μεταφραστή⁸. Στὴν ἴδια πόλη πραγματοποιήθηκε (σὲ

μεταγενέστερους χρόνους) ἡ συμπλήρωση τῶν Μηναίων, ὥστε σὲ κάθε ἡμέρα νὰ ὑπάρχουν ὁποσδήποτε τέσσερα στιχηρά στὸν Ἑσπερινὸ καὶ ἓνας κανόνας (μὲ Κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ὠδὴ) στὸν Ὁρθρο.

Ἀποτελεῖ κοινὴ πεποίθηση τῶν ἐρευνητῶν ὅτι, ἀπὸ τὸν 10ο αἰ. τὰ Μηναῖα συνιστοῦν τὰ βασικά λειτουργικά βιβλία γιὰ τὴν ἐπιτέλεση τῶν Δεσποτικῶν Θεομητορικῶν καὶ ἑορτῶν τῶν Ἁγίων⁹, δηλαδή τὰ βασικά λειτουργικά βιβλία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους¹⁰. Σὲ χειρόγραφα Μηναῖα τοῦ 11ου αἰ. μαρτυρεῖται ἡ ἔκδοση ἑνὸς τόμου γιὰ κάθε μῆνα¹¹, ἐνῶ σὲ ἄλλα χειρόγραφα μαρτυρεῖται ἡ παράθεση –σὲ ἓνα τόμο– δύο ἢ καὶ περισσοτέρων μηνῶν¹².

Οἱ διορθώσεις καὶ συμπληρώσεις αὐτὲς ἐπισημαίνονται σὲ ἐποχές, κατὰ τίς ὁποῖες στὴν Κωνσταντινούπολη εἶχε ἐπικρατήσει τὸ μοναστικὸ Τυπικό, τὸ προερχόμενο ἀπὸ τὸ ἱεροσολυμιτικὸ Τυπικό τοῦ ἁγίου Σάββα· ἐπομένως, ἀναφερόμαστε σὲ ἐποχές μεταγενέστερες τῆς εἰκονομαχίας. Οἱ μοναστικὲς παρεμβάσεις στὰ Μηναῖα ἀποδεικνύονται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, στὴν ἐνοριακὴ λειτουργικὴ πράξη (στὸ λεγόμενο Ἀσματικὸ Τυπικό) δὲν προβλέπονταν στιχηρά καὶ κανόνες. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης (†1429) εἰσήγαγε (στὸ ἀσματικὸ Τυπικό) ἐπιλεκτικῶς κάποια τροπάρια καὶ κανόνες ἀπὸ τὰ Μηναῖα· ὀρισμένα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἦσαν μᾶλλον ξένα πρὸς τὸ Ἀσματικὸ Τυπικό, ὡς προερχόμενα ἀπὸ τὴ μοναστικὴ παράδοση¹³. Πρέπει, ἐπίσης, νὰ σημειωθεῖ ὅτι τμήματα τοῦ περιεχομένου τοῦ λειτουργικοῦ βιβλίου τοῦ *Τυπικοῦ* ἐνσωματώθηκαν στὴν ἔκδοση τῶν Μηναίων· τὰ τμήματα αὐτὰ –στὴν ἐκδεδομένη μορφή τους– παρατίθενται συνήθως μὲ χαρακτηριστικὰ κόκκινου χρώματος.

Ὡς πρὸς τίς παρεμβάσεις (προσθαφαιρέσεις) στὸ περιεχόμενο τῶν Μηναίων, φαίνεται ὅτι τὸ κριτήριο ὑπῆρξε τὸ ὄνομα τοῦ ὑμνογράφου· ἐάν, δηλαδή, τὸ ὄνομα αὐτὸ ἦταν γνωστὸ καὶ καθολικῶς ἀποδεκτό (τὸ ὄνομα τοῦ ὑμνογράφου καθίστατο, συνήθως, γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἀκροστιχίδα τοῦ Ὁρθρου), ἡ ἀκολουθία πού εἶχε συγγράψει ὁ συγκεκριμένος ὑμνογράφος ἐνσωματωνόταν στὸ περιεχόμενο ἑνὸς Μηναίου, ἐκτοπίζοντας κάποια ἄλλη παλαιότερη καὶ ἀγνώστου ὑμνογράφου. Τὸ

γεγονός αυτό της προτεραιότητας –κατά την έπιλογή των ακολουθιών του Μηναίου– κάποιου φημισμένου ύμνογράφου έναντι ενός άλλου λιγότερο γνωστού επισημαίνει ή ακόλουθη διάταξη του Τυπικού της Βενετίας του 1691:

Ἰστέον δέ καί τοῦτο, ὡς εἶπερ ἔχει τό μηναιὸν ἐν μνήμῃ ἁγίου τινός κανόνας, διαφόρων ποιητῶν, εἰ μὲν ἔστι κανὼν ὁ τοῦ κῦρ Κοσμᾶ (πρόκειται περὶ τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ), προκριτέος· Εἰ δέ τοῦ Κῦρ Ἰωάννου (Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ) καί ἐτέρων, τοῦ Ἰωάννου, προκρίνεται. Εἰ δέ τοῦ Κῦρ Θεοφάνους (Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ) καί ἐτέρων, ὁ τοῦ Κῦρ Θεοφάνους προκρίνεται, προτιμητέος γάρ ἐστι τῶν ἄλλων. Εἰ δέ τοῦ Κῦρ Ἰωσήφ (Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου), οὗτος τῶν λοιπῶν προτείνεται ποιητῶν. Τούτων δέ μὴ ὄντων οἱ τοῦ Κῦρ Ἰωάννου. Αὐτῶν δέ μὴ τυχανόντων, οἱ τοῦ Κῦρ Θεοφάνους. Ἀπάντων δέ τούτων, οἱ τοῦ κῦρ Ἰωσήφ, τῶν λοιπῶν ἀπάντων προκρίνονται¹⁴.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι οἱ ἀκολουθίες, οἱ προερχόμενες ἀπὸ τῆ γραφίδα φημισμένων ὑμνογράφων, ἐτύγχαναν προτιμήσεως ὡς περιεχόμενα τῶν Μηναιῶν καί γιὰ τὸν πρόσθετο λόγο τῆς παροχῆς πλούσιων πληροφοριῶν γιὰ τὰ ἐορταζόμενα ἱερά πρόσωπα.

3. Σχόλια περὶ τοῦ περιεχομένου

Οἱ διαφορετικοὶ τύποι τῶν Μηναιῶν διακρίνονται σὲ τέσσερις κατηγορίες: τὰ «ἀρχαῖα περιφερικά», τὰ «ἀρχαῖα μητροπολιτικά», τὰ «ἀνανεωμένα» καί τὰ «νεο-σαββαϊτικά»¹⁵. Ὡς «περιφέρεια» νοεῖται ἡ σιναιϊτικὴ καί ἑλληνοϊταλικὴ χειρόγραφη παράδοση τῶν Μηναιῶν, ἡ ὁποία φθάνει ἕως τὸν 10ο αἰ. Τὸς 11ο-12ο αἰ. τοποθετεῖται ἡ «μητροπολιτικὴ» παράδοση τῶν Μηναιῶν, ἐνῶ ὁ «ἀνανεωμένος» τύπος πού ἀκολουθεῖ (ἕως τὸν 14ο αἰ.) προσεγγίζει τὴ σύγχρονη μορφή τῶν Μηναιῶν. Τὰ «νεο-σαββαϊτικά» Μηναιῶ ἀποτελοῦν τὶς ἀποδείξεις μιᾶς ἱεροσολυμιτικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ βυζαντινοῦ λειτουργικοῦ τύπου, ἡ ὁποία (ἐπίδραση) ἔδωσε στὰ Μηναιῶ τὴν τελικὴ τους μορφή.

Λόγω τῆς μακρᾶς καί βαθμιαίας ἐξελιξεώσους, τὰ Μηναιῶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ ποικιλία ὑλικοῦ, ἄλλοτε μὲν ἀρίστης, ἄλλοτε ὁμως μέτριας

ποιότητας. Στὰ ὑμνογραφήματα τῆς ἀρίστης ποιότητας πρέπει νὰ συγκαταλεγοῦν οἱ ἀκολουθίες τῶν μεγάλων Δεσποτικῶν καί Θεομητορικῶν ἐορτῶν, καθὼς καί οἱ ἀκολουθίες κάποιων ἁγίων, οἱ ὁποῖες ἔχουν γραφεῖ ἀπὸ διάσημους ὑμνογράφους, ὅπως ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός καί ὁ Κοσμᾶς Μαΐουμα. Στὰ ὑμνογραφήματα μέτριας ποιότητας συγκαταλέγονται τὰ μεταγενέστερα, αὐτὰ τὰ ὁποῖα συντέθηκαν γιὰ τὴ συμπλήρωση τῶν ἀκολουθιῶν τῶν Μηναιῶν καί τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν, συνήθως, κακέκτυπα τῶν παλαιότερων.

Πρέπει, βεβαίως, νὰ τονιστεῖ ὅτι τὸ κοινὸ διάγραμμα τῶν ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ καί τὰ κοινὰ μέτρα καί θέματα τῶν ἐπιμέρους ὕμνων ἐξασφαλίζουν στὸ περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν σχετικὴ ὁμοιογένεια¹⁶. Εἶναι προφανές ὅτι τὸ περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν καλεῖται συνεχῶς νὰ ἐμπλουτίζεται, ἐφ' ὅσον προστίθενται νέοι ἅγιοι στὸ ἐορτολόγιο ἢ νέες τοπικὲς ἐορτές, γιὰ τίς ὁποῖες συγγράφονται νέες ἀκολουθίες. Ἀλλὰ καί παλαιότερες ἀκολουθίες τῶν Μηναιῶν, οἱ ὁποῖες ἦσαν ἡμιτελεῖς, συμπληρώνονται ἀπὸ σύγχρονους ὑμνογράφους μὲ ἐπιμέρους ἐκδόσεις (τίς λεγόμενες φυλλάδες)· οἱ ἀκολουθίες αὐτές ψάλλονται σήμερα εἴτε παράλληλα μὲ τίς ἀκολουθίες τῶν Μηναιῶν, εἴτε αὐτοτελῶς.

Τὸ περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν ἔχει μεταφραστεῖ σὲ λειτουργικὲς γλῶσσες ὁμοδόξων λαῶν (σλαβονικῆς¹⁷ καί ρουμανικῆς μεταφράσεις), ἀλλὰ καί στίς σύγχρονες διαδεδομένες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες. Εἶναι ἀξιοσημείωτο, μάλιστα, ὅτι στίς γλῶσσες τῶν ὁμοδόξων σλαβοφώνων καί ἀραβοφώνων λαῶν, ὁ τίτλος «Μηναιῶν» διασώζεται μὲ μικρὲς παραλλαγές¹⁸.

4. Περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Μηναιῶν

Ἡ ἔκδοση τῶν Μηναιῶν δὲν ἀπετέλεσε προτεραιότητα γιὰ τοὺς ἐκδότες τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τοῦ Βυζαντίου. Καί τοῦτο διότι τὰ Μηναιῶ εἶχαν, κατὰ βάσιν, ἰδιωτικὸ χαρακτήρα (ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐξομοιώσεων τοῦ περιεχομένου τους μέσα ἀπὸ ἰδιωτικὲς πρωτοβουλίες, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ὑπάρχουν οὔτε δύο Μηναιῶ παντελῶς ὅμοια), ἀλλὰ καί πολυάριθμη χειρόγραφη παρά-

δοση, γεγονός τό ὁποῖο καθιστοῦσε (καί καθιστᾶ ἀκόμα) ἀδύνατη τήν κριτική ἔκδοσή τους¹⁹. Λόγω, ἄλλωστε, τῶν παραλλαγῶν τοῦ περιεχομένου τους, δέν ὑπάρχουν ἀναλυτικές περιγραφές τοῦ περιεχομένου τῶν χειρογράφων Μηναιῶν στούς διαφόρους καταλόγους τῶν Βιβλιοθηκῶν.

Ἡ πρώτη ἔντυπη ἔκδοση τῶν Μηναιῶν πραγματοποιήθηκε στή Βενετία κατά τά ἔτη 1526-1533 ἀπό τούς Ἀνδρέα καί Ἰάκωβο Σπινέλλη. Τό 1548 ἄρχισε δεύτερη ἔκδοση τῶν Μηναιῶν «παρά Βαρθολομαίῳ τῷ Ἰαννίνῳ», ἡ ὁποία ὀλοκληρώθηκε μέ τή χορηγία τοῦ Ἀνδρέα Σπινέλλη τό 1596. Βασιικός ἐπιμελητής τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ὑπῆρξε ὁ πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου Νικόλαος ὁ Μαλαξός, ὁ ὁποῖος ἐπέφερε κάποιες διορθώσεις καί ἀποκατέστησε τό κείμενο τῆς πρώτης ἐκδόσεως, τό ὁποῖο εἶχε ὑποστῆ φθορές. Ὅπως ἔγραφε ὁ Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχος σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Διονύσιο Β΄ περί τῆς ἐν λόγῳ ἐκδόσεως, ὁ Νικόλαος Μαλαξός «διεφθορότων τῶν πρωτοτύπων ἐπληρωθῶσατο πάντα καί εἰς τό ὑγιέστατον ἀποκατέστησεν»²⁰. Οἱ μεταγενέστερες ἐκδόσεις τῶν Μηναιῶν στηρίχθηκαν, κατά βάσιν, στίς δύο αὐτές ἀρχικές ἐκδόσεις καί ἀποτελοῦν ἐκδόσεις ἰδιωτικῶν πρωτοβουλιῶν, οἱ ὁποῖες διορθώνουν μέν κάποια τυπογραφικά σφάλματα τῶν ἀρχικῶν ἐκδόσεων, προσθέτουν ὅμως καί νέα στοιχεῖα στό περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά δημιουργοῦνται νέα σφάλματα πού διαιωνίστηκαν ἕως τίς μεταγενέστερες καί σχεδόν σύγχρονες ἐκδόσεις.

Ἡ σημαντικότερη προσπάθεια νά ἀποκαθαρθεῖ καί νά συμπληρωθεῖ τό περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν, καθώς καί νά διορθωθοῦν τά ὑπάρχοντα σφάλματα, πραγματοποιήθηκε τόν 19ο αἰῶνα ἀπό τόν ἱερομόναχο Βαρθολομαῖο Κουτλουμουσιανό τόν Ἰμβριο (1772-1852), ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδας Σχολῆς, καθηγητής τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας καί διευθυντής τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης²¹. Ὁ Βαρθολομαῖος ἀνέλαβε τό συγκεκριμένο ἔργο πρὸς ἐπανεκδοση τῶν Μηναιῶν μέ τήν προτροπή ἀρχικῶς, μέν, τοῦ Πατριάρχη Κωνσταντίνου Α΄ τοῦ ἀπό Σιναίου, ἀργότερα δέ τῶν διαδόχων του Γρηγορίου ΣΤ΄ καί Ἀνθίμου Ε΄. Ἡ μέθοδος τοῦ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ ἦταν συγκεκριμένη: στηρίχθηκε σέ

προγενέστερες του ἐκδόσεις τῶν Μηναιῶν, ἐκμεταλλευόμενος τίς διορθώσεις τοῦ Δωροθέου Βουλισμᾶ, ἐπιστρατεύοντας τίς δικές του γλωσσικές, θεολογικές καί ὑμνογραφικές γνώσεις, ἀλλά καί στηριζόμενος σέ παλαιότερα χειρόγραφα Μηναιᾶ τοῦ 15ου αἰῶνα ἀπό τή Μονή Κουτλουμουσίου²², καθώς καί τοῦ 12ου αἰῶνα ἀπό τή Σωζόπολη καί τή Μονή τῆς Χάλκης.

Εἰδικότερα, ὁ Βαρθολομαῖος προσπάθησε νά ἐντοπίσει καί διορθώσει τά διάφορα τυπογραφικά καί ἄλλα σφάλματα, νά ἀποκαταστήσει τό μέτρο σέ τροπάρια καί τήν ἀκροστιχίδα σέ ὀρισμένους κανόνες, ἀλλά καί νά προσθέσει καί ἀφαιρέσει τροπάρια καί κανόνες. Τά Συναξάρια τῶν Μηναιῶν διόρθωσε μέ βάση τόν «Συναξαριστή» τοῦ διδασκάλου του, τοῦ ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου. Ἐπειδή ἤδη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ΄ εἶχε συνταχθεῖ τό Τυπικό τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ Βαρθολομαῖος ἐκμεταλλεύτηκε τήν ἐν λόγῳ ἔκδοση καί κατεχώρισε στήν ἀρχή τῆς κάθε ἀκολουθίας τῶν Μηναιῶν ὅσα στοιχεῖα ἐκ τοῦ Τυπικοῦ αὐτοῦ ἀφοροῦσαν στή συγκεκριμένη ἀκολουθία. Στόν πρώτο τόμο τῶν Μηναιῶν (στό Μηναιῶ τοῦ Σεπτεμβρίου), ὁ ὁποῖος ἐξεδόθη τό 1843 στήν Κωνσταντινούπολη, ὁ Βαρθολομαῖος ἐξηγεῖ λεπτομερῶς σέ ἐκτενῆ Πρόλογο τά σχετικά μέ τή διορθωτική καί ἐκδοτική του προσπάθεια.

Τό ἔργο ὅμως τῆς διορθώσεως τῶν Μηναιῶν ἦταν τεράστιο καί ἡ ἀνάληψή του ἀπό ἓνα καί μόνο πρόσωπο (ἂν καί ἐξαιρετικά ἱκανό), στηριζόμενο σέ μικρό ἀριθμό χειρογράφων καί μέ τά πενιχρά μέσα τῆς ἐποχῆς, δέν ἀπέφερε τά ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, ἂν καί βελτίωσε αἰσθητῶς τό περιεχόμενο τῶν Μηναιῶν. Ἡ μεταγενέστερη ἔρευνα (βλ. κυρίως τή σφοδρή κριτική τοῦ ἀγιορείτη Προκόπιου τοῦ Δενδρινοῦ) ἀποδεικνύει ὅτι κάποιες ἀπό τίς διορθώσεις τοῦ Βαρθολομαίου εἶναι ἀμφιβόλου ὀρθότητος, ἂν καί οἱ ὑποστηρικτές τοῦ ἔργου (μέ κυριότερους τόν Σαμουήλ τόν Κύπριο καί τόν ἱερομόναχο Λεόντιο) θεωροῦν ὅτι τό γεγονός αὐτό δέν ἔχει καθοριστική σημασία γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν λαθῶν στά Μηναιᾶ.

Τό 1932, ἐπί Πατριαρχίας Φωτίου Β΄ καί ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου τοῦ ἀπό Τραπεζοῦντος, συστήθηκε πατριαρχική ἐπιτροπή γιά τήν

ἀναθεώρηση τῶν λειτουργικῶν βιβλίων· τό πρόγραμμα αὐτό περιέλαβε καί τή διόρθωση τῶν Μηναίων. Τό ἔργο τῆς ἐπιτροπῆς περιελάμβανε τή διόρθωση τῶν τυπογραφικῶν, συντακτικῶν, γραμματικῶν καί δογματικῶν σφαλμάτων τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, ἔργο τό ὅποιο ἔμελε νά πραγματοποιηθεῖ διά τῆς συγκρίσεως τῶν ἐντύπων μέ τά χειρόγραφα, ὥστε (ἐπί τῇ βάσει τῆς συγκρίσεως αὐτῆς) νά ἀποκατασταθεῖ τό ἀρχικό κείμενο καί νά προστεθοῦν νέα ἀπολυτικά, καθίσματα, στιχηρά καί ἀπόστιχα πρός συμπλήρωση τῶν κενῶν (ὅπου ὑπῆρχαν). Ἀμετάβλητα ἐπρόκειτο νά παραμείνουν τά Συναξάρια τῶν Μηναίων, ἐνῶ προβλεπόταν ἡ ἔκδοση –σέ ἰδιαίτερο τόμο– ἀκολουθιῶν νεοτέρων ἀγίων καί νεομαρτύρων. Τό ἔργο τῆς ἐπιτροπῆς ἐγνώρισε ἐξαιρετική χρονοτριβή, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐπισυμβεῖ ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος καί τό ἐν λόγῳ ἔργο νά ἀνασταλεῖ ὀριστικῶς.

Ἡ ἔκδοση τοῦ Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ ἐγνώρισε ἀνατυπώσεις τόσο στή Βενετία, ὅσο καί στήν Ἀθήνα, μέ κυριότερες τίς ἐκδόσεις τοῦ «Φοίνικος» (1885 καί ἐξῆς) καί τήν εὐχρηστική ἔκδοση τοῦ Μ. Σαλίβερου, στήν ὁποία ὁμως παρεισέφρυσαν ἀρκετά σφάλματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἶναι ἡ β΄ ἔκδοση τοῦ Μηναίου τοῦ Ἀπριλίου (1949), στήν ὁποία ὁ ἱερεὺς Ν. Παπαδόπουλος προσέθεσε κανόνες καί τροπάρια ἀπό κώδικες τῶν Ἀθηνῶν, ἀμφιβόλου ὁμως λειτουργικῆς χρησιμότητας. Τό 1960-61 οἱ ἐκδόσεις «Φῶς» προσέφεραν μία καλαισθητή ἔκδοση τῶν Μηναίων, ἡ ὁποία ὁμως περιελάμβανε (ἀτυχῶς) πολλά παλαιότερα καί νεότερα σφάλματα. Ἡ ἔκδοση τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἄρχισε τό 1959) εἶχε ὡς ἀρχή τήν ἀκριβῆ ἀνατύπωση τῆς ἐκδόσεως τοῦ Βαρθολομαίου, χωρίς τίς παραμικρές προσθήκες ἢ ἀφαιρέσεις καί μέ στόχο τήν ἔκδοση ἀκολουθιῶν νεομαρτύρων καί νεοφανῶν ἀγίων σέ ἰδιαίτερο τόμο.

Ἡ ἔκδοση (τέλος) τῶν Μηναίων στή Ρώμη (1888-1901) ἔγινε μέ δαπάνες τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας σέ ἕξι τόμους, ἀνά δύο μῆνες ἕκαστος, γιά νά καλυφθοῦν οἱ λειτουργικές ἀνάγκες τῶν ἐλληνοϊταλικῶν κοινοτήτων τῆς Νοτίου Ἰταλίας καί Σικελίας, καθῶς καί τῶν οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τήν πρωτοβου-

λία τῆς ἐκδόσεως εἶχε ὁ καρδινάλιος Pitra καί ὡς βάση τέθηκε ἡ ἀρχική ἔκδοση τῆς Βενετίας ἀπό τόν Βαρθολομαῖο. Ἡ ὑπαρξη, ὁμως, σημαντικοῦ ἀριθμοῦ χειρογράφων Μηναίων στίς βιβλιοθήκες τοῦ Βατικανοῦ καί τῆς Κρυστοφόρου συνέβαλε στή διόρθωση σφαλμάτων τῆς ἀρχικῆς ἐκδόσεως καί ἐπέτρεψε τήν προσθήκη κανόνων, τυπικῶν καί κοντακίων, ἐνῶ τά ποιητικά κείμενα διαιερέθηκαν σέ στίχους μέ ἀστερίσκους.

Ἐπιλεγόμενα

Τί θά ἀνέμενε σήμερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπό μία ἐπανεκδοση τῶν Μηναίων; Ἴσως θά ἀνέμενε τό πρωταρχικό ἐπίτευγμα τῆς συγκεντρώσεως ὅλων τῶν χειρογράφων Μηναίων, τά ὁποία (κατά καιρούς) ἀπετέλεσαν τή βάση τῶν διαφορῶν ἐκδόσεων. Παρόμοια προσπάθεια πρέπει νά ἐκμεταλευτεῖ τίς συλλογές χειρογράφων Μηναίων, ὅπως αὐτή τοῦ Γερασίμου Μαζαράκη, στό ἔγκριτο περιοδικό τῆς Ἀλεξάνδρειας «Ἐκκλησιαστικός Φάρος» τό 1931, μέ τίτλο «Τά Μηναῖα ἀπό τοῦ ια΄ μέχρι τοῦ ιγ΄ αἰῶνα», στήν ὁποία (συλλογή) ἐκτίθενται τά σημαντικότερα Μηναῖα τῆς Σιναϊτικῆς βιβλιοθήκης, μέ λεπτομερῆ καταγραφή τοῦ περιεχομένου τους.

Μία ἐπανεκδοση τῶν Μηναίων ἔπρεπε (κατά πρῶτον) νά ἀποσκοπεῖ στήν ποιητική παρουσίαση τῶν ὕμνων τῶν Μηναίων, οἱ ὁποῖοι δυστυχῶς δέν ἔχουν ἐκδοθεῖ στήν ποιητική τους μορφή. Τό περιεχόμενο τῶν Μηναίων εἶναι τμήμα τῆς λειτουργικῆς τέχνης καί ὡς παρόμοιο τμήμα μελετήθηκε ἀπό τοὺς κορυφαίους ἐρευνητές τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας, ἐνῶ καί ὡς παρόμοιο ἀπορρίφθηκε ἀπό τόν ἐλληνικό διαφωτισμό, ὁ ὁποῖος εἶχε σοβαροὺς λόγους νά θεωρεῖ τήν βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση ὡς ἀνταγωνιστικὴ τῆς ἀντίστοιχῆς ἀρχαιοελληνικῆς. Μία ἐπανεκδοση, ἐπομένως, τῶν Μηναίων συναρτᾶται μέ τήν ἐπανανακάλυψη τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίης τῆς ρωμαϊκῆς Ἀνατολῆς καί, στό βάθος, συναρτᾶται μέ τήν πνευματικὴ παρακαταθήκη τοῦ ὀρθόδοξου φρονήματος, τό ὁποῖο διαπνέει τήν ἱστορία καί τήν ὑπαρξη τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους καί τῆς ὀρθόδοξης ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. H. Leclercq, «Menées», *Dictionnaire d'archéologie Chrétienne et de Liturgie*, 11(I), 1933, στ. 409.
2. Βλ. Ί. Φουντούλη, «Μηναῖον», ΘΗΕ 8, στ. 1117.
3. Ἀκολουθώντας τὴ θέση τοῦ Γ. Ρήγα, «Τὰ ἀπαραίτητα μέρη ἐκάστης ἀκολουθίας ἀγίου εἰσὶ: Τρία στιχηρά προσόμοια χρησιμεύοντα ὡς ἐσπέρια, καὶ εἷς κανὼν, μετὰ τὴν γ' ᾠδὴν τοῦ ὁποῦ ἔν κάθισμα» (*Τυπικόν*, Θεσσαλονίκη, Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, 1994, σ. 50).
4. Βλ. H. Leclercq, ὁ.π., στ. 410.
5. A. Spanos, «Menaion» (Εἰσήγησις σὲ Συνέδριον τῆς Ἀθήνας [σχετικὰ μὲ τὸ ἐρευνητικὸ πρόγραμμα ΗΕΜ], ἡ ὁποία θα δημοσιευθεῖ προσεχῶς).
6. Ὅρισμένα ἐκ τῶν παλαιότερων χειρογράφων, μάλιστα, φέρουν μουσικὰ σηματοδῶνα γιὰ τὴν ὀρθὴ μουσικὴ ἀπόδοσι τῶν ὑμνογραφημάτων.
7. Βλ. H. Husmann, «Hymnus und Troparion. Studien zur Geschichte der musikalischen Gattungen von Horologion und Tropologion», *Jahrbuch des Staatlichen Instituts für Musik Forschung Preußischen Kulturbesitz*, Berlin, 1971, σσ. 7-86· A. Wade, «The Oldest Iadgari: The Jerusalem Tropologion, V-VIII c.», *Orientalia Christiana Periodica*, 50 (1984), σσ. 451-456.
8. Ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ ἐπὶ τοῦ θέματος πορίσματα τῆς μελέτης τῆς N. Patterson Ševčenko, «Canon and calendar: the role of a ninth-century hymnographer in shaping the celebration of the saints», στὸ *Byzantium in the Ninth Century: Dead or Alive? Papers from the Thirtieth Spring Symposium of Byzantine Studies, Birmingham, March 1996*, ed. L. Brubaker, Aldershot, 1998, σσ. 101-114.
9. Βλ. R. Taft, *The Byzantine Rite. A Short History*, [American Essays in Liturgy Series], Collegeville, 1992, σ. 58.
10. Ἀπὸ τὴν βιβλιογραφία περὶ τῆς σημασίας τῶν Μηναίων ὡς τῶν βασικῶν λειτουργικῶν βιβλίων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἐπιλέγουμε τίς ἀκόλουθες ἀναφορές: *Lexikon für Theologie und Kirche*, ed. W. Kasper [et al.], vols. 1-11, Freiburg, 1993-2001 τόμ. 7, σ. 95· Ί. Φουντούλη, *Λειτουργικὴ Α. Εἰσαγωγή στὴ Θεία Λατρεία*, Θεσσαλονίκη 2004⁴, σσ. 85-86· J. Noret, «Ménologes, synaxaires, ménées. Essai de clarification d'une terminologie», *Analecta Bollandiana*, 86 (1968), σσ. 21-24· Θ. Θέμελη, «Τὰ Μηναῖα ἀπὸ τοῦ ΙΑ' μέχρι τοῦ ΙΓ' αἰῶνος», *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος* 30 (1931), σσ. 287-312, 348-387, 520-566.
11. Βλ. τοὺς κώδικες «Λεσβιακὸς Λειμών 11», «Ἱεροσολυμιτικὸς Σαββαίτικὸς 70», «Σιναίτικὸς ἑλληνικὸς 620».
12. Βλ. τοὺς κώδικες «Σιναίτικὸ ἑλληνικὸ 607» τοῦ 9ου-10ου αἰ., ὁ ὁποῖος περιέχει τοὺς μῆνες Μάρτιο- Ἀπρίλιο· «Μετέωρων Μεταμορφώσεως 150» τοῦ 11ου αἰ., ὁ ὁποῖος περιέχει τοὺς μῆνες Μάιο ἕως Αὐγούστο· «ΕΒΕ 562» τοῦ 12ου αἰ., ὁ ὁποῖος περιέχει τοὺς μῆνες Ἰούνιο ἕως Ἰούλιο· «Ἱεροσολυμιτικὸ σαββαίτικὸ 72» τοῦ 12ου αἰ., ὁ ὁποῖος περιέχει τοὺς μῆνες ἀπὸ Ἀπρίλιο ἕως Ἰούνιο καὶ «Παρισινὸ ἑλληνικὸ 1775», ὁ ὁποῖος περιέχει τοὺς μῆνες Μάιο ἕως Αὐγούστο.
13. Βλ. τίς ἐπισημάνσεις τοῦ O. Strunk, «The byzantine Office at Hagia Sophia», *Dumbarton Oaks Papers*, 9 (1956), σσ. 175-202. Οἱ ἐκδόσεις τοῦ Ἀσματικοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ Ὁρθρου ἀποδεικνύουν ὅτι ὁρισμένοι Κανόνες τῶν Μηναίων δὲν ἦσαν συμβατοὶ μὲ τὴν ἀσματικὴ παράδοσι· βλ. Π. Τρεμπέλα, *Μικρὸν Εὐχολόγιον. Τόμος Β' . Αἱ Ἀκολουθία καὶ τάξεις Ἀγιασμοῦ ὑδάτων, Ἐγκαινίων, Ὁρθρου καὶ Ἑσπερινοῦ κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις ἰδίᾳ κώδικας*, Ἀθήναι 1992⁵, σσ. 183-214· R. Taft, *The Liturgy of the Hours in East and West: the origins of the Divine Office and its meaning for today*, Collegeville, 1986, σ. 281-283.
14. *Τυπικόν σὺν Θεῷ ἀγίῳ, περιέχον πᾶσαν τὴν διάταξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῦ χρόνου ὅλου. Νεωστὶ τυπωθέν, καὶ ἐπιμελῶς διορθωθέν παρὰ Γεωργίου Ἱεροδιακόνου Μαϊώτου τοῦ ἐν Κυδωνίας τῆς Κρήτης*, Βενετία 1691, σ. 15.
15. βλ. R. Krivko, «A Typology of Byzantine Office Menaia of the Ninth-Fourteenth Centuries», στὸ *Scrinium 7-8 = Ars Christiana: In Memoriam Michail F. Murianov*, edited by R. Krivko, B. Louri, A. Orlov, Part two, Piscataway, NJ: Gorgias Press, 2011-2012, pp. 3-68.
16. Ὅπως ἔχει παρατηρηθεῖ, «τὰ ὑμνογραφικὰ κείμενα τῶν Μηναίων ἀποτελοῦν σύνθεσι ἀγιογραφικῶν, ἀγιολογικῶν καὶ ποιητικῶν στοιχείων» (N. Patterson - Ševčenko, «The Evergetis Synaxarion and the celebration of a saint in twelfth-century art and liturgy», στὸ συλλογικὸ ἔργο τῶν M. Mullett & A. Kirby (eds.), *Work and Worship at the Theotokos Evergetis 1050-1200*, [Belfast Byzantine Texts and Translations 6.2], Belfast, 1997, σσ. 386-399, ἐπὶ τοῦ θέματος σ. 386).
17. Εἰδικότερα περὶ τῶν σλαβονικῶν μεταφράσεων τῶν Μηναίων, βλ. R. Krivko, «A Typology of Byzantine Office Menaia of the Ninth-Fourteenth Centuries», στὸ *Scrinium 7-8 = Ars Christiana: In Memoriam Michail F. Murianov*, edited by R. Krivko, B. Louri, A. Orlov, Part two, Piscataway, NJ: Gorgias Press, 2011-2012, pp. 3-68.
18. Βλ. R. Charon, *Le rite byzantin dans les patriarchats melchites*, Rome 1908, σ. 85.
19. A. Spanos, «Menaion».
20. Ἐ. Παντελάκη, «Τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας», *Νέα Σιών* 26 (1931), σ. 210.
21. Χ. Κτενᾶ, *Ἡ σύγχρονος Ἀθωνιάς Σχολή καὶ οἱ ἐν αὐτῇ διδάξαντες ἀπὸ τοῦ 1845-1916*, ἐν Ἀθήναις 1930, σ. 10 ἐξ.
22. Βλ. Μ Γεδεών, *Ὁ Ἄθως*, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1885, σ. 234.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Τροποποιήσις Ἑσωτερικοῦ Κανονισμοῦ
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας)
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καί Λεβαδείας

Πρᾶξις 3η

Σήμερα ἡμέρα Δευτέρα 4.3.2013 καί ὥρα 10 π.μ. στήν Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καί Λεβαδείας συνήλθε τό Ἡγουμενοσυμβούλιο ἀποτελούμενο ἀπό τήν Καθηγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σιθουανή μοναχή, κατά κόσμον Μαρία Κλεπετούνα, καί τά μέλη Ἰωάννα μοναχή, κατά κόσμον Σοφία Δημηπράντη, καί Μακρίνα μοναχή κατά κόσμον Γεωργία Σταυρινοῦ μέ θέμα τήν τροποποίηση τῆς ὀνομασίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς ἐπωνομαζομένης «Γυναικεία Ἱερά Μονή Ὁσίας Πελαγίας Ἀκραιφνίου» σέ Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας).

Τόν λόγον ἔλαβε ἡ Καθηγουμένη καί, ἀφοῦ ἀνέπτυξε τό θέμα, εἶπε ὅτι κατόπιν ἔρευνας στήν Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους καί στίς κατά καιροῦς ἀπογραφές φαίνεται ἡ Μονή νά παρουσιάζεται μέ τά ἑξῆς ὀνόματα:

- Ἱερά Μονή τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου ἐπιλεγόμενης Πελαγίας (Ἀπογραφή 1837).
- Μονή Πελαγίας (1879).
- Μονή Γενέσιο τῆς Θεοτόκου ἢ Πελαγία (1889).
- Μονή Γενέσιο τῆς Θεοτόκου ἢ Πελαγία (1896).
- Μονή Πελαγίας (1907).
- Ἱερά Μονή Γενεθλίου Θεοτόκου - Πελαγίας (2011).

Τό 1935 ἡ Ἱερά Μονή κατέστη μετόχι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σαγματᾶ καί τό 1983 ἀνασυγκροτήθηκε ὡς Γυναικεία Ἱερά Μονή Ὁσίας Πελαγίας κατόπιν αἰτήσεως τῆς Μοναχῆς Μακρίνας κατά κόσμον Μαρίκας Τσιροπούλα μέ Προεδρικό Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 63, Φ.Ε.Κ. 30/4.3.1983.

Τό 1987 ἡ Ἱερά Μονή πῆρε ἀριθμό φορολογικοῦ Μητρώου (Α.Φ.Μ.) ἀπό τήν ΔΟΥ Θηβῶν μέ τήν ἐπωνυμία Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας).

Ἡ Καθηγουμένη ἐπίσης ἀνέφερε ὅτι στήν Βοιωτία γενικά ἐπικρατεῖ κυρίως ἡ ἐπικλήση τῆς Μονῆς ὡς Μονή Πελαγίας καί ὄχι Ἀγίας Πελαγίας ἢ Ὁσίας Πελαγίας. Τό Καθολικό ἐπί πλέον εἶναι ἀφιερωμένο στήν Γέννηση τῆς Θεοτόκου καί ἐορτάζει στίς 8 Σεπτεμβρίου. Κατ' αὐτήν τήν ἡμέρα ἐορτάζουν στήν περιοχή καί ὄσες φέρουν τό ὄνομα Πελαγία.

Πρέπει νά ἀναφερθῆ ὅτι καί στήν ἡμνογραφικά κείμενα τονίζεται συχνά τό πέλαγος τῆς ἀγάπης, εὐσπλαχνίας, οἰκτιρῶν, θαυμάτων, χαρίτων καί δωρεῶν τῆς Θεοτόκου (Ἅγιος Νικόδημος Ἀγιορείτης). Κατά συνέπεια τό «Πελαγία» εἶναι προσωνύμιο τῆς Παναγίας.

Μετά τήν εἰσήγηση τῆς Καθηγουμένης τό Ἡγουμενοσυμβούλιο ἀποδέχθηκε καί ἀποφάσισε νά γίνῃ τροποποίηση τῆς ὀνομασίας ἀπό Ἱερά Μονή Ὁσίας Πελαγίας εἰς Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας).

Πρός τοῦτο ἀποφασίσθηκε νά σταλῆ ἀντίγραφο τοῦ Πρακτικοῦ στήν Ἱερά Μητρόπολη μέ τήν παράκληση νά ἀκολουθηθῆ ἡ νόμιμη διαδικασία γιά τήν τροποποίηση.

Μή ὑπάρχοντος ἄλλου θέματος ῥύεται ἡ συνεδρίασις.

Ἡ Ἡγουμένη
Σιθουανή μοναχή
Τά Μέλη
Ἰωάννα μοναχή,
Μακρίνα μοναχή

Κανονισμός Λειτουργίας του Έπιμορφωτικού και Έρευνητικού Εκκλησιαστικού Ίδρύματος μέ την Έπωνυμία: «Ίδρυμα Ποιμαντικής Έπιμορφώσεως (Ι.Π.Ε.) της Ίερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν»

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμαντοσύνης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον Αὐτῆς πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

3. Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 4/11.5.2013 Ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως (Ι.Π.Ε.) τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

5. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1411/3.6.2013 Ἀπόφασιν καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1412/3.6.2013 Πρότασιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

6. Τὴν ἀπὸ 3.6.2013 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τροποποιεῖ καὶ κωδικοποιεῖ τὸν Κανονισμόν Λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, συσταθέντος διὰ τῆς 1631/896/5.5.2009 Ἀποφάσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου (Φ.Ε.Κ. 1011/ Β/2009), ὃ ὁποῖος θὰ ἔχει πλεόν ὡς ἑξῆς:

Κανονισμός Λειτουργίας
τοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ καὶ Ἐρευνητικοῦ
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μέ τὴν Ἐπωνυμία:
«Ίδρυμα Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως (Ι.Π.Ε.)
τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν»

Ἄρθρον 1

Σύσταση - Ἐπωνυμία - Ἔδρα - Σφραγίδα

Στὴν Ἱερά Αρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν συνιστᾶται Ἐπιμορφωτικό καὶ Ἐρευνητικό Ἐκκλησιαστικό Ἰδρυμα μέ τὴν ἑπωνυμία: «Ίδρυμα Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως

(Ι.Π.Ε.) τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», μέ σκοπὸ τὴν ἐπιμόρφωση, κατάρτιση, διαμόρφωση, ποιμαντικὴ ἐξειδίκευση καὶ διὰ βίου ἐκπαίδευση τῶν πρὸς χειροτονία, καὶ τῶν ἐν ἐνεργεῖα κληρικῶν, καθὼς καὶ τῶν λαϊκῶν στελεχῶν, σὲ πλήρη συνεργασία μέ τίς ὑπάρχουσες δομές τῆς Διευθύνσεως Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (ἄρθρα 2 καὶ 4 τῆς ἀπὸ 11.3.1999 ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ.: «Περί Ὁργανώσεως τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», Φ.Ε.Κ. 145/τ.Α'/12.7.1999). Τὸ ἐν λόγῳ Ἐκκλησιαστικό Ἰδρυμα ἐντάσσεται ὀργανικά στό Νομικό Πρόσωπο τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὡς ἐξηρητημένη ὑπηρεσία αὐτῆς, μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρα, διοικεῖται δὲ καὶ λειτουργεῖ σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Τὸ Ἰδρυμα ἐδρεύει στὴν Ἀθήνα καὶ στεγάζεται στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, φέρει δὲ σφραγίδα μέ τὴν ἐνδειξη: «Ίδρυμα Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν».

Ἄρθρον 2

Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος

1. Σκοποὶ τοῦ Ἰδρύματος «Ποιμαντικῆς Ἐπιμορφώσεως (Ι.Π.Ε.) Ἱερᾶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν» (ἐφ' ἑξῆς Ι.Α.Α.) εἶναι:

α) Ἡ ποιμαντικὴ, θεολογικὴ καὶ πρακτικὴ κατάρτιση τῶν ὑποψηφίων πρὸς χειροτονία καὶ τοῦ ἱερατικοῦ ζεύγους, μέ ἔμφαση στὴν καλλιέργεια ἱερατικοῦ ἤθους, λειτουργικῆς συνειδήσεως καὶ ποιμαντικῶν δεξιοτήτων, μέ σκοπὸ τὴν ἀρτιότερη προετοιμασία γιὰ τὴν ἱερωσύνη.

β) Ἡ ἐν γένει ἐπιμόρφωση τῶν κληρικῶν τῆς Ι.Α.Α. καὶ ἡ συνεχὴς ἐνημέρωσή τους γιὰ τίς κοινωνικές, πολιτισμικές, πολιτικές, τεχνολογικές, θρησκευτικές καὶ πνευματικὲς ἐξελίξεις πού διέπουν τὴν σύγχρονη ἐγχώρια καὶ διεθνή πραγματικότητα, μέ ἔμφαση στό διάλογο τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας μέ τὰ σύγχρονα κοινωνικο-πολιτιστικά δεδομένα καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν γνώσεων στό πλαίσιο τῆς ποιμαντικῆς πράξεως.

γ) Ἡ μελέτη, προώθηση καὶ στήριξη τῆς Ὁρθόδοξου Παραδόσεως καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτιστικοῦ καὶ πνευματικοῦ πλοῦτου.

δ) Ἡ διοργάνωση ἐκπαιδευτικῶν σεμιναρίων, ἐργαστηρίων πρακτικῆς ἄσκησης, καθὼς καὶ ἐρευνητικῶν

προγραμμάτων επί ποιμαντικών, θρησκευτικών, πολιτιστικών και κοινωνικοπολιτικών θεμάτων.

ε) Η προσφορά επιστημονικής έποπτείας και υποστήριξης των στελεχών και των διαφόρων ποιμαντικών και διοικητικών δομών της Ι.Α.Α., καθώς και των λοιπών, αυτετελών και μή, Ίδρυμάτων αυτής.

στ) Η εκπόνηση ή η έποπτεία και υποστήριξη ειδικών μελετών σχετικών με όλους τους προαναφερθέντες τομείς δραστηριοτήτων.

ζ) Η εκπαίδευση κληρικών και λαϊκών στελεχών για τις σύγχρονες ανάγκες διακονίας σέ ειδικούς ποιμαντικούς τομείς, όπως νοσοκομεία, φυλακές, έξειδικευμένα Ίδρύματα και δομές κοινωνικοπρονοιακού χαρακτήρα, σχολεία, πανεπιστήμια, τουριστικοί χώροι, αεροδρόμια, κλπ.

η) Η δημιουργία κινήτρων για την κάλυψη θέσεων άπασχολήσεως στό συνολικό ποιμαντικό έργο της Ι.Α.Α., τόσο από κληρικούς όσο και από λαϊκά στελέχη, όπως για παράδειγμα η άσκηση της Προεδρίας του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου, οι θέσεις στό διοικητικό Ίργανισμό της Ι.Α.Α., η διακονία στόν Τομέα της Νεότητας, η χορήγηση όφφικίων κ.α.

Άρθρον 3

Διοίκηση - Ίργάνωση του Ίδρύματος

A. Διοίκηση του Ίδρύματος:

1. Τό Ίδρυμα διοικείται από πενταμελές (5/μελές) Διοικητικό Συμβούλιο (έφ' έξης Δ.Σ.). Του Διοικητικού Συμβουλίου προεδρεύει ό εκάστοτε Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος, ένω νόμιμος και κύριος εκπρόσωπός του θά είναι ό εκάστοτε Άντιπρόεδρος του Ίδρύματος.

2. Η θητεία του Συμβουλίου είναι τριετής και τά μέλη διορίζονται από τόν εκάστοτε Άρχιεπίσκοπο Άθηνών και πάσης Ελλάδος με άπαραίτητες προϋποθέσεις:

α) Τήν κατοχή πτυχίου Α.Ε.Ι. και μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών

β) Τήν προϋπηρεσία σέ διοικητικούς, άκαδημαϊκούς ή εκπαιδευτικούς όργανισμούς Έκκλησιαστικών και Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων συναφών προς τούς σκοπούς του Ίδρύματος.

γ) Τή γνώση μίας (1) τουλάχιστον ξένης γλώσσας.

δ) Τή γνώση και έμπειρία σέ κάποιον τουλάχιστον από τούς τομείς δραστηριοτήτων του Ίδρύματος (έρευνα, εκπαίδευση, έξειδίκευση κ.λπ.).

3. Κατά τήν πρώτη Συνεδρίασή του τό Δ.Σ. όρίζει μεταξύ των μελών του τόν Άντιπρόεδρο, τόν Γραμματέα και τόν Ταμία του Ίδρύματος.

4. Τό Δ.Σ. του Ίδρύματος συγκαλείται τουλάχιστον κάθε έξι μήνες ή συντομότερα κατόπιν προσκλήσεως του Μακαριωτάτου Προέδρου, κωλυομένου δέ αυτού υπό του Άντιπροέδρου, αναλόγως προς τίς εκάστοτε αναφυόμενες υποθέσεις και ζητήματα.

5. Τό Δ.Σ. του Ίδρύματος έχει τήν άποφασιστική άρμοδιότητα για τήν κατάρτιση ή τήν έγκριση υποβαλ-

λομένων εκπαιδευτικών και έρευνητικών προγραμμάτων, με δυνατότητα συνεργασίας με άκαδημαϊκούς ή άλλους έγκριτους και άναγνωρισμένους Όρθόδοξους και λοιπούς διαχριστιανικούς φορείς της Ελλάδος και της άλληλοδαπής.

6. Τό Δ.Σ. του Ίδρύματος έχει τήν άρμοδιότητα του συντονισμού και του έλέγχου της άπορροφήσεως και αξιοποίησεως Κοινοτικών και Έθνικών πόρων (δημόσιων ή ιδιωτικών), με στόχο τόσο τήν εύρυθμη λειτουργία του Ίδρύματος όσο και τήν ύλοποίηση των επί μέρους σκοπών του, στό πλαίσιο των διοικητικών δομών της Έρας Άρχιεπισκοπής Άθηνών, σύμφωνα με τίς διατάξεις του Κανονισμού.

7. Τό Δ.Σ. του Ίδρύματος δύναται νά προσλάβει τό άπαιτούμενο εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό αυτού, τηρουμένων των προϋποθέσεων της παραγράφου 2 περίπτωσης α' του κεφαλαίου Α' του παρόντος άρθρου όσον άφορά στό εκπαιδευτικό προσωπικό.

8. Τό Δ.Σ. του Ίδρύματος έχει τήν άρμοδιότητα έτήσιας αξιολογήσεως του προσωπικού του Ίδρύματος και του έργου αυτού, ύποχρεούται δέ στήν κατάρτιση εκθέσεων για τόν καθένα εκ των ύπαλλήλων, ως έπίσης για τό Γενικό Διευθυντή αυτού.

B. Προσωπικό του Ίδρύματος:

1. Κεντρικός ύπεύθυνός του Ίδρύματος όρίζεται ό Γενικός Διευθυντής αυτού, ό όποιος και θά εκτελεί χρέη Διευθύνοντος Συμβούλιου, έχοντας τό δικαίωμα του διορισμού ικανών προς τότο συνεργατών για τή διευκόλυνση και ύλοποίηση του έν λόγω έργου.

2. Προσόντα καταλήψεως της θέσεως του Γενικού Διευθυντού όρίζονται τά κάτωθι:

α) Κατοχή πτυχίου Θεολογίας

β) κατοχή Διδακτορικού Διπλώματος (Ph.D) σέ γνωστικό αντικείμενο συναφές προς τούς σκοπούς που προάγει τό Ίδρυμα.

γ) Γνώση τουλάχιστον μίας (1) Ξένης Γλώσσας.

δ) Προϋπηρεσία σέ διοικητικούς, άκαδημαϊκούς ή εκπαιδευτικούς Όργανισμούς Έκκλησιαστικών και Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων, συναφών προς τούς στόχους του Ίδρύματος.

3. Για τήν όμαλή και άπρόσκοπη λειτουργία του Ίδρύματος συνιστώνται:

Μία (1) θέση Γενικού Διευθυντού, δύο (2) θέσεις Γραμματέων, έξι (6) θέσεις Έπιμορφωτών, μία (1) θέση Λογιστού, μία (1) θέση καθαρισμού και φροντίδος του χώρου, οι όποιες δύναται νά καλυφθούν με συμβάσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (έργασίας ή έργου).

Άρθρον 4

Ίργάνωση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

Τό Ίδρυμα κατάρτιζει και ύλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα και δραστηριότητες πρακτικής άσκήσεως και έξειδικεύσεως καθώς και έρευνητικές ή άλλες επιστημονικές δραστηριότητες - εκδηλώσεις με σκοπό τήν προώθηση των σκοπών του.

Τά εκπαιδευτικά προγράμματα συγκροτούνται με κριτήριο τήν κάλυψη τών αναγκών γιά επίμορφωση, κατάρτιση καί καλλιέργεια πρακτικῶν δεξιοτήτων τών κληρικῶν καί λαϊκῶν πού διακονοῦν στό Ποιμαντικό καί κοινωνικό - προνοιακό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, σέ τομεῖς ὅπως:

α) Διαμόρφωση τῆς ἱερατικῆς ταυτότητας μέ ἔμφαση στήν πρακτική θεολογική, ποιμαντική, ἑξομολογητική καί λειτουργική κατάρτιση.

β) Καλλιέργεια δεξιοτήτων καί κατάρτιση τών κληρικῶν σχετικά μέ τή διοικητική, οικονομική καί δομική ὀργάνωση τῆς Ἑνορίας ἢ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων, καθώς καί στίς σύγχρονες ἀρχές καί μεθόδους διαχείρισης τοῦ ἐργασιακοῦ δυναμικοῦ.

γ) Ἐκπαίδευση στήν ἀξιοποίηση τών νέων τεχνολογιῶν στήν Ἑνορία καί στό ποιμαντικό ἔργο γενικότερα.

δ) Ἐκπαίδευση στήν ἀξιοποίηση μέ ὀρθά θεολογικά κριτήρια τών σύγχρονων δεδομένων τών ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου στό ποιμαντικό, ὑποστηρικτικό καί κοινωνικό-προνοιακό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

ε) Ἐνημέρωση καί καταρτισμός ἐπί τών ἐξελίξεων καί τών ὀρθοδόξων προσεγγίσεων σέ θέματα βιοθικῆς, βιοτεχνολογίας, διορθοδόξων καί διαχριστιανικῶν σχέσεων ἢ ἄλλα κοινωνικά προβλήματα, ὅπως γιά παράδειγμα: ἡ μετανάστευση, ἡ παιδική κακοποίηση, τό κοινωνικό στίγμα τών ψυχικῶν παθήσεων κ.α.

στ) Ἐπιμόρφωση σέ θέματα Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καί Πολιτισμοῦ.

Κάθε εκπαιδευτικό ἢ ἐπιμορφωτικό πρόγραμμα ἔχει συγκροτημένο περιεχόμενο, πρόγραμμα σπουδῶν, καθορισμένη χρονική διάρκεια καί συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς ἢ ἐπιμορφωτικούς στόχους, συγκεκριμένο ἐξεταστικό κύκλιο ἀποφοιτήσεως, καί καταλήγει στήν λήψη συγκεκριμένους πιστοποιήσεως σπουδῶν. Τά ἀνωτέρω θά καθορίζονται ἀπό τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος σέ συνεργασία μέ τό Ἐπιμορφωτικό Προσωπικό τοῦ Ἰδρύματος, θά γνωστοποιοῦνται δέ πρὶν τήν ἔναρξη κάθε εκπαιδευτικοῦ ἢ ἐπιμορφωτικοῦ κύκλιου σπουδῶν.

Βασική προϋπόθεση γιά τήν ὀλοκλήρωση τών σπουδῶν θά εἶναι ἡ πρακτική ἄσκηση ἀπό τοὺς ἐκπαιδευόμενους σέ ἐπιλεγμένους καί συνεργαζόμενους μέ τό Ἰδρυμα τῆς Ι.Α.Α. τομεῖς ἀσκήσεως τοῦ Ποιμαντικοῦ ἔργου (Ἑνορίες - Φιλανθρωπικά Ἰδρύματα - Νοσοκομεῖα - Σωφρονιστικά Καταστήματα - Κεντρική Διοίκηση κ.λπ.).

Σέ συγκεκριμένες περιπτώσεις, ἀναλόγως τοῦ προγράμματος σπουδῶν, οἱ ἐκπαιδευόμενοι θά ὑποχρεοῦνται νά ἐκπονήσουν τελική γραπτή ἐργασία σέ κάποιο ἀπό τὰ γνωστικά ἀντικείμενα πού περιγράφθηκαν πῶς πάνω, σύμφωνα πάντα μέ τίς προδιαγραφές πού θά ὀρίζει τό εκπαιδευτικό καί ἐπιμορφωτικό σῶμα τοῦ Ἰδρύματος. Τό σῶμα αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό τό σύνολο τών ἐκπαιδευτικῶν τοῦ Ἰδρύματος καί συνεδριάζει μετὰ ἀπό πρόσκληση τοῦ Διευθυντοῦ, ὁ ὁποῖος μετέχει τών συνεδριάσεων.

ἄρθρον 5 Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος προέρχονται ἀπό τήν Ι.Α.Α., ἀπό δωρεές, ἀπό Κοινοτικούς καί Ἐθνικούς (δημοσίους ἢ ἰδιωτικούς), καί ἀπό τήν συνεργασία μέ λοιπὰ παρόμοια σέ δράσεις καί σκοπούς Ἰδρύματα ἢ/ καί ἀρχές τῆς ἡμεδαπῆς καί ἀλλοδαπῆς, πού ἐκπονοῦν ἢ ἀναθέτουν προγράμματα τοῦ πεδίου ἐνδιαφέροντος τοῦ Ἰδρύματος.

Ἡ κατανομή τών διαθέσιμων γιά τό Ἰδρυμα οικονομικῶν πόρων γίνεται ἀπό τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, ἡ δέ διαχείριση καί ὁ ἔλεγχος αὐτῶν γίνεται ἀπό τὰ ἀρμόδια ὄργανα τῆς Ι.Α.Α. κατὰ τίς κείμενες διατάξεις.

3. Τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος ὑποχρεοῦται νά συντάσσει τόν ἐτήσιο Ἀπολογισμό καί Προγραμματισμό Δραστηριοτήτων, τοὺς ὁποῖους ὑποβάλλει γιά ἔγκριση στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

ἄρθρον 6 Τροποποίηση τοῦ κανονισμοῦ

Ὁ παρῶν Κανονισμός τροποποιεῖται ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὕστερα ἀπό ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, ὑπέρ τῆς ὁποίας θά ψηφίσουν τουλάχιστον τέσσερα (4) μέλη του, προεδρεύοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος.

ἄρθρον 7 Κατάργηση τοῦ Ἰδρύματος

Τό Ἰδρυμα καταργεῖται μέ Ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὕστερα ἀπό αἰτιολογούμενη Ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, προεδρεύοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὅταν δέν ἐκπληρῶνει τίς ἐκκλησιολογικές αὐτοῦ προϋποθέσεις καί τήν ἀποστολή του ἢ ὅταν παρεκκλίνει τών σκοπῶν του ἢ καθίσταται ἀνεφικτὴ ἡ λειτουργία του.

ἄρθρον 8 Ἐναρξη ἰσχύος

Ὁ παρῶν Κανονισμός ἰσχύει ἀπό τήν δημοσίευσή του στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, δημοσιεύεται δέ καί στό Ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 9 Κάλυψη δαπάνων

Ἀπό τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη σέ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Κάθε δέ μετληντική δαπάνη θά προσδιορισθεῖ ἀπό τίς ἀποφάσεις ἐφαρμογῆς τοῦ παρόντος καί θά προβληθεῖ στόν οἰκεῖο προϋπολογισμό.

Ἀθῆναι, 5 Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Διαυθείας Γαβριήλ

**Κανονισμός Συστάσεως και Λειτουργίας
του Πνευματικού, Πολιτιστικού και Συνεδριακού Κέντρου
Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ**

Ἡ ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἄρθρον 1
Σύσταση - Ἐπωνυμία - Ἔδρα

Ἐχουσα ὑπ ὄψει:

1. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2 και 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας και τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

3. Τάς ὑφισταμένας κοινωνικάς και πνευματικάς ἀναγκὰς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ.

4. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 36/19.3.2013 Ἀπόφασιν και τὴν ὑπ' ἀριθμ. 294/18.4.2013 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ κ. Κυρίλλου.

5. Τὴν ἀπὸ 12.5.2013 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾷ εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ Ἐκκλησιαστικὸν Ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Πνευματικὸν, Πολιτιστικὸν και Συνεδριακὸν Κέντρον Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Δήμου Μεταμορφώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ», τὸ ὁποῖον θὰ λειτουργῆ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός Συστάσεως και Λειτουργίας
τοῦ Πνευματικοῦ, Πολιτιστικοῦ και Συνεδριακοῦ
Κέντρου Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ

1. Στὴν Ἑνορία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Δήμου Μεταμορφώσεως συνιστᾶται Ἴδρυμα μέ τὴν ἐπωνυμία: «Πνευματικὸν, Πολιτιστικὸν και Συνεδριακὸν Κέντρον Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου και Ὠρωποῦ».

2. Τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἔδρα και στεγάζεται στὸν κάτωθι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ χώρο. Τὸ Ἴδρυμα ἀποτελεῖ ἐξηρημένη ὑπηρεσία τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αὐτοτελοῦς διαχείρισης και μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρα.

3. Τὸ Ἴδρυμα ἔχει ἴδια σφραγίδα, ἡ ὁποία φέρει στὸ κέντρο ὡς λογότυπο τὸν ἰχθὺν μέ περίγραμμα τὰ κεφαλαῖα γράμματα ΙΣ ΧΡ. Στὸν ἐξωτερικὸ κύκλιο ἀναγράφονται οἱ λέξεις ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ, στὸν δὲ ἐσωτερικὸ κύκλιο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΔΗΜΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ».

ἄρθρον 2

1. Σκοποί τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ ἐκτὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἀνάπτυξη δραστηριοτήτων γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, και ἰδιαίτερος:

α) Ἡ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καλλιέργεια ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ ἠθους και πνευματικότητας.

β) Ἡ προσέγγιση τῶν νέων και ἡ διαπαιδαγώγησιν αὐτῶν σύμφωνα μέ τὴν ἐλληνορθόδοξη παράδοση και ἡ ὑποβοήθησή τους γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴ τους κατάρτιση.

γ) Ἡ ψυχαγωγία τῶν νέων και ὄλων ἐν γένει τῶν κατόικων σύμφωνα μέ τίς ἐθνικὲς και θρησκευτικὲς παρὰδοσεις τοῦ λαοῦ μας.

δ) Ἡ ἀσκηση τῆς φιλάνθρωπίας σὲ εὐπαθεῖς ὁμάδες και ἐνδεεῖς.

2. Μέσα γιά τήν εκπλήρωση τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἰδρύματος ἀποτελοῦν:

α) Ἡ πραγματοποίηση χριστιανικῶν καί πολιτιστικῶν συναθροίσεων καί ἄλλων πνευματικῶν καί οἰκοδομητικῶν ἐκδηλώσεων.

β) Ἡ διοργάνωση ἐπιστημονικῶν, πολιτιστικῶν καί ἄλλων Συνεδρίων.

γ) Ἡ ὀργάνωση φιλιανθρωπικῶν, ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων καί ἐκθέσεων.

δ) Ἡ διοργάνωση ὀμιλιῶν, διαλέξεων, προβολῶν θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν, πολιτιστικῶν καί ἠθικῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν.

ε) Ἡ λειτουργία Βιβλιοθήκης.

στ) Ἡ λειτουργία Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

ζ) Κάθε ἄλλο πρόσφορο μέσο πού θά ἀποφασίζει κάθε φορά τό Διοικητικό Συμβούλιο.

ἄρθρον 3

Διοικητικό Συμβούλιο

1. Τό ἴδρυμα τελεῖ ὑπό τήν πνευματική καί διοικητική ἐποπτεία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωπού καί διοικεῖται ἀπό ἑπταμελές (7) Διοικητικό Συμβούλιο, τό ὁποῖο ἀπαρτίζεται ἀπό:

α) Τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωπού, ὡς Πρόεδρος.

β) Τόν ἐκάστοτε Πρόεδρο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως ὡς Ἀντιπρόεδρος.

γ) Δύο (2) μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως, προτεινόμενα ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καί διοριζόμενα ὑπό τοῦ Μητροπολίτου.

δ) Τρία (3) μέλη, ἄνδρες καί γυναῖκες τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, πού διακρίνονται γιά τό ἦθος, τό ἐκκλησιαστικό τους φρόνημα καί τήν πνευματική τους κατάρτιση, προτεινόμενα ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καί διοριζόμενα ὑπό τοῦ Μητροπολίτου.

2. Τά μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου διορίζονται ἐπί τριετεί θτεία, μετά τή λήξη τῆς ὁποίας δύνανται νά ἐπαναδιοριστοῦν, τό δέ ἀξίωμα τῶν μελῶν τοῦ Δ.Σ. εἶναι τιμητικό καί ἄμισθο.

3. Μέλη τοῦ Δ.Σ. πού δέν ἀνταποκρίνονται στά καθήκοντά τους ἢ πού ἀδικαιολογήτως ἀπουσιάζουν ἀπό τρεῖς συνεχόμενες συνεδριάσεις τοῦ Δ.Σ. ἢ ὀλιγωροῦν στήν ἐπιτέλεση τῶν ἀνατιθεμένων σέ αὐτά καθηκόντων ἢ ἔχουν ἀπρεπῆ καί ἀντιχριστιανική συμπεριφορά, παύονται καί ἀντικαθίστανται ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη ὕστερα ἀπό ἔγγραφη αἴτηση τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 4

Συνεδριάσεις - Ἀπαρτία

1. Τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος συγκροτεῖται σέ σῶμα κατὰ τήν πρώτη συνεδρίασή του καί ἐκλέγει τόν Γραμματέα καί τόν Ταμία. Συνέρχεται τακτικῶς ἀνά τρίμηνο ἢ ἐκτάκτως, μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ Προέδρου.

2. Τό Δ.Σ. εὐρίσκεται σέ ἀπαρτία, ὅταν παρίσταται ὁπωσδήποτε ὁ Σεβ. Πρόεδρος, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καί δύο τουλάχιστον μέλη του.

3. Οἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφία. Σέ περίπτωση ἰσοψηφίας, ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου.

4. Τό ἴδρυμα ἐκπροσωπεῖται ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου, σέ περίπτωση δέ κωλύματος αὐτοῦ ὑπό τοῦ Ἀντιπροέδρου. Μέ ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ. ἐγκρινομένη ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, δύναται νά ἐκπροσωπεῖ τό ἴδρυμα καί ἕτερο ἐκ τῶν Μελῶν τοῦ Δ.Σ. ἢ νομικός, ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ὡς ἄνω Ἀποφάσεως.

ἄρθρον 5

Ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

1. Οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι:

α) Ἀποφασίζει γιά κάθε θέμα πού ἀφορᾶ στήν εκπλήρωση τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος.

β) Συνεργάζεται μέ τό Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως, καθώς ἐπίσης καί μέ τήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση καί τοὺς τοπικούς φορεῖς γιά τήν προαγωγή καί ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν του.

γ) Καταρτίζει τόν ἐτήσιο προϋπολογισμό καί ἀπολογισμό καί ὑποβάλλει αὐτούς στό Μ.Σ. πρὸς ἔγκριση.

δ) Μεριμᾶ γιά τήν ἐξέγερση οικονομικῶν πόρων καί τήν καλή καί σωστή λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος.

ε) Ἀποφασίζει γιά κάθε ἄλλο θέμα, γιά τό ὁποῖο δέν γίνεται λόγος στόν παρόντα Κανονισμό.

2. Τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωπού ἀσκει ἔλεγχο ἐπί τῶν ἀποφάσεων τοῦ Δ.Σ., ἐγκρίνον ἢ ἀπορρίπτον ἢ τροποποιοῦν αὐτές.

ἄρθρον 6

Τό Πνευματικό, Πολιτιστικό καί Συνεδριακό Κέντρο διατρεῖ διαχειριστικά βιβλία (Βιβλίο Πρωτοκόλλου, Πρακτικῶν Δ.Σ., Ταμείου, Γραμματίων Εἰσπράξεων καί Ἐνταλμάτων Πληρωμῆς). Ὅλα τά ἀνωτέρω βιβλία θεωροῦνται ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωπού.

Άρθρον 7

Πόροι του Ίδρύματος είναι:

- α) Έτήσια επιχορήγηση από τον Ίερό Ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως.
- β) Έπιχορηγήσεις υπό του Δημοσίου, του Δήμου Μεταμορφώσεως ή οποιαδήποτε άλλη νόμιμη επιχορήγηση.
- γ) Δωρεές και κληρονομίες υπέρ του Ίδρύματος.
- δ) Τά έσοδα από έκδηλώσεις που θά γίνονται στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου.
- ε) Κάθε άλλο έσοδο μή προβλεπόμενο ανωτέρω.

Άρθρον 8

Διάθεση των πόρων

1. Οι ανωτέρω πόροι μέ απόφαση του Δ.Σ. διατίθενται:
  - α) Γιά τον έξοπλισμό του Ίδρύματος.
  - β) Γιά την προμήθεια βιβλίων και διοργάνωση έορτών και έκδηλώσεων.
  - γ) Γιά τίς δαπάνες συντήρησης του κτιριακού συγκροτήματος του Ίδρύματος και της λειτουργίας του.
  - δ) Γιά την άμοιβή του τυχόν προσληφθησομένου προσωπικού.
  - ε) Γιά την άσκηση φιλανθρωπίας και παροχή περίθαλψης στους ένδεείς.
2. Τό τυχόν χρηματικό πλεόνασμα της διαχείρισης κατατίθεται γιά τό φιλανθρωπικό έργο της Ίερας Μητροπόλεως.

Άρθρον 9

Δωρητές - Ευεργέτες

Τό Διοικητικό Συμβούλιο του Ίδρύματος δύναται νά ανακηρύξει Δωρητές και Ευεργέτες είτε έν ζωή είτε μετά θάνατον, μέ την έγκριση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

Άρθρον 10

Έπί παντός θέματος μή διαλαμβανομένου στον παρόντα Κανονισμό, αποφασίζει τό Δ.Σ. του Ίδρύματος μέ την έγκριση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

Άρθρον 11

Ό παρών Κανονισμός τροποποιείται μέ απόφαση της Ίερας Συνόδου, ύστερα από πρόταση του οικείου

Μητροπολίτου, κατόπιν απόφασεως του Δ.Σ. του Ίδρύματος έγκρινομένης υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου. Η τροποποίηση ισχύει από της δημοσίευσως της απόφασεως της Δ.Ι.Σ. στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως, δημοσιεύεται δέ και στό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άρθρον 12

1. Τό παρόν Έκκλησιαστικό Ίδρυμα καταργείται, όταν καθίσταται άδύνατη ή λειτουργία ή δέν έκπληρώνει τίς προϋποθέσεις και την άποστολή του ή παρεκκλίνει των σκοπών του. Η απόφαση καταργήσεως του λαμβάνεται από την Ίερά Σύνοδο, ύστερα από πρόταση του οικείου Μητροπολίτου, κατόπιν απόφασεως του Δ.Σ. του Ίδρύματος έγκρινομένης υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου. Τό Ίδρυμα καταργείται από της δημοσίευσως της απόφασεως της Δ.Ι.Σ. στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Σέ περίπτωση κατάργησης του Ίδρύματος, κάθε κινητό και άκίνητο περιουσιακό στοιχείο αυτού, άνήκει αυτοδικαίως στό Νομικό Πρόσωπο του Ίερού Ναού Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως.

Άρθρον 13

Η ισχύς του παρόντος Κανονισμού αρχίζει από την δημοσίευσή του στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ό παρών Κανονισμός δημοσιεύεται επίσης και στό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άρθρον 14

Από τή δημοσίευση του παρόντος Κανονισμού δέν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Νομικού Προσώπου της Ίερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Άμαρουσίου και Ώρωπού ή του Ίερού Ναού Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Δήμου Μεταμορφώσεως. Τυχόν μελλοντική δαπάνη, βαρύνουσα τά ως άνω Νομικά Πρόσωπα, θά προβλεφθεί στους οικείους Προϋπολογισμούς.

Άθηναι, 5 Ιουνίου 2013

† Ό Άθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ό Αρχιγραμματεός
Ό Διαυλείας Γαβριήλ

Τροποποίηση και Κωδικοποίηση του Κανονισμού λειτουργίας του Ένοριακού, Πνευματικού και Φιλανθρωπικού Ίδρυματος «Ο Άγιος Δημήτριος» Κηφισιάς, της Ίερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Άμαρουσίου και Ώρωποῦ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άρθρον 1

Έχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τό Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τάς Εὐαγγελικὰς Ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱερούς Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

3. Τάς ὑφισταμένας κοινωνικάς καί πνευματικάς ἀνάγκας τῆς Ἱερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ.

4. Τό ὑπ' ἀριθμ. 2/15.3.2013 Πρακτικόν του Δ.Σ. τοῦ Ἐνοριακοῦ, Πνευματικοῦ καί Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος “Ἁγιος Δημήτριος Κηφισιάς” περί τροποποιήσεως τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας αὐτοῦ.

5. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 35/19.3.2013 Ἀπόφασιν καί τήν ὑπ' ἀριθμ. 295/18.4.2013 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ κ. Κυρίλλου.

6. Τήν ἀπό 12.5.2013 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερας Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τροποποιεῖ καί κωδικοποιεῖ τόν Κανονισμόν λειτουργίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἱερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Ἐνοριακόν, Πνευματικόν καί Φιλανθρωπικόν Ἰδρυμα “Ἁγιος Δημήτριος Κηφισιάς”» (Φ.Ε.Κ. 801/Β/1991), ὡς ἑξῆς:

Τροποποίηση καί Κωδικοποίηση
τοῦ Κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ Ἐνοριακοῦ,
Πνευματικοῦ καί Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος
«Ἁγιος Δημήτριος» Κηφισιάς,
τῆς Ἱερας Μητροπόλεως
Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ

Στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κηφισιάς συνιστᾶται Ἰδρυμα, ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Ἐνοριακόν, Πνευματικόν καί Φιλανθρωπικόν Ἰδρυμα “Ἁγιος Δημήτριος» Κηφισιάς, τῆς Ἱερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ μέ ἔδρα τόν ὁμώνυμο Ναό τῆς Ἱερας Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἄμαρουσίου καί Ὁρωποῦ, τό ὁποῖο θά λειτουργεῖ ὡς ἐξηρητημένη ὑπηρεσία του ὡς ἄνω Ἱεροῦ Ναοῦ, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος.

Τό Ἰδρυμα ἔχει ἴδια κυκλική σφραγίδα ἀναγράφουσα τά ἀνωτέρω στοιχεῖα.

Άρθρον 2

Σκοποί τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Ἡ χορήγηση ὑποτροφῶν σέ φοιτητές πού σπουδάζουν τήν Θεολογική Ἐπιστήμη καί ἄλλες ἐπιστήμες, σέ μεταπτυχιακοὺς φοιτητές καθὼς καί σέ ἐκείνους πού σπουδάζουν τήν τέχνη τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τῆς Παραδοσιακῆς Μουσικῆς, χορῶν καί ὀργάνων.

β) Ἡ χορήγηση οικονομικῆς ἐνίσχυσης σέ ἐμπερίστατους ἀνθρώπους τῆς Ἐνορίας καί τῆς Ἱερας Μητροπόλεως.

γ) Ἡ χορήγηση οικονομικῆς ἐνίσχυσης Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἱερῶν Μονῶν, Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων καί Σωματείων.

δ) Ἡ ἔκδοση περιοδικῶν, βιβλίων θρησκευτικοῦ, ἀντιαιρετικοῦ, ιστορικοῦ καί πολιτιστικοῦ περιεχομένου ἀνάλογα μέ τίς οικονομικές δυνατότητες τοῦ Ἰδρύματος.

ε) Ἡ διοργάνωση πολιτιστικῶν καί πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐνορίας καί τῆς Ἱερας Μητροπόλεως.

Άρθρον 3

1. Τό Ἰδρυμα διοικεῖται ἀπό ἑπταμελές (7) Διοικητικό Συμβούλιο, τό ὁποῖο ἀπαρτίζεται ἀπό:

α) Τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ, ὡς Πρόεδρο.

β) Ἐναν Ἐφημέριό του Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Κηφισιάς, ὡς Ἀντιπρόεδρο, ὀριζόμενο ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη, καί

γ) Πέντε (5) μέλη, ἐκ τῶν ὁποίων ἓνα (1) ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, προτεινομένων ἀπό τόν Ἀντιπρόεδρο, ἐγκρινομένων ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ.

2. Τά μέλη τοῦ Δ.Σ. διορίζονται ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ, ἡ θτεία αὐτῶν εἶναι τριετής, δυναμένη νά ἀνανεοῦται, καί τό ἀξίωμα αὐτῶν ὡς μέλους τοῦ Δ.Σ. εἶναι τιμητικόν καί ἀμισθον.

ἄρθρον 4

Τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος α) συγκροτεῖται σέ σῶμα καί ἐκλέγει τόν Γραμματέα καί τόν Ταμία αὐτοῦ, β) ἀποφασίζει κατὰ πλειοψηφία καί σέ περίπτωση ἰσοψηφίας ὑπερισχύει ἡ ψήφος τοῦ Προέδρου, γ) λαμβάνει ἀποφάσεις γιά ὅλες τίς ὑποθέσεις πού ἀφοροῦν στό Ἰδρυμα καί ἰδιαίτερος στήν κανονική διάθεση τῶν πόρων αὐτοῦ, καί δ) συντάσσει τόν ἐτήσιο προϋπολογισμό καί ἀπολογισμό τοῦ Ἰδρύματος καί ὑποβάλλει αὐτούς στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο πρὸς ἐγκριση.

ἄρθρον 5

1. Ὁ Πρόεδρος ἐκπροσωπεῖ τό Δ.Σ. ἐνώπιον τῶν Ἀρχῶν, ὑπογράφει κάθε σχετικό μέ τήν λειτουργία τοῦ Ἰδρύματος ἔγγραφο, συμβάσεις τοῦ προσωπικοῦ, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καί τοὺς σχετικούς Νόμους καί διαθέτει χρηματικά ποσά, κατόπιν ἐιδικῶν ἐξουσιοδοτήσεων τοῦ Δ.Σ.

2. Ὁ Ἀντιπρόεδρος ἀντικαθιστᾷ τόν Πρόεδρο, ὅταν ἀπουσιάζει ἢ κωλύεται.

3. Ὁ Γραμματεὺς τηρεῖ τά πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ. καί ἐπιμελεῖται τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀλληλολογραφίας καί τῆς τηρήσεως τοῦ Ἀρχείου.

4. Ὁ Ταμίας ἔχει τήν φροντίδα τῶν οικονομικῶν του Ἰδρύματος καί ἐνεργεῖ τίς πληρωμές κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Προέδρου, συμφώνως πρὸς τόν ἐγκεκριμένο προϋπολογισμό ἢ κατόπιν ἐιδικῆς ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. Τό πλεονάζον χρηματικό ποσό κατατίθεται σέ μία τῶν Τραπεζῶν τῆς Κηφισιάς, σέ ἴδιο λογαριασμό ὄψεως ἢ προθεσμίας, ὁ ὁποῖος κινεῖται μέ ἐπιταγές ὑπογραφόμενες παρά τοῦ Προέδρου καί τοῦ Ταμιά. Τά μετρητά, τά ὁποῖα δύναται νά ἔχει εἰς χεῖρας του ὁ Ταμίας, προσδιορίζονται ἀπό σχετικές ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ.

ἄρθρον 6

1. Τά τηρούμενα ἀπό τό Ἰδρυμα διοικητικά καί διαχειριστικά βιβλία, ὡς καί τά λοιπά στοιχεῖα θεωροῦνται ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη.

2. Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ ἔχει τό δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου τῶν παραστατικῶν στοιχείων τοῦ ἀπολογισμοῦ, καθὼς καί κάθε νόμιμο ἐλεγκο καί ἐποπτεία, σύμφωνα μέ τίς κείμενες διατάξεις.

ἄρθρον 7

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

α) Ἡ ἐπιχορήγηση τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Δημητρίου Κηφισιάς διὰ τῆς διαθέσεως τοῦ ἡμίσεος τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσπραττομένων μισθωμάτων τοῦ κτιρίου τῆς ὁδοῦ Κυριαζῆ 23, Κηφισιά (ἐκ τῆς δωρεᾶς Ἀναστασίας Κοτσιρίδου).

β) Ἐπιχορηγήσεις ὑπό τοῦ Δημοσίου, τοῦ Δήμου Κηφισιάς ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη νόμιμη ἐπιχορήγηση.

γ) Δωρεές καί κληρονομίες ὑπὲρ τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Κάθε ἄλλο νόμιμο ἔσοδο μὴ προβλεπόμενο ἀνωτέρω.

ἄρθρον 8

Τά ἀναφερόμενα ὡς ἄνω ποσά διατίθενται κυρίως ὡς ἀκολουθῶς:

α) Γιά τήν καταβολή τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 οικονομικῶν ἐνισχύσεων καί ὑποτροφιῶν.

β) Γιά τήν καταβολή ἀποδοχῶν προσωπικοῦ, ἐάν τό ἀπαιτήσουν σχετικές ἀνάγκες, μέ ἀπόφαση τοῦ Δ.Σ.

γ) Γιά τήν κάλυψη πολιτιστικῶν καί πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἐνορίας καί τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καθὼς καί γιά τήν κάλυψη δικαστικῶν ἐξόδων τοῦ Ἰδρύματος.

ἄρθρον 9

Ἐπί παντός θέματος μὴ διαλαμβανομένου στόν παρόντα Κανονισμό, ἀποφασίζει τό Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος μέ τήν ἐγκριση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 10

Ὁ παρῶν Κανονισμός τροποποιεῖται μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὕστερα ἀπό πρόταση τοῦ οικείου Μητροπολίτου, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, ἡ δέ σχετική Ἀπόφαση τῆς Δ.Ι.Σ. δημοσιεύεται στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί τό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 11

Τό παρόν Ἐκκλησιαστικό Ἰδρυμα καταργεῖται, ὅταν καθίσταται ἀδύνατη ἡ λειτουργία του ἢ δέν ἐκπληρω-

νει τις προϋποθέσεις και την αποστολή του ἢ παρεκκλίνει τῶν σκοπῶν του. Ἡ ἀπόφαση καταργήσεως του λαμβάνεται ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο, ὕστερα ἀπὸ πρόταση τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος ἐγκρινομένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου. Τὸ Ἰδρυμα καταργεῖται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ. στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Σέ κάθε περίπτωση κατάργησης τοῦ Ἰδρύματος, κάθε κινητό καὶ ἀκίνητο περιουσιακό στοιχεῖο αὐτοῦ, ἀνήκει αὐτοδικαίως στὸ Νομικὸ Πρόσωπο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κηφισιάς.

ἄρθρον 12

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν δημοσίευσή του στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ παρῶν Κανονισμὸς δημοσιεύεται ἐπίσης καὶ στὸ περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 13

Ἀπὸ τὸν παρόντα Κανονισμό δέν προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωποῦ ἢ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κηφισιάς. Τυχόν μελλόντικὴ δαπάνη, βαρύνουσα τὰ ὡς ἄνω Νομικά Πρόσωπα, θά προβλεφθεῖ στοὺς οἰκείους Προϋπολογισμούς.

Ἀθῆναι, 5 Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Διαυλείας Γαβριήλ

Κανονισμός Λειτουργίας Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: Γενικόν Φιλόπτωχον Ταμεῖον (Γ.Φ.Τ.) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔχουσα ὑπ ὄψει:

1) Τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 29 παρ. 2 καί 59 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/77 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2) Τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Ποιμανούσης Ἐκκλησίας τὰς ἀπορροούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα.

3) Τὰς ὑφισταμένας κοινωνικάς, ποιμαντικάς καὶ πνευματικάς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν.

4) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 78/28.5.2013 Ἀπόφασιν καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1300/477/ 28.5.2013 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

5) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 47/3.6.2013 Γνωμοδότησιν τοῦ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλιου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Τροποποιεῖ τὸν Κανονισμόν τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν (Φ.Ε.Κ. 2824/Β/2011), ὡς ἑξῆς:

Κανονισμός

Λειτουργίας Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Γενικόν Φιλόπτωχον Ταμεῖον (Γ.Φ.Τ.)
Τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ

Ἄρθρον 1

Συνιστᾶται εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν Κοινωφελὲς Ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Γενικόν Φιλόπτωχον Ταμεῖον (Γ.Φ.Τ.) Τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν», τὸ ὁποῖον θά λειτουργεῖ ὡς ἐξηρητημένη Ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καὶ μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἔλεγχον αὐτῆς.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ ἀντίληψις, προστασία καὶ ἀνακούφισις τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀναξιοπαθούτων συνανθρώπων, ἴδια κατοίκων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, διὰ τῆς παροχῆς παντοειδοῦς ὑλικῆς ἢ οικονομικῆς βοήθειας. Εἰδικώτερον:

α) Ἡ οικονομικὴ συνδρομὴ καὶ ἡ περίθαλψις ἐνδεῶν καὶ ἀπόρων οικογενειῶν καὶ ἀτόμων.

β) Ἡ ἰατροφαρμακευτικὴ περίθαλψις ἀσθενῶν, παρεχομένη τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς ἐξωτερικόν, καὶ εἰς δημόσια Νοσοκομεῖα ἢ Κλινικάς.

γ) Ἡ οικονομικὴ ἐνίσχυσις ἀπόρων, ἀλλὰ καὶ ἀριστούχων μαθητῶν καὶ σπουδαστῶν καὶ παιδιῶν πολυτέκνων.

δ) Ἡ ἐνίσχυσις Φιλανθρωπικῶν καὶ εὐαγῶν Ἰδρυμάτων, τὰ ὁποῖα, ἤδη, ὑφίστανται ἢ πρόκειται νὰ συσταθοῦν εἰς τὸ μέλλον.

ε) Ἡ ἐνίσχυσις Συλλόγων καὶ ἀτόμων, τὰ ὁποῖα πάσχουν ἢ ἔχουν ἀνάγκην ἀνθρωπιστικῆς συνδρομῆς (ἐνδεικτικῶς: Σύλλογοι ἀτόμων μέ κινητικὰ προβλήματα, καρκινοπαθῶν, καρδιοαγγειοπαθῶν, νεφροπαθῶν, κωφῶν κ.τ.λ.).

στ) Ἡ παροχὴ «Γευμάτων Ἀγάπης» εἰς ἀναξιοπαθοῦντας.

ζ) Ἡ καταβολὴ ἐξόδων διὰ τὴν ἀποφυλάκισιν ἀτόμων εὐρισκομένων ἐν ταῖς φυλακαῖς, ὡς καὶ ἡ οικονομικὴ ἐνίσχυσις ἀποφυλακίζομένων δι' ἔνδυσιν καὶ διὰ μετάβασιν αὐτῶν εἰς τὸν τόπον κατοικίας τῶν.

η) Ἡ παντοειδὴς συνδρομὴ πηληγέντων ἐξ ἐκτάκτων φυσικῶν φαινομένων (πλημμυροπαθεῖς, σεισμόπληκτοι, κ.ἄ.).

θ) Ἡ ἔκδοσις βιβλίων, ἐντύπων καὶ περιοδικῶν, θρησκευτικῶν, φιλολογικῶν ἢ ἱστορικῶν περιεχομένου.

ι) Ἡ μισθοδοσίαν τῶν ἀπαραιτῶν συνεργατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται διὰ τὴν ὑλοποίησιν τῶν σκοπῶν.

ια) Ἡ ἐνίσχυσις ἐμπεριστάτων Ἐκκλησιῶν, ὡς καὶ τοῦ ἔργου τῆς ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

ιβ) Πᾶς ἕτερος πνευματικὸς ἢ κοινωφελὴς σκοπὸς μὴ ἀπάδων πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν διδασκαλίαν καὶ Πίστιν.

Ἄρθρον 3

1. Ἔδρα τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ Χίος καὶ συγκεκριμένως τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν.

2. Ἡ σφραγίς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι στρογγύλη φέρουσα εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τὸ μονόγραμμα Χ Ρ εἰς σύμπλεγμα καὶ περίξ αὐτοῦ κυκλικῶς θά ἀναγράφεται ὁ τίτλος τοῦ Ἰδρύματος ὡς ἐξῆς. Εἰς μὲν τὸν ἐξωτερικὸν κύκλον: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ», εἰς δὲ τὸν ἐσωτερικὸν κύκλον: «ΓΕΝΙΚΟΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ», αἱ δὲ διαστάσεις αὐτῆς θά εἶναι 4 X 4 ἑκατοστά.

ἄρθρον 4

1. Τὸ Γενικὸν Φιλοπτώχων Ταμεῖον (ἐφ' ἐξῆς Γ.Φ.Τ.) διοικεῖται ὑπὸ ἐνεαμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.), ἀποτελουμένου: α) Ἐκ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν, ὡς Προέδρου, β) τοῦ Γραμματέως - Λογιστοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ γ) ἐτέρων ἐπτὰ (7) προσώπων, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν.

2. Τὸ Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος διορίζεται ἐπὶ τριετεί θητεία. Παραιτούμενα ἢ ἐκλείποντα δι' οἰονδήποτε λόγον μέλη τοῦ Δ.Σ., ὡς καὶ μέλη τὰ ὅποια ἀπουσιάζουν ἀδικαιολογήτως ἐπὶ τρεῖς (3) συνεχεῖς συνεδριάσεις τοῦ Δ.Σ. ἢ παραβαίνουν τὸ καθῆκον ἐχεμυθείας καὶ τῆς ἀρχῆς προστασίας προσωπικῶν δεδομένων τῶν εὐρισκομένων εἰς ἔνδειαν, νόσον ἢ πενίαν κ.ἄ., ἀντικαθίστανται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

3. Εἰσηγήσει τοῦ Προέδρου καὶ ἐγκρίσει τοῦ Δ.Σ., δύναται νὰ ἀντικαθίσταται μέλος αὐτοῦ καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας του, ἐφ' ὅσον συντρέχουν λόγοι σοβαροὶ ὡς ἀνωτέρω. Ὡσαύτως, τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. δύνανται νὰ ἐπαναδιορισθοῦν.

ἄρθρον 5

1. Καθῆκοντα Ἀντιπρόεδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀναλαμβάνει Κληρικός ἐκ τῶν Μελῶν τοῦ Δ.Σ. ὁ ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Σέβ. Μητροπολίτου καὶ καθῆκοντα Γραμματέως - Λογιστοῦ ὁ ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ὑπάλληλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

2. Τὸ Δ.Σ. συνεδριάζει προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἢ αἰτήσει τριῶν (3) τουλάχιστον μελῶν αὐτοῦ, ἀναγραφόντων ἐν τῇ αἰτήσει τὸν θέμα συγκλήσεως.

3. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ. λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν καὶ ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ὑπερισχύει ἢ ψῆφος τοῦ Προέδρου.

ἄρθρον 6

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος ἀποφασίζει περὶ παντός θέματος ἀφορῶντος εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ καὶ τῶν παραρτημάτων του. Εἰδικώτερον:

α) Ἀσκεῖ διὰ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου καὶ τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων.

β) Ἀναθέτει τὸν ἔλεγχον τῶν Ε.Φ.Τ. εἰς ἐπὶ τούτω ὀριζόμενα πρόσωπα.

γ) Μελετᾷ καὶ ἀποφασίζει περὶ τῶν ληπτέων μέτρων διὰ τὴν ὑλικὴν ἐνίσχυσιν καὶ εὐδὼσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος.

δ) Καταρτίζει καὶ ψηφίζει τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν καὶ ἀπολογισμόν τοῦ Γ.Φ.Τ., τοὺς ὁποίους ὑποβάλλει πρὸς ἐγκρίσιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον.

ἄρθρον 7

1. Ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν, ὡς Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος, ἔχει τὴν ἀνωτάτην κανονικὴν καὶ διοικητικὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Ἰδρύματος. Εἶναι δὲ ἀρμόδιος νὰ ἀποφασίζει περὶ πάσης ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Γενικοῦ καὶ τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων, πλὴν τῶν περιπτώσεων περὶ τῶν ὁποίων ὀρίζει ἄλλῶς ὁ νόμος ἢ ὁ παρῶν Κανονισμός.

2. Ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ ἐκπροσωπεῖ τὸ Ἰδρυμα καὶ τὰ παραρτήματα αὐτοῦ ἐνώπιον πάσης δικαστικῆς, διοικητικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, καὶ συμβάλλεται ἐξ ὀνόματος αὐτῶν.

3. Οὗτος ἢ σεπτῇ ἐντολῇ αὐτοῦ, ὁ Ἀντιπρόεδρος ἢ ὁ Γραμματεὺς τοῦ Δ.Σ. καθορίζει τὰς ἐργασίας τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, καταρτίζει τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν τῶν θεμάτων καὶ ὑπογράφει τὴν ἐν γένει ἀλληλογραφίαν αὐτοῦ.

4. Τὸν Πρόεδρον, ἀπόντα ἢ κωλυόμενον, ἀναπληροῖ ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος, ἐξουσιοδοτούμενος ἐγγράφως ἐκάστοτε ἐπὶ τούτω.

ἄρθρον 8

1. Τὸν Ταμίαν καὶ τὸν Γραμματέα - Λογιστὴν τοῦ Ἰδρύματος, ὀρίζει δι' Ἀποφάσεως αὐτοῦ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης. Τὰ καθῆκοντα ταῦτα ἀνατίθενται εἰς Ὑπάλληλους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἢ εἰς Μέλη τοῦ Δ.Σ. (ἐπὶ ἀποζημιώσει καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου).

2. Ὁ Ταμίης εἰσπράττει τὰ πάσης φύσεως ἔσοδα τοῦ Ἰδρύματος καὶ ἐνεργεῖ ὁμοίως τὰς πληρωμάς, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Δ. Σ. καὶ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Σεβ. Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ. Καταθέτει εἰς τραπεζικὸν λογαριασμόν, ἀνελλιπῶς, τὰς ἐνεργουμένας εἰσπράξεις, κρατῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 1.000,00 € διὰ τὴν κάλυψιν τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἰδρύματος.

3. Ὁ Λογιστὴς ἐκδίδει, ἐντολῇ τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου, τὰ Γραμμάτια Εἰσπράξεως καὶ τὰ Ἐντάληματα πληρωμῶν, καταχωρῶν ταῦτα εἰς τὸ οἰκεῖον Βιβλίον Ταμείου.

4. Τά έσοδα καί έξοδα προσδιορίζονται έκ του καταρτισθέντος έτησίου Προϋπολογισμού καί Άπολογισμού καί υποβάλλονται πρós έλεγχον εις τό Διοικητικόν Συμβούλιον.

Άρθρον 9

1. Καθήκοντα Γραμματέως του Ίδρύματος ανατίθενται εις τόν Γραμματέα - Λογιστήν, όστις τηρεί τά Πρακτικά των Συνεδριάσεων αυτού. Διεξάγει τήν άλληλογραφίαν καί φυλάσσει τό Άρχεϊον καί τήν σφραγίδα του Ίδρύματος.

2. Ο Γραμματέυς τηρεί τό Άρχεϊον του Ίδρύματος, τό όποϊον αποτελείται από τά ως κάτωθι βιβλία:

- α) Βιβλίον Πράξεων Διοικητικού Συμβουλίου.
- β) Βιβλίον Πρωτοκόλλου Είσερχομένων καί Έξερχομένων Έγγράφων.
- γ) Βιβλίον Ταμείου καί Γενικού Καθολικού.
- δ) Βιβλίον κινητής καί άκινήτου περιουσίας.
- ε) Γραμμάτια Εισπράξεων καί Έντάληματα πληρωμών.

Άρθρον 10

1. Πόροι του Ίδρύματος είναι:

α) Η έτησία άναγραφή, εις τούς προϋπολογισμούς των Ένοριακών Ί. Ναών, των Ί. Προσκυνημάτων καί των Ί. Μονών, εισφοράς, υπέρ του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου.

β) Ποσοστόν 60% έκ των εισπράξεων του Έτησίου Έράνου της Άγάπης.

γ) Προαιρετικά προσφοραί, δωρεαί καί τυχόν κληροδοσίαί Φυσικών καί Νομικών Προσώπων του Δημοσίου, ως καί των Ύπουργείων, των Δήμων καί της Περιφέρειας.

δ) Τό προϊόν έκ περιφορās Δίσκου εις τούς Ίερούς Ναούς της Ίερās Μητροπόλεως Χίου, Ψαρών καί Οίνουσσών, δυνάμει Έγκυκλίου αυτής.

ε) Οι τυχόν τόκοι έκ καταθέσεων, ως καί πᾶσα πρόσδοδος άποβλήπουσα εις τόν σκοπόν του Ίδρύματος, μή κατονομαζομένη ρητώς εις τόν παρόντα Κανονισμόν, αλλά συνάδουσα τῶ έκκλησιαστικῶ ἤθει.

2. Οι πόροι του Ίδρύματος διατίθενται άποκλειστικώς πρós έκπλήρωσιν του δια του παρόντος τασομένου σκοπού του Ίδρύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΦΙΛΟΠΤΩΧΑ ΤΑΜΕΙΑ

Άρθρον 11

Πρós καλύτεραν έκπλήρωσιν των σκοπών του Ίδρύματος, συνιστάται παρ' έκάστη Ένορία της Ίερās Μητροπόλεως Χίου «Ένοριακόν Φιλοπτώχων Ταμείον (Ε.Φ.Τ.)».

Άρθρον 12

1. Έκαστον Ε.Φ.Τ. διοικείται υπό έπταμελοϋς Διοικούσης Έπιτροπής (Δ.Ε.), διοριζομένης ανά τριετίαν καί άποτελουμένης έξ ενός Έφημερίου, ως Πρόεδρου, ενός (1) μέλους του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ένοριακού Ίερού Ναού, ως συνδέσμου, καί πέντε (5) κυριών κατοίκων της Ένορίας.

2. Τόν Έφημέριον - Πρόεδρον του Ε.Φ.Τ. καί τά λοιπά μέλη της Δ.Ε., διορίζει ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης (μέ τήν ιδιότητα του Πρόεδρου του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου), μετά των άναπληρωτών αυτών, τόν δέ Έκκλησιαστικόν Σύμβουλον μετά του άναπληρωτού αυτού προτείνει ό Πρόεδρος του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου έκάστης Ένορίας καί διορίζει ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης.

3. Ο Πρόεδρος καί τά μέλη του Ε.Φ.Τ. δύνανται νά αντικατασταθούν καί πρós της λήξεως της θητείας των, έφ' όσον συντρέχουν άποχρώντες πρós τούτο λόγοι. Μέλη της Δ.Ε. του Ε.Φ.Τ., τά όποια μετοικούν ἢ άπουσιάζουν άδικαιολογήτως έκ των έργασιών αυτού επί δίμηνον, θεωροϋνται αυτοδικαίως παραιτηθέντα.

Άρθρον 13

1. Η Δ.Ε. του Ε.Φ.Τ. συνεδριάζει προσκλησει του Έφημερίου - Προέδρου ἢ προτάσει δύο (2) τουλάχιστον έκ των μελών αυτής καί εύρίσκεται έν άπαρτία, έφ' όσον παρίστανται ό Πρόεδρος καί δύο μέλη αυτής.

2. Η Δ.Ε. του Ε.Φ.Τ. κατά τήν πρώτην συνεδριαν αυτής εκλέγει Ταμίαν καί Γραμματέα.

Άρθρον 14

1. Πόροι των Ένοριακών Φιλοπτώχων Ταμείων (Ε.Φ.Τ.) είναι οι κάτωθι:

α) Αί εισπράξεις έξ ειδικού κυτίου, τοποθετουμένου εις έκαστον Ένοριακόν Ί. Ναόν, μέ σχετικὴν έπιγραφὴν, ως καί αί τοιαῦτα έκ περιφορās έκτάκτων ἢ τακτικῶν δισκοφοριῶν κατά τās έορτάς καί άλλας ευκαιρίας, τῆ έγκρίσει του Σεβ. Μητροπολίτου εις έκαστην περίπτωσηιν.

β) Αί προαιρετικά προσφοραί, δωρεαί καί τυχόν κληροδοσίαί των πιστών.

γ) Αί εισπράξεις έκ ποσοστοϋ 40% έκ του Έράνου Άγάπης.

δ) Αί εισφοραί έξ Ύπουργείων Δήμων ἢ Όργανισμών, ἢ Συλλόγων καί πάσης έτέρας προσφορās άποβληπούσης εις τόν σκοπόν των, μή κατονομαζομένης εις τόν παρόντα Κανονισμόν, αλλά συνάδουσα τῶ έκκλησιαστικῶ ἤθει.

ε) Τόκοι έκ καταθέσεων.

2. Οι πόροι των Ε.Φ.Τ. διατίθενται πρós ανακούφισιν των ένδεών καί άναξιοπαθούντων Ένοριτών έκάστου τούτων καί δή:

α) Ὡς τακτικόν ἢ ἔκτακτον οικονομικόν βοήθημα εἰς χρῆμα ἢ εἰς τροφίμα ἢ εἰς εἶδη ρουχισμοῦ καί ἱματισμοῦ.

β) Δι' ἰατρικὴν, φαρμακευτικὴν ἢ νοσοκομειακὴν περίθαλψιν καί δι' εἰσαγωγῆν εἰς διάφορα Ἰδρύματα.

γ) Δι' ἐνίσχυσιν τῶν Φιλανθρωπικῶν σκοπῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

δ) Δι' ὑποτροφίας καί σπουδαστικά ἐπιδόματα, καί

ε) Διὰ πάντα ἕτερον φιλανθρωπικόν σκοπόν, μὴ ἀπάδοντα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν διδασκαλίαν καί Πίστιν.

ἄρθρον 15

1. Αἱ πάσης φύσεως εἰσπράξεις εἰσάγονται εἰς τὸ Ταμείον τοῦ Ε.Φ.Τ. διὰ τῆς ἐκδόσεως Γραμματίου Εἰσπράξεως, ὑπογραφομένου πάντοτε ὑπὸ τοῦ προσφέροντος, τοῦ Προέδρου τῆς Δ.Ε. καί τοῦ Ταμίου τοῦ Ε.Φ.Τ. καί θεωρουμένου ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

2. Τοῦτο γίνεται καί προκειμένου περὶ τῶν εἰσπράξεων ἐκ δίσκων, κυτίων κ.λπ., αἵτινες καταμετροῦνται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου καί τουλάχιστον τριῶν (3) ἐκ τῶν μελῶν τῆς Δ.Ε., ἅπαντα δὲ καταχωροῦνται εἰς τὸ βιβλίον Ταμείου.

3. Πέραν τοῦ Βιβλίου Ταμείου, δεόν νά ὑπάρχουν καί τὰ κάτωθι ἀπαραίτητα διαχειριστικά βιβλία: Βιβλίον Πράξεων Δ.Ε. καί Πρωτόκολλον Ἀλληλογραφίας.

4. Τόσον τὰ Γραμμάτια εἰσπράξεων, ὅσον καί τὰ Ἐντάλματα Πληρωμῶν καί τὰ διαχειριστικά βιβλία δεόν ὅπως ἔχουν τὴν θεώρησιν καί σφράγισιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

ἄρθρον 16

Μερίμνη ἐκάστου Ε.Φ.Τ. συντάσσεται κατάλογος τῶν ἀπόρων τῆς Ἑνορίας, προστατευομένων τῶν προσωπικῶν δεδομένων ἐκάστου.

ἄρθρον 17

Αἱ πάσης φύσεως δαπάναι τῶν Ε.Φ.Τ. ἐνεργοῦνται κατόπιν ἀποφάσεως τῆς οἰκείας Διοικούσης Ἐπιτροπῆς καί δι' ἐκδόσεως Ἐντάλματος πληρωμῆς. Δαπᾶναι ὕψους ἄνω τῶν 3.000,00 εὐρώ δεόν ἵνα τύχῃσι τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Γ.Φ.Τ.

ἄρθρον 18

Ἐκάστη Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῶν Ε.Φ.Τ. συντάσσει καθ' ἕκαστον ἔτος τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμόν καί ἀπολογισμόν αὐτοῦ. Ὑποβάλλει δὲ τούτους, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἢ Ἀπολογισμοῦ τοῦ Ἱ. Ἑνοριακοῦ Ναοῦ πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' ΤΕΛΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ἄρθρον 19

1. Τὸ Ἴδρυμα καταργεῖται δι' Ἐγκρίσεως καί Ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ., ἐπὶ σχετικῆς προτάσεως - ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Τυχόν ἀπόφασιν τοῦ Δ.Σ. διὰ κατάργησιν τοῦ Ἰδρύματος δύναται νά ὑποκαταστήσῃ τὴν πρότασιν - ἀπόφασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ἐφ' ὅσον λαμβάνεται προεδρεύοντος τοῦ Μητροπολίτου, καί μὲ θετικὴν ὑπὲρ τῆς διαλύσεως ψῆφον αὐτοῦ.

Ἡ ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ. δημοσιεύεται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καί διὰ τοῦ Δελτίου «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

2. Εἰς περίπτωσιν καταργήσεως τοῦ Ἰδρύματος ἅπαντα ἡ κινήτῃ καί ἀκίνητος περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται αὐτοδικαίως εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν.

ἄρθρον 20

Ὁ Κανονισμὸς λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος τροποποιεῖται δι' ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ. ἐπὶ τῆς σχετικῆς προτάσεως - ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Τυχόν ἀπόφασιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος δύναται νά ὑποκαταστήσῃ τὴν πρότασιν - ἀπόφασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ἐφ' ὅσον λαμβάνεται προεδρεύοντος τοῦ Μητροπολίτου, καί μὲ θετικὴν ὑπὲρ τῆς τροποποιήσεως ψῆφον αὐτοῦ. Ἡ ἀπόφασιν τῆς Δ.Ι.Σ. δημοσιεύεται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καί διὰ τοῦ Δελτίου «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 21

Πᾶν θέμα ἀνακύπτον κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καί μὴ ρητῶς προβλεπομένου ὑπ' αὐτοῦ, ρυθμίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου.

ἄρθρον 22

Ὁ παρῶν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, δημοσιεύεται δὲ καί εἰς τὸ Ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ἄρθρον 23

Ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν.

Ἀθῆναι, 5 Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Διαυθείας Γαβριήλ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Θήρας, Ἄμοργου καί Νήσων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆ Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἰγναπαντῆς τοῦ Κυρίου Φηρῶν Θήρας
(Μητροπολιτικός),

Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἐμπορείου Θήρας, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Θήρᾳ τῇ 7ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Θήρας, Ἄμοργου καί Νήσων
ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀθμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆ Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἁγίας Σκέπης Ἐδέσσης,
Ἁγίων Πάντων Ἐδέσσης,
Ἁγίου Νεκταρίου Ἐδέσσης,
Ἁγίων Νικάνδρου καί Ἰωαννικίου Ἀριδαίας,
Ἁγίου Ἀντωνίου Ἀριδαίας,
Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης Γιαννιτσῶν,
Ἁγίου Γεωργίου Γιαννιτσῶν,

Γενήσεως τοῦ Σωτῆρος Κρύας Βρύσης, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑπο-

βάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἐδέσῃ τῇ 7ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀθμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀθμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆ Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Βρυττῶν,
Ἁγίων Ἀρχαγγέλων Μαργαρίτας,

Ἁγίων Ἀποστόλων καί Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου Γαρεφείου,

Ζωοδόχου Πηγῆς Μοναστηρακίου,

Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης Δροσεροῦ,

Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης Γιαννιτσῶν,

Κοιμήσεως Θεοτόκου Γιαννιτσῶν,

Ἁγίας Παρασκευῆς Γιαννιτσῶν,

Ἁγίων Νικάνδρου καί Ἰωαννικίου Ἀριδαίας,

καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καί ἔχοντας τὰ κανονικὰ καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἐδέσῃ τῇ 7ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀθμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆ Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Μαρίνης Λειβαδοχωρίου Λήμνου,

Ἁγίου Γεωργίου Ρεπανιδίου Λήμνου,

καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καί ἔχοντας τὰ κανονικὰ καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

σιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Μυρίνῃ Λήμνου τῆ 18ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Λήμνου καὶ Ἁγίου Εὐστρατίου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάγαιρα,

Ἁγίου Φωκᾶ Καθαθᾶ,

Ἁγίου Ἀθανασίου Σκλήβα,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 12ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Νικολάου Πύργου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πύργῳ τῆ 12ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὑόρου καὶ Ἀρδαμερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημε-

ρίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ὁσίου Ἀθανασίου Ἁγίου Χαραλάμπους,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἀρναίᾳ τῆ 18ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὑόρου καὶ Ἀρδαμερίου
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Σοφίας Λαμίας,

Ἁγίας Βαρβάρας Λαμίας (β' Ἐφημέριος),

Κοιμήσεως Θεοτόκου Νέας Εὐρυτανίας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 20ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἁγίου Ἀθανασίου Λαμίας,

Ἁγίας Παρασκευῆς Λαμίας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάθωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Λαμίᾳ τῆ 20ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Φθιώτιδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Χίου,
Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἁγίου Γεωργίου Βροντάδου,
Ἁγίου Εὐστρατίου Θυμιανῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χίῳ τῆ 28ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν ΜΑΡΚΟΣ

**Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ****Δημοσίευσις
Δικαστικῆς Ἀποφάσεως**

Πρὸς

Τὸν Πρεσβύτερον

Λάζαρον Μπαρδάκην,

Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας.

(νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Διὰ τοῦ παρόντος, κοινοποιοῦμέν σοι κατωτέρω τὴν ἐρήμην σου ἐκδοθεῖσαν ὑπ' ἀριθμ. 25/2013 ἀπόφασιν τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοὺς Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 122 παρ. 2 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας», ὡς τοῦτο τίθεται καί ἰσχύει συμπληρωθὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν.Δ. 1714/1942 καί κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἵνα οὕτω λάβῃς γνῶσιν αὐτῆς καί ἀσκήσῃς κατ' αὐτῆς τὰ συμφώνως τοῖς ἄρθροις 126 καί 133 τοῦ προειρημένου περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων Νόμου ἔνδικο μέσα τῆς ἀνακοπῆς ἐρημοδικίας καί τῆς ἐφέσεως.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει παρελεύσεως ἀπράκτου τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου 5383/1932 καθοριζομένης προθεσμίας, θέλει ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἀπόφα-

σις καταστῆ, συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 151 Αὐτοῦ, τελεσίδικος, ὀριστική καί ἀμετάκλητος.

Ὁ Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων
Ἄρχιμ. Κυπριανὸς Γληροῦδης

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**Ἀπόσπασμα Ἀποφάσεως 25/2013**

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοὺς Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 15ῆς Συνοδικῆς Περιόδου, συγκείμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλιππων, Νεαπόλεως καί Θάσου κ. Προκοπίου, καί ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν: α) Σισανίου καί Σιατίστης κ. Παύλου, β) Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας κ. Χρυσόστομου, γ) Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου, ὡς καί ἐκ τοῦ ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Διονυσίου, ἀναπληροῦντος, συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 14 παρ. 4 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρὸ αὐτῶν Διαδικασίας», τὸν ἐκ τῶν Τακτικῶν μελῶν Αὐτοῦ, κωλυόμενον ὅπως παραστῆ κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον, Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομον, τοῦ Ἀναπληρωματικοῦ Μέλους Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης κ. Ἰωάννου, ὡς καί τῶν προηγουμένων κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ, Δράμας κ. Παύλου καί Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας, κωλυομένων ὅπως προσέλθουν καί ἀναπληρώσουν τὸ ἀνωτέρω Τακτικὸν Μέλος.

Συνελθόν εἰς Συνεδρίαν τῆ 15ῃ Μαΐου 2013 ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Τετάρτη καί ὥρᾳ 5ῃ ἀπογευματινῇ, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάλῳ κειμένῳ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καί Ἰασίου 1 καί τῆ συνῆθη τῶν Συνεδριῶν Αἰθούσῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ καί τοῦ Γραμματέως Αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Γληροῦδη, ἵνα κρινῆ καί δικάσῃ τὸν Πρεσβύτερον Λάζαρον Μπαρδάκην τοῦ Δημοσθένους, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας, κατηγορούμενος ἐπὶ:.....καί συγκεκριμένως ὅτι Κληρικὸς τυγχάνων τῆς Ὀρθοδόξου κατ' Ἀνατολίας Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ,.....ἐπὶ ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καί ρητῶς τιμωροῦμένοις ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων ..... δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3/2012 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας.

Δικάζων ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου νομίμως κληθέντος δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 518/244/8.2.2013 Κλητηρίου Θεσπίσματος καί δημοσιευθέντος συμφώνως πρὸς

τάς διατάξεις του άρθρ. 55 του Ν. 5383/1932 “Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό Αὐτῶν Διαδικασίας” ὡς ἀγνώστου διαμονῆς δὲς εἰς το περιοδικόν “ΕΚΚΛΗΣΙΑ” μηνῶν Φεβρουαρίου καί Μαρτίου 2013 ὡς καί εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν “ΕΣΤΙΑ” φύλλα 13ης καί 14ης Φεβρουαρίου 2013, καί μὴ προσελθόντος καί μὴ παραστάτος κατὰ τὴν σημερινὴν δικάσιμον.

Διεξελθόν καί ἐπισταμένως μελετήσαν ἅπαντα τὰ ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἔγγραφα καί στοιχεῖα.

Λαβόν ὑπ’ ὄψιν καί τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Δικαστικοῦ Συνέδρου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου.

Σκεφθέν κατὰ τοὺς Θείου καί Ἱερού Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Ἐπειδὴ.....

Ἐπειδὴ.....

Ἐπειδὴ.....

Ἐπειδὴ.....

Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης καί ἀξιολογήσεως τοῦ συνόλου τῶν στοιχείων τῆς δικογραφίας, τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας περιλαμβανούσης καί τὰ στοιχεῖα τῆς προδικασίας, ὡς καί ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐγγράφων ἀπεδείχθησαν ὡς πραγματικά περιστατικά κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δικαστηρίου καί κατ’ ἐλευθέραν ἐκτίμησιν, συνωδὰ τῷ ἄρθρῳ 57 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό Αὐτῶν διαδικασίας», ὅτι ὁ κατηγορούμενος Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ’ Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ καί Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ..... Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἀδικήματα τοῦ κατηγορητηρίου σαφῶς προβλέπονται καί ρητῶς τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων, διὰ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέ-

σεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καί τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱαϊκῶν καί δὴ ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων:

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

1) Κηρύσσει ὁμοφώνως ἔνοχον τὸν Πρεσβύτερον Λάζαρον Μπαρδάκην τοῦ, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας ἐπί:..... καί συγκεκριμένως ὅτι Κληρικός τυγχάνων τῆς Ὁρθοδόξου κατ’ Ἀνατολῆς Καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί δὴ Πρεσβύτερος Αὐτῆς, ἐφημερεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ..... ἐπί ἀδικήμασι σαφῶς προβλεπομένοις καί ρητῶς τιμωρουμένοις ὑπὸ τοῦ Γραφικοῦ Λογίου..., ὡς καί ὑπὸ τῶν Θείων καί Ἱερῶν Κανόνων.....

2) Ἐπιβάλλει αὐτῷ παμπηφεῖ τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος, ἀπογυμνοῦν αὐτὸν τέλειον παντός ἱερατικοῦ βαθμοῦ καί τίτλου, κατάγον αὐτὸν καί ἐπαναφέρον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱαϊκῶν, καταδικάζον ἅμα εἰς βάρος αὐτοῦ καί ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου τὴν ἐκ τριάκοντα Εὐρώ (30 €) δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καί ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου
Συνοδικοῦ Δικαστηρίου.

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

† Ὁ Σισανίου καί Σιατίστης ΠΑΥΛΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Τριφυλίας καί Ὀλυμπίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν ΜΑΡΚΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἄρχιμ. Κυπριανός Γλαρούδης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 3.6.2013

Συνῆλθε τῆ Δευτέρα, 3 Ἰουνίου 2013, στήν πρώτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Ἰούνιο ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Στίς 9.30, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καί τά Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου, ὑποδέχθηκαν στήν Αἴθουσα Συνεδριάσεων τῆς Ἱεραρχίας, τόν Ἀγιώτατο Πατριάρχη Μόσχας καί πάσης Ρωσίας κ. Κύριλλο καί τήν Τιμία Συνοδεία του. Ἀκολούθησε Πανηγυρική Συνεδρία τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου, κατά τήν ὁποία ἐπεδόθη στόν Προκαθήμενο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὁ Μεγαλόσταυρος τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού ἀποτελεῖ τήν ὕψιστη τιμητική διάκριση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Στή συνέχεια, ὑπό τήν Προεδρία τῶν δύο Προκαθημένων, πραγματοποιήθηκε κοινή Συνεδρία, στήν ὁποία συμμετεῖχαν τά Μέλη τῆς Συνοδείας τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Σύεδροι καί τά Μέλη τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Στήν κοινή αὐτή Σύσκεψη συζητήθηκαν θέματα ἀφορῶντα στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωσίας καί Ἑλλάδος. Ἐξεφράσθη ἡ ἀγωνία γιά τήν τύχη τοῦ Χριστιανισμοῦ στίς Χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καθώς καί τόν ρόλο καί τήν θέση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ἀναφορικά μέ τήν σχέση πού αὐτή ἔχει μέ τήν Ἐκκλησία καί τίς διάφορες Χριστιανικές Ὁμολογίες στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο. Τονίσθηκε ἀκόμη ἡ ἀνησυχία καί τό ἐνδιαφέρον γιά τήν τύχη τῶν δύο ἀπαχθέντων στόν Λίβανο καί ἀγνοουμένων ἀκόμη Ἀρχιερέων καί ἀποφασίσθηκε νά συνταχθε κοινό κείμενο μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, στό ὁποῖο θά ἐκφράζεται ἡ ἔντονη ἀνησυχία καί τό ἐνδιαφέρον γιά τήν τύχη τους. Ἐπίσης ἀποφασίσθηκε νά συγκληθεῖ Συνέδριο γιά τήν μελέτη τοῦ θέματος

τοῦ ἀποχριστιανισμοῦ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί τῆς Εὐρώπης. Ἐπιπλέον συζητήθηκαν θέματα ἀφορῶντα τίς διορθόδοξες καί διαχριστιανικές σχέσεις σέ ὅλα τά ἐπίπεδα. Ἀποφασίσθηκε ἀκόμη ἡ κοινή ἀντιμετώπιση ἐπί ζητημάτων πρακτικῆς φύσεως καί γιά θέματα ἐνίσχυσης τοῦ κοινωνικοῦ - φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῶν Ἐκκλησιῶν, γιά τήν στήριξη τῶν ὑπό τῆς οικονομικῆς κρίσεως μαστιζομένων πιστῶν, ὡς καί τρόποι περαιτέρω ἀνάπτυξης τοῦ Θρησκευτικοῦ Τουρισμοῦ καί γιά τήν ἀποδοτικότερη συνεργασία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν στόν τομέα τῶν θεολογικῶν μελετῶν καθώς καί τῆς ἀνταλλαγῆς ὑποτροφιῶν σέ φοιτητές.

Ἡ ὅλη Εἰρηνική Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Κυρίλλου στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐστέφθη πλήρη ἐπιτυχία, χαροποίησε τά πληρώματα ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν καί εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη στίς ἀδελφικές τους σχέσεις.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 4.6.2013

Συνῆλθε τήν Τρίτη, 4 Ἰουνίου 2013, στήν δευτέρα Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Ἰούνιο ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε κατ' ἀρχήν τά Πρακτικά τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

Στή συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐξεφράσε τήν χαρά του γιά τήν Εἰρηνική Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Κυρίλλου στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἐστέφθη μέ πλήρη ἐπιτυχία καί εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ἀκολούθως ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, ἀφοῦ ἐπεξεργάσθηκε τήν θεματολογία, ἡ ὁποία Τῆς ὑπεβλήθη ὑπό τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν, ὄρισε τίς ἡμερομηνίες 15, 16, 17 καί 18 Ὀκτωβρίου 2013 γιά τήν Τακτική σύγκληση τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καί θέμα τῆς Συνελεύσεως Της: «Ὁ ρόλος τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογένειας στήν σύγχρονη ἑλληνική κοινωνία».

Μετά ταῦτα καί κατόπιν σχετικῆς προτάσεως τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, ἀποφάσισε τήν χορήγηση 76 Ὑποτροφιῶν σέ Ἕλληνες σπουδαστές τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Καί ἐνημερώθηκε:

α. ἀπό ἔγγραφο τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, σχετικά μέ τήν ἐπιμόρφωση τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γιά τήν δυνατότητα ἐξέλιξης τοῦ Προγράμματος αὐτοῦ.

β. ἀπό τήν Συνοδική Ἐπιτροπή Κοινωνικῆς Προνοίας καί Εὐποιίας, ὅτι γιά τό ἔτος 2012, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί οἱ Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δαπάνησαν ἑκατόν ἑξή ἑκατομμύρια εὐρώ, (106.073.864,17 €), γιά τήν συντήρηση καί τήν λειτουργία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων καί γιά φιλανθρωπικούς καί κοινωνικούς σκοπούς, καθὼς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀσκεῖ τεράστιο κοινωνικό καί φιλανθρωπικό ἔργο πρὸς ἀνακούφιση τῶν πασχόντων καί ἀναξιοπαθόντων ἀδελφῶν μας, τό ὁποῖο ἐπιτελεῖται μέ ἑπτακόσια (700) περίπου Ἰδρύματα στήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί τίς Ἱερές Μητροπόλεις.

Παράλληλα ἐνημερώθηκε ὅτι, μέ τήν μέριμνα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, προσφέρονται μέ ἀγάπη καί διάκριση, καθημερινά, περισσότερες ἀπό 50.000 μερίδες φαγητοῦ, σέ συνανθρώπους μας ἡμεδαπούς καί ἀλλοδαπούς, πού καταφεύγουν στά συσσίτια τῆς Ἐκκλησίας.

Τέλος ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 6.6.2013

Συνήλθε τήν Πέμπτη, 6 Ἰουνίου 2013, στήν τέταρτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Ἰούνιο ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε κατ' ἀρχήν τά Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας. Ἀκολούθως ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, συνεχίζοντας τήν ἐπεξεργασία τῆς Ἡμερησίας Διατά-

ξεως τῆς προσεχοῦς Τακτικῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τοῦ μηνός Ὀκτωβρίου 2013, ἡ ὁποία θά ἔχει ὡς γενικό θέμα προβληματισμοῦ: «Ὁ ρόλος τοῦ θεομοῦ τῆς οἰκογενείας στήν σύγχρονη ἑλληνική κοινωνία», καθόρισε τά ἐπιμέρους θέματα ὡς ἀκολούθως:

1. «Θεολογική καί ἀνθρωπολογική θεώρησης τοῦ θεομοῦ τῆς οἰκογενείας».

2. «Ὁ ρόλος τῆς οἰκογενείας εἰς τήν σύγχρονον ἐποχήν».

3. «Θεολογικές καί κοινωνικές ἀλλοιώσεις εἰς τόν οἰκογενειακόν θεσμόν».

4. «Ἐκτροπές τοῦ οἰκογενειακοῦ θεομοῦ εἰς τήν σημερινήν πραγματικότητα - νομικές, ἠθικές καί κοινωνικές προεκτάσεις».

Τέλος ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Συνεργασία Μητροπολίτου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου μέ Γεν. Γραμματεῖς Ὑπουργείου Τουρισμοῦ καί ΕΟΤ

Πραγματοποιήθηκε τήν Παρασκευή 14 Ἰουνίου 2013, στή Γραφεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄργανισμοῦ Τουρισμοῦ (Ε.Ο.Τ.) στήν Ἀθήνα συνάντηση ἐργασίας μεταξύ τῶν: α) Σεβ. Μητροπολίτου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, Προέδρου, β) Παν. Ἀρχιμανδρίτου κ. Σπυρίδωνος Κατραμάδου, Γραμματέως, καί γ) κ. Βασιλείου Τζέρπου, Μέλους τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων, μέ τόν κ. Ἀναστάσιο Λιάσκο, Γεν. Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Τουρισμοῦ, καί τόν κ. Πάνο Λειβαδά, Γεν. Γραμματέα τοῦ Ε.Ο.Τ., μέ θέμα τίς τελευταῖες προετοιμασίες γιά τήν συμμετοχή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διά τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων, γιά πρώτη φορά, στήν ἐπικείμενη Διεθνή Τουριστική Ἐκθεση ΒΙΤΕ στό Πεκίνο τῆς Κίνας ἀπό 20 μέχρι 24 Ἰουνίου 2013.

Ἡ συμμετοχή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διά τοῦ Συν. Γραφείου στήν ὡς ἄνω Ἐκθεση ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς κοινές δράσεις καί ἐνέργειες πού ὑλοποιοῦνται βάσει τοῦ ὑπογραφέντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ Ὑπουργείου Τουρισμοῦ, πού ἀποσκοπεῖ στήν ἐν γένει προώθηση καί προβολή τῶν Ἱ. Μονῶν, Ἱ. Προσκυνημάτων καί λοιπῶν θρησκευτικῶν μνημείων τῆς Χώρας μας.

Ειδικά στην Διεθνή Έκθεση του Πεκίνου, που αποτελεί και τη μεγαλύτερη και σπουδαιότερη τουριστική έκθεση της Ασίας, ο σκοπός της συμμετοχής της Εκκλησίας της Ελλάδος είναι η προβολή της πολιτιστικής και πολιτισμικής πλευράς των ως άνω Μνημείων της Πατρίδας μας, συμβάλλοντας έτσι στην ευρύτερη προσπάθεια της Χώρας για την περαιτέρω ανάπτυξη του Τουρισμού και την μέσω αυτού ενίσχυση της Εθνικής Οικονομίας.

Έκ του Συνοδικού Γραφείου

*Προωθείται ο Προσκυνηματικός Τουρισμός
μεταξύ Ελλάδος και Ρωσίας*

Ζητήματα τουριστικής συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ρωσία με ιδιαίτερη αναφορά στις δυνατότητες ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού συζητήσαν αντιπροσωπείες των δύο χωρών στις 11.4.2013, σε συνάντησή τους στο νέο Μουσείο της Ακρόπολης. Έπικεφαλής της ρωσικής αντιπροσωπείας ήταν ο Υφυπουργός Τουρισμού και Αναπληρωτής Διευθυντής του Ρωσικού Όμοσπονδιακού Οργανισμού Τουρισμού Ευγένιος Πιζαρέφσκι και συμμετείχαν εκπρόσωποι των υπουργείων Πολιτισμού, Παιδείας, Έμπορίου, Υγείας αλλά και φορέων που ειδικεύονται στον τουρισμό. Από ελληνικής πλευράς προΐστατο ο Γενικός Γραμματέας του υπουργείου Τουρισμού Αναστάσιος Λιάσκος και συμμετείχαν εκπρόσωποι συναρμόδιων υπουργείων καθώς και ο Αρχιμ. Σπυρίδων Κατραμάδος, Γραμματέας του Συνοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος μαζί με στελέχη του ίδιου γραφείου.

Στις 12.4.2013 στο πλαίσιο των εργασιών της 8ης Μικτής Διυπουργικής Επιτροπής Ελλάδας-Ρωσίας θά υπογραφεί, σύμφωνα με πληροφορίες, σύμφωνο συνεργασίας σε θέματα τουρισμού με έμφαση στον θρησκευτικό τουρισμό.

Τό μεσημέρι της 11.4.2013 τά μέλη της Ρωσικής Αντιπροσωπείας, μαζί με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Τουρισμού επισκέφθηκαν τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο.

Ύπενθυμίζεται ότι οι Εκκλησίες Ρωσίας και Ελλάδος έχουν ήδη υπογράψει σύμφωνο συνε-

ργασίας στον προσκυνηματικό τουρισμό και πραγματοποιούν σταθερά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση.

*Συνάντηση του Μακαριωτάτου
μέ τον Πρωθυπουργό κ. Αντώνη Σαμαρά*

Συνάντηση μέ τον Πρωθυπουργό κ. Αντώνη Σαμαρά και τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Άθλητισμού κ. Κ. Αρβανιτόπουλο είχε στις 18.6.2013 στο Μέγαρο Μαξίμου ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος.

Ο Μακαριώτατος συνοδεύταν από τους Σεβασμιώτατους Μητροπολίτες Κορίνθου κ. Διονύσιο και Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομο και τον Αρχιγραμματέα της Ι. Συνόδου, Θεοφ. Επίσκοπο Διαυλείας κ. Γαβριήλ και έθεσε στον Πρωθυπουργό και τον αρμόδιο Υπουργό ζητήματα που αφορούν στην εκκλησιαστική εκπαίδευση, τά όποια συζητήθηκαν στή Δ.Ι.Σ. κατά τή διάρκεια τής τρέχουσας Συνοδικής Περιόδου.

*Ή Αποστολική Διακονία
τής Εκκλησίας τής Ελλάδος*

*Προγράμματα διδασκαλίας
τής ελληνικής γλώσσας σέ Αθήνα και Ρώμη*

Η Αποστολική Διακονία τής Εκκλησίας τής Ελλάδος, στο πλαίσιο τής πολιτιστικής συνεργασίας μέ τή Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, οργανώνει τήν τελευταία 10ετία τό «Πρόγραμμα Έκμάθησης τής νεοελληνικής γλώσσας και γνωριμίας μέ τήν ορθόδοξη παράδοση και τόν ελληνικό πολιτισμό», στο όποιο συμμετέχουν έτησίως περίπου 25 περίπου φοιτητές και στελέχη τής Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας από διάφορες χώρες του κόσμου. Σκοπός του προγράμματος είναι μέσα από μία σειρά μαθημάτων νεοελληνικής γλώσσας και επισκέψεων σέ Ιερές Μητροπόλεις, μοναστήρια και φιλανθρωπικούς οργανισμούς τής Εκκλησίας μας, χριστιανικά και αρχαιοελληνικά μνημεία και μουσεία, τά στελέχη τής Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας νά γνωρίσουν τόν έλληνορθόδοξο πολιτισμό τής Πατρίδος μας.

Έφέτος τό πρόγραμμα θά παρακολουθήσουν, κατά μήνα Ιούλιο και Αύγουστο, 30 φοιτητές από τήν Ιταλία, Βραζιλία, Βιετνάμ, Σερβία, Μάλτα, Ουκρανία, Κροατία, Λίβανο, Ρουμανία, Ρουάν-

τα, Ίνδονησία, Αιτή, Σλοβακία, Κορέα, Αμερική, Κολομβία, Βενεζουέλα, Αγγλία και Ισπανία. Η ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος αυτού έχει ανατεθεί στο Γραφείο Κατήκησης της Αποστολικής Διακονίας.

Στή συνεργασία αυτή προσετέθη και το Πρόγραμμα διδασκαλίας της Νέας Έλληνικής Γλώσσας στο Ανατολικό Ποντιφικό Ίνστιτούτο της Ρώμης που άρχισε να λειτουργεί με μεγάλη επιτυχία από το β' έξάμηνο του παρόντος ακαδημαϊκού έτους, αφού η συμμετοχή φοιτητών ξεπέρασε κάθε προσδοκία (75 φοιτητές). Ήδη το πρόγραμμα εντάχθηκε στον οδηγό σπουδών του Ανατολικού Ποντιφικού Ίνστιτούτου για το επόμενο ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 και θα λειτουργήσουν 2 τμήματα διδασκαλίας. Το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί με την ευγενή χορηγία του Ίδρύματος «Σταύρος Νιάρχος». Η ευθύνη υλοποίησης της δραστηριότητας αυτής έχει ανατεθεί στο Γραφείο Ευρωπαϊκών και Πολιτιστικών Προγραμμάτων της Αποστολικής Διακονίας και η ευθύνη διδασκαλίας στον τακτικό υπάλληλο του Γραφείου Έκδόσεων της Αποστολικής Διακονίας κ. Χρήστο Παλασκώνη, φιλόλογο με ειδίκευση στη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως ξένης γλώσσας.

Τά πολιτιστικά αυτά προγράμματα, άπτή απόδειξη της έξωστρέφειας της Εκκλησίας μας, που υλοποιούνται με την εύλογία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Γερωνύμου, την έγκριση του Κεντρικού Διοικητικού Συμβουλίου της Αποστολικής Διακονίας και σε συνεργασία με το Κέντρο Έλληνικής Γλώσσας, εντάσσονται στο πλαίσιο της πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ της Ορθοδόξου και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και προβάλλουν τον πλούτο της έλληνορθόδοξης παράδοσής μας.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Θεοφ. Επίσκοπος Φαναρίου κ. Αγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής της Αποστολικής Διακονίας, σε επιστολή του προς τον Οσιολογίωτατο κ. James McCann, Πρότανη του Ανατολικού Ποντιφικού Ίνστιτούτου: «Σε μερικά περιβάλλοντα υπάρχει ακόμα μία επιφύλαξη όταν γίνεται λόγος για τον πολιτισμό ή την τέχνη. Αν τέτοια όμως είναι η αντιμετώπισή μας, και αν δεν έχουμε να προτείνουμε τίποτα στο επίπεδο του πολιτισμού, τότε αυτό το κενό θα το γεμίσει αυτόμάτως ή εισαγόμενη παγκοσμιοποιημένη «υποκουλτούρα».

Η καλύτερη ίσως απάντηση στους φόβους αυτούς είναι τό εξής κείμενο του Γ. Σεφέρη: «Και ορωτά: “Είσαστε πράγματι κατευθειαν απόγονοι του Λεωνίδα και του Θεμιστοκλή;” ”Οχι, είμαστε απόγονοι μονακά της μάνας μας, που μās μίλησε έλληνικά, που προσευχήθηκε έλληνικά και που ένιωσε την ψυχή της σε ανάταση τή Μεγάλη Παρασκευή, μπροστά στο ξόδι του νεκρού Θεού [...] Και της μάνας μας ή μάνα ποτέ δεν έκανε κάτι διαφορετικό».

Έτσι αναλογίζεται κανείς ότι από τον 8ο π.Χ. αιώνα μέχρι και σήμερα ή αυτοσυνειδησία των Έλλήνων μένει σταθερά προσπλωμένη σε δύο σταθερές συνιστώσες: στην κοινή γλώσσα και στην κοινή πίστη που σαρκώνουν την θεολογία της Ανάστασης... Επί 12 και πλέον συναπτά έτη με διάκριση, ζήλο, υπευθυνότητα και συνέπεια, μέσα από τον πολιτισμό, τά γράμματα και την επιστήμη, σφυρηλατήσαμε τή συνεργασία και άσκηθήκαμε στην αγάπη... Η Εκκλησία, με τή χάρη της αγάπης, μεταμορφώνει όλες τίς έκδηλώσεις και τά κομμάτια του ανθρώπου. Και αφού μεταμορφώνει τά πάντα, δεν μπορεί να αφήνει άπ' έξω στή συνάντηση αυτή τον πολιτισμό και την παιδεία».

Γερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Έγκαίνια

του Προτύπου Κοινωνικού Φαρμακείου
του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου
της Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Τά έγκαίνια του πρότυπου Κοινωνικού Φαρμακείου του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου της Γεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών στο Δήμο Χαλανδρίου τέλεσε στις 17 Ιουνίου ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Γερώνυμος, παρουσία εκπροσώπων της πολιτικής ήγεσίας και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θεσμικών παραγόντων από τον χώρο της υγείας, καθώς και εκπροσώπων της ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας.

Ο Μακαριώτατος, ο οποίος κατά τή διάρκεια των έγκαινίων ανακηρύχθηκε επίτιμος δημότης Χαλανδρίου, δήλωσε: «Τό Κοινωνικό Φαρμακείο άποτελεί μία μικρή δαση που θέλει να ανακουφίσει τούς ανθρώπους που βρίσκονται σε δυσμενή θέση αυτές τίς δύσκολες ώρες για τήν Πατρίδα μας. Αυτή ή προσπάθεια αποδεικνύει πώς όλοι μα-

ζί μπορούμε να βοηθήσουμε ν' αλλάξει η ζωή των συμπολιτών μας που έχουν τή μεγαλύτερη ανάγκη».

Ο Δήμαρχος Χαλανδρίου κ. Γιώργος Κουράσης, τόνισε στην όμιλία του: «Τό Κοινωνικό Φαρμακείο του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου τής Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν θά παρέχει δωρεάν φάρμακα, υγειονομικό υλικό καί παραφαρμακευτικά προϊόντα σέ 100 τουλάχιστον ωφελούμενους κάθε μήνα. Μέ τήν ύποστήριξη τής Πανελληνίας Ἐνωσης Φαρμακοβιομηχανίας, τό Κοινωνικό Φαρμακείο εἶναι πρότυπο, καθώς τά φάρμακα πού θά προσφέρονται ἀπό τά ἑλληνικά ἐργοστάσια θά καλύπτουν ὅλες τίς κατηγορίες φαρμάκων καί παραφαρμάκων γιά τήν πρωτοβάθμια περίθαλψη».

Τό Κοινωνικό Φαρμακείο ἀποτελεῖ μία σημαντική προσθήκη στήν ἤδη πλούσια φιλανθρωπική δράση τοῦ Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου τής Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πού σέ συνεργασία μέ τήν Πανελλήνια Ἐνωση Φαρμακοβιομηχανίας θά προσφέρει, χωρίς καμία οικονομική ἐπιβάρυνση, φάρμακα στίς εὐπαθεῖς κοινωνικές ομάδες τοῦ Δήμου Χαλανδρίου. Τά φάρμακα πού παρέχει ἐντελῶς δωρεάν καί ἀποκλειστικά ἡ ΠΕΦ στό Κοινωνικό Φαρμακείο, καλύπτουν ὅλες τίς κατηγορίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας καί περιλαμβάνουν συνταγογραφούμενα καί μή συνταγογραφούμενα φάρμακα, καθώς καί παραφαρμακευτικά προϊόντα. Ἀπό τό Κοινωνικό Φαρμακείο μποροῦν νά ἐξυπηρετοῦνται οἱ κάτοικοι Χαλανδρίου πού δικαιούνται τήν εἰδική κάρτα ωφελούμενου, σύμφωνα μέ τίς σχετικές προϋποθέσεις καί διαδικασίες τοῦ Δήμου.

Σέ μία περίοδο ἐκτεταμένης οικονομικῆς καί κοινωνικῆς κρίσης, τό Κοινωνικό Φαρμακείο φιλοδοξεῖ νά ἀποτελέσει ἰσχυρό κρῖκο μίας ἄλυσίδας κοινωνικῶν δομῶν ἀλληλεγγύης, μέ σκοπό νά διατηρηθεῖ ἡ συνοχή τοῦ κοινωνικοῦ ἴσοῦ τής χώρας. Ἰδιαίτερα σέ ἕναν τόσο εὐαίσθητο τομέα, ὅπως εἶναι αὐτός τής φαρμακευτικῆς κάλυψης, ὁ ρόλος ἑνός δικτύου Κοινωνικῶν Φαρμακείων μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ κομβικός.

Τό Κοινωνικό Φαρμακείο τοῦ Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου τής Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν χρηματοδοτεῖται ἀπό τό πρόγραμμα ΕΣΠΑ μέσω τής Γενικῆς Γραμματείας Διαχείρισης Κοινοτικῶν καί ἄλλων πόρων τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας καί

στεγάζεται στό δημοτικό κτίριο τής ὁδοῦ Στρ. Παπάγου 7, μαζί μέ ἄλλες κοινωνικές δομές τοῦ Δήμου Χαλανδρίου, ὅπως τό Κοινωνικό Παντοπωλεῖο καί τό Κέντρο Διαμεσολάβησης. Τό Κοινωνικό Φαρμακείο λειτουργεῖ ἀπό Δευτέρα ἕως Παρασκευή καί ὥρες 9:00 - 17:00.

*Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων ὁ Μακαριώτατος*

Ἐπίτιμος Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων ἀναγορεύθηκε στίς 19.6.2013 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος. Ὁ Μακαριώτατος ἔφτασε στό Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων συνοδευόμενος ἀπό τούς Μητροπολίτες Ναυπάκτου Ἱερόθεο, Θηβῶν Γεώργιο καί τόν πρωτοσύγκελλο τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων π. Φιλόθεο Δέδε. Τούς ὑποδέχθηκε ὁ πρύτανης τοῦ πανεπιστημίου κ. Τριαντάφυλλος Ἀλμπάνης. Παρόντες ἦταν οἱ Μητροπολίτες Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Κερκύρας κ. Νεκτάριος, Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος, ἐκπρόσωποι τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, καθηγητές, κληρικοί καί λαϊκοί.

Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε μέ ἐόρτιους ὕμνους ἀπό τόν βυζαντινό χορό τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Περιβλέπτου Ἰωαννίνων καί ἀμέσως μετά ὁ πρύτανης καλωσόρισε τόν Ἀρχιεπίσκοπο λέγοντας: «Ἡ ἀκαδημαϊκή κοινότητα τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων σᾶς καλωσορίζει στούς κόλπους τῆς, ὡς ἐλάχιστη τιμή καί ἀναγνώριση τοῦ ἔργου καί τῆς προσφορᾶς σας στήν ἑλληνική κοινωνία». Ἀναφέρθηκε στή συνέχεια στό φιλανθρωπικό καί τό κοινωνικό ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τονίζοντας πῶς «τό κοινωνικό του ἔργο ἐνσαρκώνει, κατά τόν καλύτερο τρόπο τά παραγγέλματα τῆς Ἐκκλησίας. Καθόλη τή διάρκεια τῆς διακονίας του, ἡ συμπαράσταση καί ἡ βοήθεια στόν συνάνθρωπο γίνονται πράξη μέ τή δημιουργία κέντρων στήριξης καί ἀνακούφισης γιά τόν πάσχοντα».

Ἀμέσως μετά, χαιρετισμό ἀπήντησε ὁ ἀναπληρωτής πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Πανεπιστημίου, καθηγητής ἱατρικῆς κ. Γεώργιος Νάκος, ὁ ὁποῖος μεταξύ ἄλλων τόνισε πῶς «στίς δύσκολες στιγμές πού περνάει ἡ χώρα μας, ἀπό κάθε ἄποψη, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖο νά θυμόμαστε ὅτι τό νεότερο ἑλληνικό ἔθνος ἀνέκτησε τήν ἑλληνική του συνείδηση καί διαμορφώθηκε πάνω σέ δύο καθοριστικούς πυλώνες: τήν ἑλληνική γλῶσσα καί

τήν ελληνική παιδεία από κοινού και την Ὁρθοδοξία”, ἐνῶ ἀναφέρθηκε στό σημαντικό φιλανθρωπικό, ἀλλά και κοινωνικό ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.

Στή συνέχεια ἀκολούθησε ἔπαινος ἀπό τόν Καθηγητή τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς κ. Θεόδωρο Ξενάκη, ἡ ἀνάγνωση τῶν κειμένων τοῦ Ψηφίσματος, τῆς Ἀναγόρευσης καί τοῦ Διδακτορικοῦ Διπλώματος ἀπό τήν πρόεδρο τῆς Σχολῆς καθηγήτρια κ. Μαργαρίτα Τζαφλίδου, ἡ περιένδυση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί τέλος ἡ ἐπίδοση τῶν μεμβρανῶν ἀπό τόν Πρύτανη.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, εὐχαρίστησε γιά τήν τιμή νά τόν ἀναγορεύσουν ἐπίτιμο διδάκτορα, καί στήν ὁμιλία του μέ θέμα “Διακονία τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τοῦ πλησίον” τόνισε πώς “ἡ δημόσια παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου συνδέθηκαν ἀπό τήν πρώτη στιγμή στή συνείδηση τῶν ἀνθρώπων μέ τήν εὐσπλαχνία καί τήν μέριμνα γιά τούς ἀναξιοπαθεῖς. Αὐτήν τήν παρακαταθήκη ἄφησε ὁ Χριστός στούς μαθητές του καί σέ ὅλους ἐμᾶς, πού εἴμαστε μέλη τῆς Ἐκκλησίας “καί ὅ,τι κάνατε σέ ἕνα ἀπό τούς ἀσήμαντους ἀδελφούς μου, σέ μένα τό κάνατε” (Μτθ. 25, 31-46). Αὐτούς τούς ἀσήμαντους ἀδελφούς τοῦ Χριστοῦ διακονεῖ ἡ Ἐκκλησία ἀδιάκοπα καί παντοιοτρόπως ἀπό τότε μέχρι σήμερα, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα καί τήν ἐντολή Του. Τό πράττει ὄχι ὡς μορφή ἀκτιβισμού ἢ ὡς ἠθικό καθήκον, ἀλλά ὡς φυσική ἔκφραση τοῦ τρόπου πού ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία ἐν χρόνῳ, δηλαδή ὁ τόπος ὅπου ὁ Θεός πού Ἀγάπη Ἔστι” φανερώνεται συνεχῶς στή ζωή μας”.

Σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας τοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναφέρει πώς “τό οἰκουμενικό κήρυγμα τῆς ἀγάπης εἶναι κοινή πεποίθηση τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καί ὁ θεμέλιος λίθος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ἡ Χριστιανική ἀγάπη δέν ἀποτελοῦσε οὔτε τότε οὔτε τώρα μία ἀφηρημένη πρόταση ἀλλά μία ἐφαρμοσμένη ἀρετή”.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μίλησε, ἐπίσης, γιά τίς διακρίσεις καί τόνισε πώς γιά τήν Ἐκκλησία ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι καί οἱ πιστοί προτρέπονται νά ἀσκοῦν τήν ἐλεημοσύνη πρὸς τούς ἐνδεεῖς, τούς ξένους καί τά ὀρφανά καί νά ἀναπτύσσουν τό αἶσθημα τῆς κοινωνικῆς καί φυλετικῆς ἰσότητος καί δικαιοσύνης.

Ἀναφέρθηκε στή συνέχεια στό καθήκον τοῦ ἐπισκόπου σύμφωνα μέ τούς ἀποστολικούς κανόνες

λέγοντας, ὅτι “ἡ Χριστιανική φιλανθρωπία θεσμοποιήθηκε πολύ νωρίς καί στίς διοικητικές εὐθύνες τοῦ ἐπισκόπου συμπεριλαμβάνονταν καί ἡ ὀργάνωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλανθρωπίας”, καί ὑπογράμμισε πώς “ὁ χριστιανισμός εἶναι ἐπαναστατικός καί ὅσον ἀφορᾷ στόν ἄνθρωπο καί ὅσον ἀφορᾷ στίς κοινωνικές σχέσεις. Γιά τήν Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει διάκριση ἀνάμεσα στόν πατρίκιο καί τόν βάρβαρο, τόν πολίτη καί τόν δούλο, τόν κλητό ἢ τόν προσήλυτο”.

“Σχετικά μέ τήν συνήθεια νά κατηγορεῖται ἡ Ἐκκλησία πώς ἔχει μεγάλη περιουσία, ὥστε ἀφενός νά συκοφαντεῖται ἀφετέρου νά μὴ ὑποστηρίζεται ἀπό τό κράτος, φαίνεται ὅτι εἶναι πολύ παλαιά”, εἶπε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί πρόσθεσε “ὁ ἱερός Χρυσόστομος σημειώνει “Ἄς μὴ βρῖσκουμε προφάσεις κι οὔτε νά βρῖσκουμε σάν δικαιολογία, ὅτι τάχα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας εἶναι πλούσια... Ὅταν βλέπετε τή μεγάλη περιουσία της, σκεφτεῖτε συνάμα τά πλήθη τῶν πτωχῶν στούς καταλόγους της, τά πλήθη τῶν ἀρρώστων της, τίς περιπτώσεις τῶν ἀτελειῶτων ἐξόδων της”.

“Ἄς ἀφήσουμε ἕναν Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας μας πού τίμησε τό ἐπισκοπικό ἀξίωμα νά ὀλοκληρώσει μέ τό δικό του χρυσορρήμονα λόγο τήν ὁμιλία μου, συνοψίζοντας ὅσα προσπάθησα νά διατυπώσω σήμερα μέ τήν αἴσθηση τῆς βαριάς εὐθύνης, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος, παρά τίς ἀτέλειες καί τίς ἀδυναμίες του, ἐντός τῆς Ἐκκλησίας ἵσταται εἰς τύπον καί τόπον Χριστοῦ καί στόν Χριστό ἀνήκει ἐν τέλει καί ἡ τιμή καί ἡ δόξα” εἶπε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί παρέθεσε ὅσα γράφει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος “ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι χυτήριο χρυσοῦ ἢ ἐργαστήρι ἀσημοῦ, ἀλλά συνάθροιση ἀγγέλων. Ἔτσι λοιπόν ἀναζητοῦμε ψυχές... Γιά νά τιμήσουμε τόν Χριστό δέν εἶναι ἀνάγκη νά προσφέρουμε χρυσά σκεύη ἢ ἀσημένια κύπελλα, ἀλλά νά ντύσουμε τοῦ Χριστοῦ τό σῶμα, νά ταῖσουμε τόν πεινασμένο Χριστό, νά ξοδεύσουμε τόν πλοῦτο μας γιά τούς πτωχοῦς... μιά καί ὁ Θεός δέν ἔχει ἀνάγκη χρυσῶν σκευῶν, ἀλλά χρυσῶν ψυχῶν”.

**Ἱερά Μητρόπολις Λαγκαδᾶ,
Λητῆς καί Ρεντίνης**

*Διεθνές Συνέδριο γιά τούς
Ἅγίους Κύριλλο καί Μεθόδιο*

Διεθνές Θεολογικό Συνέδριο μέ θέμα: «Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος καί Τό Οἰκουμε-

νικών καί Ἱεραποστολικόν τους ἔργον, πραγματοποιήθηκε τήν 10ην Μαΐου μέ πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης καί τῆς Διεθοῦς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν καί Φιλοσοφικῶν σπουδῶν «Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος». Στό συνέδριο συμμετεῖχαν καθηγητές τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Βελλᾶς Ἰωαννίνων καί τοῦ Πανεπιστημίου Δυτικῆς Μακεδονίας. Μηνύματα στό συνέδριο ἀπέστειλαν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος καί ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος.

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας

*Στή Γεωργία ἡ δεξιὰ χεῖρ
τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος*

Πατριαρχικό συλλεῖτουργο τελέστηκε τό πρωί τῆς Κυριακῆς 26 Μαΐου 2013 στόν καθεδρικό Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος στήν Τιφλίδα τῆς Γεωργίας, μέ τήν εὐκαιρία τῆς μεταφορᾶς στή χώρα τῆς δεξιᾶς χεῖρός τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἀπό τήν Κέρκυρα. Στό συλλεῖτουργο προεξῆρχε ὁ Πατριάρχης Γεωργίας κ. Ἡλίας, καί συμμετεῖχε καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος.

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ

*Συνάντηση τοῦ Πατριάρχου Σερβίας
μέ τόν Μητροπολίτη Δημητριάδος*

Συνάντηση μέ τόν Προκαθήμενο τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, Μακαριώτατο Πατριάρχη Βελιγραδίου καί πάσης Σερβίας κ. Εἰρηναῖο, εἶχε τήν Τρίτη 18.6 ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος, στό πλαίσιο προσκυνηματικῆς περιήγησης στή Σερβία. Κατά τή διάρκεια τῆς συνάντησης, οἱ δύο Ἀρχιερεῖς εἶχαν τήν εὐκαιρία νά θυμηθοῦν ἐμπειρίες ἀπό τήν ἐπίσκεψη καί τή φιλοξενία πού εἶχε προσφερθεῖ στόν κ. Εἰρηναῖο στό Βόλο, ὅταν ἦταν Μητροπολίτης Νίς. Ὁ Μακαριώτατος ἔδειξε ἔντονη ἀνησυχία γιά τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν Ἑλλάδα, καί πληροφορήθηκε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο γιά τό ποιμαντικό καί φιλανθρωπικό ἔργο πού ἐπιτελεῖται στή Μητρόπολη Δημητριάδος. Ἐπίσης, ἀναφέρθηκαν στήν ἀδελφική ἀγάπη πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες καί τοὺς Σέρβους. Τέλος, συζήτησαν καί θέματα πού ἀφο-

ροῦν στή γενικότερη παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας στήν Εὐρώπη ἀλλά καί σέ ὀλόκληρο τόν κόσμο. Ἀμέσως μετά τή συνάντηση, ὁ Μακαριώτατος εὐλόγησε τά μέλη τῆς προσκυνηματικῆς ὁμάδος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος.

Τό ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας 17.6 ὁ Σεβασμιώτατος καί οἱ προσκυνητές ἔτυχαν τῆς φιλοξενίας τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μπράτσκα κ. Εἰρηναίου.

Ἱερά Μητρόπολις Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου

*Ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεος
σέ Διεθνές Συνέδριο
σὴν Τιμισοάρα τῆς Ρουμανίας*

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος ἐπισκέφθηκε τήν Ρουμανία καί εἶχε ἐπικοινωνία μέ τοὺς ἐκεῖ ὀρθοδόξους ἀδελφούς μας. Αὐτήν τήν φορὰ ἐπισκέφθηκε τήν Τιμισοάρα, ἔδρα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βανάτου καί Τιμισοάρας, κατά τό τριήμερο 7-10 Ἰουνίου ἔ.ἔ., κατόπιν προσκλήσεως τῶν ἐκεῖ Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν.

Σκοπός τοῦ ταξιδιοῦ του ἦταν ἡ συμμετοχή του ὡς κυρίου ὀμιλητῆ σέ Διεθνές Συνέδριο γιά τήν Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία, μέ γενικό θέμα: «Οἱ θεραπευτικές δυνατότητες τῆς Ὁρθόδοξης Πνευματικότητας καί οἱ κύριες κατευθύνσεις στήν πορεία τῆς σύγχρονης ψυχολογίας». Τό Συνέδριο αὐτό δέν εἶχε θεωρητικό μόνον χαρακῆρα, ἀλλά ἦταν τό ἐναρκτήριο ἔναυσμα γιά τήν λειτουργία Θεραπευτηρίου Καρκινοπαθῶν μέ βάση τό βιβλίο τοῦ Σεβασμιωτάτου «Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία».

Στό πλαίσιο τοῦ Συνεδρίου ὁ Σεβασμιώτατος ἐπισκέφθηκε τό ἀνεγειρόμενο Θεραπευτήριο καί ξεναγήθηκε σέ αὐτό, εἶχε ἐπικοινωνία μέ Κληρικούς καί Μοναστικές Κοινότητες, μίλησε σέ συνάξεις τους καί λειτούργησε στήν Ἱερά Μονή Νέρα τῆς Ἐπισκοπῆς Καρανσέμπες.

Ἱερά Μητρόπολις Χίου

*Μετακομιδή τῶν ὀστέων τοῦ Ἐθνομάρτυρος
Μητροπολίτου Πλάτωνος*

Μέ ἐκκλησιαστική μεγαλοπρέπεια καί μέ τήν παρουσία πλήθους πιστῶν καί τῆς πολιτικῆς καί

στρατιωτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου πραγματοποιήθηκε τό ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 19.6.2013 ἡ μεταφορά τῶν ὁσίων τοῦ Ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτη Πλάτωνος Φραγκιάδη ἀπό τῆ βάση τοῦ ἀγάλματος πού βρίσκονταν μέχρι σήμερα, στόν Ἱ. Μητροπολιτικό Ναό τῶν Ἁγίων Μηνᾶ, Βίκτωρος καί Βικεντίου. Ὁ Πλάτων ἔπεσε θῦμα τῶν τουρκικῶν σφαγῶν κατά τήν καταστροφή τῆς Χίου τό 1822.

Ἀμέσως μετά τήν τελετή στήν πλατεῖα ἔγινε λιτανεία πρὸς τῆ Μητρόπολη ὅπου θά ἐναποτεθῆκαν τά ὁσῆ.

Ἐκεῖ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Ἱατρικοῦ Συλλόγου Χίου ἔκανε τήν καταμέτρηση καί καταγραφή τῶν ὁσίων, καί στή συνέχεια τελέσθηκε Δοξολογία καί Μέγας Ἑσπερινός.

Σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα μέρος τῶν ὁσίων ἀναμένεται νά μεταφερθεῖ στίς Οἰνουσσεσ στίς 13 Αὐγούστου στό πλαίσιο ἀντίστοιχης τελετῆς.

Ἐντός του Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκος ἀπήγγειλε ποίημα, τό ὁποῖο συνέθεσε, γιά νά τιμήσει τῆ μνήμη τοῦ Ἐθνομάρτυρος. Ἀνεγνώσθησαν μνύματα τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἀντωνίου Σαμαρᾶ, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰερωνύμου καί τοῦ Ἀρχηγοῦ ΓΕΕΘΑ Στρατηγοῦ Μιχαήλ Κωσταράκου.

Ἱερά Μητρόπολις Κορίνθου

Πραγματοποιήθηκε τό ΙΕ' Ἱερατικό Συνέδριο

Μέ τήν παρουσία ὄλων τῶν Κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κορίνθου πραγματοποιήθηκε τήν Παρασκευή 14 Ἰουνίου τό 15ο Ἱερατικό Συνέδριο στή «Κροκίδειο Αἴθουσα» στήν Κόρινθο, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Διονυσίου. Ὁμιλητῆς στό Συνέδριο ἦταν ὁ καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀπόστολος Νικολαΐδης μέ θέμα: «Χαρίσματα καί χαρισματοῦχοι στήν Ἐκκλησία κατά τόν Ἀπ. Παῦλο», ὁ ὁποῖος μέ σαφήνεια ἐξέθεσε, διευκρινίζοντας, ἀλήθειες τῆς Πίστεώς μας περὶ τῶν χαρισματικῶν εὐλογιῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν κῶρο τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ἑνός ἐκάστου πιστοῦ, μέλους τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξήγησε ὅτι μέγιστο τῶν χαρισμάτων, σύμφωνα μέ τήν διδαχή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στοῦς

Κορινθίους εἶναι ἡ ἀγάπη. Πρόκειται περὶ τοῦ χαρίσματος, τό ὁποῖον, μόνον αὐτό, δέν σχετικοποιεῖται, ἀλλ' ἀποτελεῖ κριτήριο ὄλων τῶν χαρισμάτων, καταλήγοντας ὅτι ἡ Ἐκκλησία κινδύνευσε περισσότερο ἀπό τοὺς «χαρισματοῦχοις» παρὰ ἀπό τοὺς «ἀμαρτωλοὺς» ἀναφέροντας ὡς παράδειγμα τοὺς μεγάλους Αἰρεσιάρχες. Ἀκολούθησε ἐποικοδομητικός διάλογος.

Στήν συνέχεια ὁ Σεβ. Κορίνθου κ. Διονύσιος ἔλαβε τόν λόγο καί ἀφοῦ εὐχαρίστησε τόν ὁμιλητή ἔδωσε πρακτικές ὁδηγίες γιά τήν καλύτερη πραγματοποίηση τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων «Ζ' Κορίνθου Παύλεια 2013» ἀποδίδοντας ἔτσι τήν τιμή στόν Ἀπόστολο Παῦλο, πολιοῦχο τῆς Κορίνθου.

Ἱερά Μητρόπολις Γλυφάδας

Ἑγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Νεκταρίου Βούλας

Μέ λαμπρότητα καί μέ κάθε ἐκκλησιαστική τάξη, τελέσθηκαν τά ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Πανοράματος Βούλας. Τήν παραμονή τῶν Ἑγκαίνιων, Σάββατο 18 Μαΐου, μεταφέρθηκαν ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Γλυφάδας κ. Παύλου, σέ εἰδική λειψανοθήκη, μικρά τμήματα Ἱερῶν Λείψανων: α) Τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, β) τῶν Ἀναιρεθέντων Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Σάββα Ἱεροσολύμων καί γ) τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀββᾶ Θεοδοσίου Ἱεροσολύμων καί τέθηκαν πρὸς προσκύνησιν τῶν πιστῶν. Ἐν συνεχείᾳ τελέσθηκαν οἱ Ἱερεῖς Ἀκολουθίες τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου. Στό τέλος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου διαβάσθηκαν ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου οἱ δύο εἰσαγωγικές Ἱερεῖς Εὐχές πού προβλέπονται γιά τά Ἑγκαίνια Ἱεροῦ Ναοῦ.

Τήν Κυριακή τῶν Μυροφόρων, 19 Μαΐου, τελέσθηκαν μέ λαμπρότητα ἡ Ἱερά Ἀκολουθία τῶν Ἑγκαίνιων, ἀφοῦ προηγουμένως διαβάσθηκαν οἱ Ἀκολουθίες τῶν Ὁρῶν (Πρώτης, Τρίτης καί Ἑκτης), καθώς καί ἡ ἀκολουθία τῆς Θείας Μετάληψης. Μέ πομπή ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ Κληρὸς καί ὁ λαός λιτάνευσαν 3 φορές γύρω ἀπό τόν Ναό.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον

*Κοινόν ἀνακοινωθέν ἀπό τήν ἐπίσκεψιν
τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας*

Ἀπό 31ης Μαΐου μέχρι 4ης Ἰουνίου ἐ.ἔ. ἡ Αὐτοῦ Θ. Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννης ἐπραγματοποίησε τήν εἰρηνικήν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον γενόμενος δεκτός μετά πλείστης ἀδελφικῆς ἀγάπης καί τιμῆς ὑπό τῆς Α.Θ.Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, μελῶν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου καί τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Κατά τήν διάρκειαν τῆς ὡς ἄνω ἐπισκέψεως ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἐπεσκέφθη τήν Ἱερᾶν Θεολογικήν Σχολήν τῆς Χάλκης, συνελειτούργησε δέ μετά τῆς Α.Θ.Παναγιότητος καί μελῶν τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Φαναρίῳ καί ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἑορτάζοντι Ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τοῦ ἐνταῦθα Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ρωσίας.

Ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς εἰρηνικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου ἐπραγματοποιήθησαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπίσημοι συνομιλίας μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, Κωνσταντινουπόλεως καί Ἀντιοχείας, τῇ συμπροεδρίᾳ τῶν δύο Πατριαρχῶν καί τῇ συμμετοχῇ ἀπό μὲν τῆς πλευρᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῶν μελῶν τῆς ἐπί τῶν Διορθοδόξων Ζητημάτων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπό δέ τῆς πλευρᾶς τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας τῶν μελῶν τῆς συνοδείας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου. Αἱ συνομιλίας αὗται διεξήχθησαν ἐν πνεύματι θερμῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, περιστράφησαν δέ ἀφ' ἑνός μὲν εἰς τήν ἐπισκόπησιν τῆς ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ καί ἰδίᾳ ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ παλαιφάτου Πατριαρχείου Ἀντιοχείας γενικῆς καταστάσεως, τοῦ Οἰκουμε-

νικοῦ Πατριαρχείου ἐκφράσαντος τήν πλήρη ἀδελφικήν συμπαράστασιν αὐτοῦ εἰς τὰς σκληράς δοκιμασίας τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ ποιμνίου καί ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς Συρίας καί τήν ἐλπίδα τῆς ταχείας ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ, εἰδικώτερον δέ τῆς ἀμέσου ἀπελευθερώσεως τῶν ἀπαχθέντων δύο Μητροπολιτῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ εἰς τήν θεώρησιν καί ἐξέτασιν τρεχόντων διορθοδόξων ζητημάτων, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ προετοιμασία τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ὁποίας ἐκρίθη ἀμφοτέρωθεν ἀναγκαία, τό, ὡς μή ὄφελεν, ἀνακύψαν ζήτημα μεταξύ τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων ἔνεκα τῆς ὑπό τοῦ τελευταίου χειροτονίας Ἀρχιεπισκόπου αὐτοῦ ἐν Κατάρ, διὰ τό ὁποῖον ζήτημα καί ἐζητήθη ἡ διαμεσολάβησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τέλος δέ, εἰς ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Διασπορᾷ.

Φανάριον, 4 Ἰουνίου 2013.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης
Βαρθολομαῖος

Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας
Ἰωάννης

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἱερά Κοινότης Ἁγίου Ὑορους

Ἀνάληψις Καθηκόντων τοῦ Προτεπιστάτου

Πραγματοποιήθηκε τήν Παρασκευή 14 Ἰουνίου 2013 ἡ τελετή ἀλλαγῆς τῆς Ἐπιστασίας τοῦ Ἁγίου Ὑορους στίς Καρτές.

Ἡ τελετή πραγματοποιήθηκε σύμφωνα μέ τό ἀγιορείτικο τυπικό, παρουσίᾳ τοῦ Πολιτικοῦ Διοικητῆ τοῦ Ἁγίου Ὑορους κ. Ἀρίστου Κασμίρογλου καί τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

Νέος Προτεπιστάτης τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀνέλαβε ὁ Γέρον π. Στέφανος Χιλανδαρινός, παίρνοντας τὴν θέση τοῦ Γέροντος π. Μαξίμου Ἰβηρίτου.

Ἄξιζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ τελετὴ ἔλαβε χώραν στὸν Ἱερό Ναό τοῦ Πρωτάτου, καί στή συνέχεια ὁ Γέρον Στέφανος ἀσπάσθηκε τὴν Ἱερά Εἰκόνα τοῦ Ἁξιῶν Ἑστι.

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Κρήτης

*Ἀνακοινωθέν
τῆς Ἱεραῦς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου*

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης συνήλθε στίς 6 Ἰουνίου 2013, στό Ἡράκλειο, σέ Συνεδρία γιά τὴν ἀντιμετώπιση τρεχόντων ὑπηρεσιακῶν καί ἄλλων θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ἀνθρώπων της.

Οἱ Σεβ. Ἀρχιερεῖς ἀναφέρθηκαν στό πολυσέβαστο πρόσωπο καί τὴν μεγάλη προσφορά τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρώην Κισάμου καί Σελίνου Εἰρηναίου καί εὐχέθηκαν γιά τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του μετά τῶν Ἁγίων, ἐν ὄψει καί τοῦ 40ημερου Μνημοσύνου Του, τό ὁποῖο θά τελεσθεῖ τὴν Κυριακή, 9 Ἰουνίου 2013, στὸν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στήν Κίσαμο.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος καταδικάζει ἀπερίφραστα τὴν ἐγκληματικὴ ἐνέργεια τῆς εἰδεχθοῦς ἀπαγωγῆς τῶν δύο Ἀρχιερέων, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλεπίου κ. Παύλου, Ὁρθοδόξου Ἱεράρχου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, καί τοῦ Συρο-Ἰακωβίτου κ. Ἰωάννου, προσεύχεται νὰ ἐπικρατήσῃ τό πνεῦμα τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς στήν ἐδρύτερη περιοχὴ τῆς Συρίας, εὐχεται δέ καί ἐλπίζει στήν ἄμεση ἀπελευθέρωση τῶν ἀπαχθέντων, ὥστε νὰ συνεχίσουν ἀνεμπόδιστα τὴν Δικονία τους.

Μέ τὴν εὐκαιρία τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ καί ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ἡ Ἱερά Σύνοδος χαιρετίζει τοὺς Διδασκάλους καί Καθηγητές, τὴ μαθητιῶσα καί σπουδάζουσα νεολαία τοῦ τόπου μας καί εὐχεται καλὴ πρόοδος τοὺς σκοποὺς καί τοὺς εὐγενεῖς στόχους τους.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἐπίσης, ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα, κατὰ τό προσεχές σχολικὸ ἔτος, οἱ ἀρμόδιοι νὰ ἐγκύψουν στό πρόβλημα τῆς μὴ διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Θεοσκευτικῶν σέ ἀρκετὰ Σχολεῖα τῆς Μεγαλονήσου, καί παρακαλεῖ γιά τὸν διορισμὸ Θεολόγων Καθηγητῶν, προκειμένου νὰ διδάσκεται ἐπαρκῶς τό ἐν λόγω μάθημα, βασικὸ καί θεμελιῶδες στοιχεῖο τῆς ἰδιοπροσωπείας τῆς παιδείας καί τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων

*Ὁ Πατριάρχης Θεόφιλος Γ΄
ἐτιμήθη ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Ἰορδανίας*

Τὴν Δευτέρα 10 Ἰουνίου 2013 ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰορδανίας Ἀμπντάλλα Ἰμπν Χουσεῖν δέχθηκε τὴν Α.Θ.Μ. τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Θεόφιλο καί τοῦ ἀπένευσε τὴν ἀνωτάτη τιμητικὴ διάκριση τοῦ Κράτους τῆς Ἰορδανίας. Ἡ τιμητικὴ διάκριση ἀποτελεῖ ἀναγνώριση τῆς ἀγαστῆς συνεργασίας του μετά τῶν Ἰορδανικῶν Ἀρχῶν γιά τὴ δημιουργία προϋποθέσεων εἰρηνικῆς συμβιώσεως Μουσουλμάνων καί Χριστιανῶν στή χώρα τῆς Ἰορδανίας, εἰρήνης στή Μέση Ἀνατολή καί διατηρήσεως τοῦ καθεστώτος τῶν Ἱεροσολύμων.

Ὁ Μακαριώτατος εὐχαρίστησε τὸν Ἰορδανό βασιλέα, λέγοντας ὅτι ἡ τιμὴ τῆς παρασημοφορήσεως ἀντανακλᾷ στό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων καί τὴν Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότητα, φρουροὺς τῶν Παναγίων Προσκυνημάτων τῆς Ἁγίας Γῆς καί θεματοφύλακες τῆς παρακαταθήκης τῆς εἰρήνης, τῆς συνδιαλλαγῆς καί τῆς δικαιοσύνης στήν Ἁγία Γῆ.